

Nye tyske naboer i Sønderborg Kommune

Analyse til kortlægning af tyske tilflyttere

**TEKNOLOGISK
INSTITUT**

Nye tyske naboer i Sønderborg Kommune

Analyse til kortlægning af tyske tilflyttere

Analyserapport

Udarbejdet for:

Sønderborg Kommune, GOTO Sønderborg og Aabenraa Kommune

Forfattere:

Andreas Bjerre Lunkeit, Kristian Kriegbaum Jensen og Stig Yding Sørensen

Udgiver:

Teknologisk Institut
Gregersensvej 1
2630 Taastrup
Analyse og Erhvervsfremme

Januar 2024

Foto: Impact Photography, Adobe Stock

Resumé

Sønderborg Kommune har i de seneste år oplevet en markant stigning i antallet af tyske tilflyttere, hvilket matcher godt med kommunens interesse i at være et attraktivt bosted for tilflyttere. Det hænger sammen med, at kommunens befolkningstal har været nedadgående i den seneste tid. På denne baggrund har foreliggende undersøgelse kortlagt de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune. I det følgende præsenteres undersøgelsens hovedresultater samt anbefalinger til, hvordan kommunen bedre kan tiltrække, modtage og fastholde tyske tilflyttere.

Hvad kendetegner de tyske tilflyttere?

- Halvdelen af de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune er i **den erhvervsaktive alder** (i 2022 var 50 % mellem 18 og 60 år). Samtidig er målgruppen **relativt højtuddannet** (65 % har enten en erhvervsuddannelse eller en universitetsuddannelse som højest fuldførte uddannelse).
- Målgruppen er **især tilflyttet fra Slesvig-Holsten** (40 %), og derefter fra Niedersachsen (12 %) samt Nordrhein-Westfalen (10 %). **Mere end halvdelen af målgruppen arbejder i Danmark**, heraf 37 % i Sønderborg Kommune.
- Tilflytterne **bosætter sig i høj grad i postnummerdistriktet 6400 Sønderborg** (30%), efterfulgt af 6300 Gråsten (17 %), 6470 Sydals (16 %) og 6430 Nordborg (15 %).
- **Andelen af børnefamilier blandt de tyske tilflyttere er steget** – i perioden 2014-2020 har andelen af borgere med tysk oprindelse, der har hjemmeboende børn, været svingende mellem 22-24 %. Det tilsvarende tal for 2022 er 28 %. Dertil kommer en **markant stigning i andelen af småbørnsfamilier** med børn under seks år (steget fra 6,5 % i 2016 til 10,5 % i 2022).

Hvorfor har de bosat sig i Sønderborg Kommune?

- De tyske tilflyttere har især forladt Tyskland pga. et **ønske om at bo i bedre omgivelser** (69 %) samt **lysten til at bo i et andet land** (65 %). For 46 % har **utilfredsheden med den politiske ledelse i Tyskland** spillet en vigtig rolle i denne sammenhæng.
- Målgruppen er **især flyttet til Sønderborg Kommune pga. af sympati for den danske kultur** (80 %) med fokus på fællesskab, tolerance, tillid, hygge og børnevenlighed. I denne sammenhæng er **særlig vigtige faktorer også ønsket om at bo tættere på naturen** (76 %) samt i **trygge omgivelser** (70 %).
- De tyske tilflyttere havde **oftest ikke et særligt kendskab til Sønderborg Kommune inden deres tilflytning** (39 % kendte kommunen lidt, 18 % slet ikke.)
- Tyske tilflyttere, der kendte lidt eller godt til kommunen før deres tilflytning, havde **typisk lært om den via ferieophold** – både i Sønderborg Kommune (51 %) og i andre danske kommuner (50 %). **Venner eller kollegaer var også vigtige kilder** til information om Sønderborg Kommune (48 %).

Hvordan oplevede de tyske tilflyttere deres modtagelse i kommunen?

- De fleste **fokusgruppedeltagere fortalte, at der blev godt taget imod dem i kommunen**, især af deres naboer. De har typisk kunnet finde informationer med relevans for deres bosætning i

kommunen online, men har også i **høj grad henvendt sig til kollegaer eller naboer**, når de fx oplevede problemer med fx ansøgning om MitID eller oprettelse af en bankkonto.

- Målgruppen har et **meget begrænset kendskab til kommunens tilbud til tilflyttere** (fx kender 63 % slet ikke PartnerJob-ordningen, mens 59 % har ikke tidligere hørt om muligheden for online vejledning for tilflyttere). De **tyske tilflyttere, der har benyttet sig af kommunens forskellige tilbud for tilflyttere, har i høj grad oplevet dem som hjælpsomme.**
- Der er **generel tilfredshed med de offentlige myndigheder og tilbud i kommunen**, der blev belyst i vores undersøgelse (fx er 84 % af målgruppen tilfredse med kommunens Borgerservice, 64 % med SIRI og 56 % med SKAT). Andelen af dem, der er utilfredse med disse myndigheder, ligger på 5-6 %. De resterende andele har angivet 'hverken tilfreds eller utilfreds' samt 'ikke relevant / kender det ikke'. Et opmærksomhedspunkt er, at **38 % angiver, at de enten ikke kender til Sønderborg Kommunes Tilflytterservice eller vurderer den for ikke at være relevant.**

Hvordan trives de tyske tilflyttere i kommunen, og hvad er vigtigt for deres trivsel?

- Undersøgelsen viser, at **de tyske tilflyttere i stort omfang trives godt i Sønderborg Kommune** (76 % trives i høj grad og 22 % i nogen grad).
- De tyske tilflyttere angiver især, at **indkøbsmuligheder** (47 %), **muligheden for at lære dansk** (39 %), **adgang til lægehjælp** (34 %) og **muligheden for at dyrke egne interesser** (34 %) er **vigtige faktorer for en god hverdag** i kommunen. **Skoler og børnepasningstilbud er vigtige for 27 %**, hvilket hænger fint sammen med, at 28 % af de tyske tilflyttere i kommunen havde hjemmeboende børn i 2022.
- Den høje grad af trivsel blandt de tyske tilflyttere skyldes især, at **de føler sig godt tilpas i den danske kultur** (88 %), og at **de har et godt forhold til deres naboer** (83 %). Dette efterfølges af **tilstrækkelige dansk kundskaber** (43 %) samt **deltagelsen i fælles aktiviteter i fritiden** (38 %).
- **Utilstrækkelige dansk kundskaber er den faktor, som i størst omfang mindsker trivslen** blandt de tyske tilflyttere i kommunen (29 %), efterfulgt af en **oplevelse af at bo for langt væk fra venner og familie** (15 %) samt en **mangel på sociale fritidsaktiviteter** (9 %). De to sidstnævnte punkter er i tråd med, at flere fokusgruppemedlemmer beskrev, hvordan de i deres første tid i kommunen **følte sig socialt isoleret og savnede muligheder for at lære flere jævnaldrende at kende** i deres nærområde.
- Kun **13 % af de tyske tilflyttere har overvejet at flytte væk fra Sønderborg Kommune** (8 % til en anden dansk kommune, 4 % tilbage til Tyskland og 1 % til et andet land).
- Registeranalysen viser en tendens til, at **de tyske tilflyttere, der er ankommet til kommunen siden 2016, i højere grad bliver boende i kommunen** sammenlignet med gennemsnittet af alle årgange af tilflyttere, der er kommet til i perioden 2000-2022.

Om særlige segmenter blandt de tyske tilflyttere

- **10 % af survey-respondenter angiver at tilhøre det danske mindretal.**
 - Tilflyttere, der tilhører det danske mindretal, er i **mindre grad flyttet til Sønderborg Kommune for at bo tættere på naturen** (66 %) og i **højere grad pga. et ønske om at flytte**

- sammen med deres partner eller ægtefælle (30 %) end tyske tilflyttere, der ikke tilhører dette segment.
- De erhvervsaktive tyske tilflyttere fra det danske mindretal arbejder oftest i Sønderborg Kommune (55 %).
 - Tyske tilflyttere fra det danske mindretal fremhæver i højere grad end andre tyske tilflyttere vigtigheden af en **kort afstand mellem bopæl og arbejdsplads** (48 %) samt **tilgængeligheden af kulturelle tilbud** (30 %).
 - Endelig angiver de i større omfang at **trives godt i kommunen på grund af deres tilstrækkelig gode danskundskaber** (70 %), mens undersøgelsens resultater også peger på, at de er **bedre socialt integreret**. De angiver nemlig i højere grad at have et **godt forhold til deres arbejdskolleger eller studiekammerater** (58 %) og fremhæver i mindre grad vigtigheden af at lære nye mennesker at kende for en god hverdag i kommunen (22 %).
- **47 % af survey-respondenter er flyttet til Sønderborg Kommune i 2022 eller 2023.**
 - De seneste tyske tilflyttere, med ankomstår i 2022 eller 2023, har **oftest forladt Tyskland pga. utilfredshed med den politiske ledelse i landet** (61 %). Fokusgrupperne peger på, at **politiske og samfundsmæssige forandringer i Tyskland har spillet en vigtig rolle** i denne sammenhæng (fx håndtering af Corona-pandemien, migrationspolitikken, og en stigende polarisering af borgerne i landet).
 - De har i **særlig høj grad været motiveret til at flytte af sympati for den danske kultur** (90 %), **ønsket om at bo tættere på naturen** (84 %) og i **trygge omgivelser** (80 %). Ønsket om **at få en billigere bolig** har også i højere grad spillet en vigtig rolle for segmentet (38 %).
 - Under en tredjedel af de erhvervsaktive i dette segment arbejder i Sønderborg Kommune (23 %). Over halvdelen arbejder enten i Tyskland (43 %) eller hjemmefra (24 %).
 - Ydermere har de seneste tyske tilflyttere i **højere grad søgt informationer om Sønderborg Kommune inden deres tilflytning**. Blandt dem, der kendte lidt eller godt til kommunen før deres tilflytning, har fx 34 % besøgt kommunens egen hjemmeside, 30 % har opsøgt rådgivning og hjemmesider om udvandring til Danmark, mens 29 % har deltaget i en informationsdag for potentielle tilflyttere. De seneste tyske tilflyttere kendte også i højere grad til kommunen fra **ferieophold i andre danske kommuner** (60 %) eller i **Sønderborg Kommune** (58 %).

Anbefalinger til Sønderborg Kommunes bosætningsindsats ifm. tyske tilflyttere

For at tiltrække målgruppen, kan Sønderborg Kommune:

- udvikle og implementere en målrettet kommunikationsstrategi til markedsføring af Sønderborg Kommune blandt tyskere på sociale medier. Indholdet af markedsføring bør tilpasses til specifikke segmenters motivationer, prioriteringer og ønsker med afsæt i analyseresultaterne præsenteret i denne rapport samt eksterne bilag, herunder den udarbejdede personarapport.
- fortsat anvende relevante interessegrupper på sociale medier som en kommunikationskanal til potentielle tilflyttere. Her kan bosætningskonsulenter direkte kommunikere med tyskere, der i

forvejen er glade for Danmark og dansk kultur, hvilket øger chancen for, at de kunne være interesserede i en tilflytning. Kommunen kan også dele relevante informationer i de omtalte interessegrupper, fx om informationsdage for potentielle tilflyttere eller jobmuligheder i kommunen.

- **placere markedsføring for kommunen der, hvor tyske turister kommer i kontakt med den.** Et konkret eksempel er online annoncer på relevante hjemmesider, såsom online portaler for udlejning af sommerhuse i Danmark. Fysisk informationsmateriale, der placeres ved fx turistinformationer og i relevante butikker, er en anden mulighed for at komme i kontakt med tyske turister.
- **fortsat planlægge og gennemføre informationsdage for potentielle tilflyttere.** Næsten 30 % af de seneste tyske tilflyttere har deltaget i en informationsdag inden deres tilflytning. Derfor kan kommunen med fordel intensivere sit samarbejde med lokale foreninger, uddannelsesinstitutioner eller virksomheder om informationsdage for potentielle tilflyttere, hvor der kan deles informationer om livet i Sønderborg Kommune og orienteres om uddannelses- og jobmuligheder i kommunen. Tiltaget vil også være relevant for borgere med tysk oprindelse, der i dag er grænsependlere eller arbejder hjemmefra, men godt kunne tænke sig at arbejde i kommunen.
- **styrke indsatsen for at tiltrække tyske tilflyttere, der tilhører det danske mindretal.** Medlemmerne af denne gruppe er særlig interessante på grund af deres eksisterende dansk kundskaber og relation til den danske kultur. De vil formentlig opleve det som nemmere at blive socialt integreret og/eller at finde arbejde i kommunen. Derfor kan Sønderborg Kommune med fordel udvikle kommunikationsindsatser eller andre tiltag målrettet tyske tilflyttere fra det danske mindretal.
- **udvide inddragelsen af tyske tilflyttere, der allerede bor i kommunen, i kommunikationsindsatsen.** Sønderborg Kommune samarbejder allerede med en række frivillige, der bl.a. laver arrangementer for tyskere i kommunen. Det giver god mening at også trække på disse frivillige ifm. tiltrækning af nye tyske tilflyttere, fordi vores analyse viser at familie, venner og kollegaer er vigtige informationskilder for dem, der overvejer eller kunne blive inspireret til en tilflytning.
- **sammentænke kommunens tiltag på boligområdet med bosætningsindsatsen.** Det er vigtigt, at der er boliger i kommunen for dem, der gerne vil tilflytte, og at boligudbuddet matcher behovet af de forskellige segmenter blandt de tyske tilflyttere, som kommunen gerne vil tiltrække. Samtidig kan kommunen afsøge muligheder for etableringen af tilflytterboliger i samarbejde med eksterne partner. Disse boliger kan give tyske tilflyttere muligheden for at prøve livet i Sønderborg Kommune af, før en reel tilflytning.

Ved modtagelsen af målgruppen, kan Sønderborg Kommune:

- **fremme kendskab til Sønderborg Kommunes tilbud rettet mod tilflyttere,** fx ved at sende en 'one-pager' med centrale informationer om relevante tilbud til de tyske tilflytteres digitale postkasse. Dokumentet kunne fx indeholde et overblik over tilbud med korte beskrivelser samt relevante hjemmesider og telefonnumre. Det ville være et fint supplement til kommunens velkomsthæfte, der indeholder mere dybdegående informationer.
- **arbejde med at etablere og styrke direkte kommunikationskanaler til tyske tilflyttere.** Kommunen kan fx med fordel arbejde mere målrettet med sin Facebookgruppe for tilflyttere, og dele samt kommentere relevant indhold der – bl.a. for at gøre sig mere synlig over for tyske tilflyttere i Facebookgruppen.

- **intensivere samarbejder med lokale tilflytterambassadører.** Her kan kommunen bl.a. bygge videre på sit eksisterende samarbejde med landsbylaugene, der er med til at byde tilflyttere velkommen til lokalsamfundene i landsbyerne. Sønderborg Kommune kan samtidig prøve at styrke sit samarbejde med kommunens foreningsliv for at sikre, at der også i de lidt større byer er frivillige, der påtager sig opgaven som tilflytterambassadører. Deres rolle bør være at introducere til andre borgere, forskellige netværk eller kommunens tilbud for tilflyttere, for bedst muligt at integrere de tyske tilflyttere, der hvor de bor, og øge deres følelse om at høre hjemme i Sønderborg Kommune.

For at fastholde målgruppen, kan Sønderborg Kommune:

- **prioritere mere fleksible tilbud indenfor danskundervisning.** Utilstrækkelige danskundskaber er blandt de faktorer, der i størst omfang har en negativ effekt på de tyske tilflytteres trivsel. En af de centrale udfordringer i denne sammenhæng er, at sprogundervisningen kan være svært at passe ind i de tyske tilflytteres hverdag, bl.a. fordi sprogskolen i Sønderborg ligger for langt væk fra deres bopæl eller fordi sprogundervisningen foregår på et ugunstigt tidspunkt. Kommunen kan overveje at fremme udbydelsen af danskundervisning flere forskellige steder – fx for en større dækning af mere landlige områder – samt på mere fleksible tidspunkter.
- **arrangere sprogcaféer eller udvikle lignende mødesteder,** hvor de tyske tilflyttere kan mødes fx med pensionerede lærere eller andre frivillige for at praktisere at tale og forstå dansk – også mht. den sønderjyske dialekt. Her ville de tyske tilflyttere også have mulighed for at møde andre tilflyttere – både fra Tyskland og andre lande end Danmark – til fremme for social integration.
- **understøtte den sociale integration af de tyske tilflyttere.** Sønderborg Kommune kan i højere grad kommunikere om eksisterende muligheder for at lære andre mennesker at kende (fx kultur- og idrætstilbud). En anden mulighed er en jævnlig afholdelse af en foreningsdag, hvor foreninger, idrætsklubber mv. kan præsentere, hvad de har at byde på, og hvordan tyske tilflyttere vil kunne arrangere sig i dem. Kommunen bør også afsøge muligheder for at lave flere aktiviteter for unge tyske tilflyttere, mens den sociale trivsel blandt ældre aldersgrupper kan fx fremmes ved at understøtte initiativer og begivenheder, der fremmer et godt naboskab i Sønderborg Kommune. Generelt er det vigtigt at understøtte social integration i både landsbysamfundene og byerne.
- **tænke kommunens planer vedr. lokale daginstitutioner og skoler med ind i bosætningsindsatsen.** Vores undersøgelse viser, at tilgængeligheden af skoler og børnepasningsmuligheder er vigtig for de tyske tilflytteres hverdag i kommunen. Kommunen bør derfor sikre, at der er gode skoletilbud og daginstitutioner i de lokalområder, hvor de tyske tilflyttere bosætter sig – bl.a. fordi sandsynligheden for at kunne fastholde børnefamilier må forventes at stige, når børnene er startet op og trives i de lokale skoler og daginstitutioner.
- **styrke indsatsen på beskæftigelsesområdet – både for at kunne bedre fastholde eksisterende og tiltrække nye tyske tilflyttere.** Knap en fjerdedel af de tyske tilflyttere i kommunen er tilflyttet, fordi de fik et arbejde i eller tæt på kommunen. Samtidig angiver flere survey-respondenter i deres fritekstsvar, at de før deres tilflytning i flere år var grænsependlere til kommunen. Derfor kan Sønderborg Kommune med fordel styrke sit samarbejde med lokale virksomheder for at synliggøre og skabe jobmuligheder i lokalområdet. Eventuelt kan kommunen også samarbejde med nabokommunerne på beskæftigelsesområdet, fx for at sikre større diversitet med hensyn til regionale jobmuligheder.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
2. Datagrundlag og metode	3
2.1. Survey-undersøgelse	3
2.2. Fokusgrupper.....	4
2.3. Registeranalyse	5
3. Population	7
3.1. Flere tyskere flytter til – flere børnefamilier end tidligere	7
3.2. I Sønderborg Kommune er tilflytterne som regel fra Slesvig-Holsten, og der er stor variation med hensyn til deres bopæl i kommunen	10
3.3. Tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune har et godt uddannelsesniveau, en høj indkomst og mere end halvdelen af de erhvervsaktive arbejder i Danmark	12
4. Tiltrækning	16
4.1. Resultater fra survey og fokusgrupper	16
4.1.1. Utilfredshed med egne omgivelser og den politiske ledelse er vigtige motiver for udvandring fra Tyskland.....	16
4.1.2. De tyske tilflyttere værdsætter især den danske kultur, naturen og trygge omgivelser.....	18
4.1.3. Mere end hver anden af de tyske tilflyttere var ikke særlig bekendte med Sønderborg Kommune inden tilflytningen.....	22
4.1.4. Forudgående kendskab til Sønderborg Kommune stammer især fra ferieophold og sociale kontakter.....	23
4.2. Ifølge registeranalysen er andelen af småbørnsfamilier blandt de tyske tilflyttere til Sønderborg Kommune steget markant i de seneste år	26
5. Modtagelse	28
5.1. Resultater fra survey og fokusgrupper	28
5.1.1. Manglende kendskab til kommunens tilbud til tilflyttere.....	28
5.1.2. Generel tilfredshed med øvrige relevante myndigheder og tiltag i det offentlige	31
6. Fastholdelse	34
6.1. Resultater fra survey og fokusgrupper	34
6.1.1. Gode indkøbsmuligheder og muligheden for at lære dansk er blandt de vigtigste faktorer for en god hverdag.....	34
6.1.2. De tyske tilflyttere trives i høj grad i Sønderborg Kommune	36
6.1.3. Dansk kultur og gode relationer til naboerne er afgørende for trivslen	38
6.1.4. Begrænsede negative indvirkninger på tilflytternes trivsel.....	40
6.1.5. Overvejelser om fraflytning fylder ikke meget	42
6.2. Resultater fra registeranalysen med relevans for temaet fastholdelse	44
6.2.1. Fastholdelsesgraden er forbedret i senere årgange.....	44

6.2.2.	Fastholdelsesgraden i overgangen til og fra hjemmeboende børn samt pensionisttilværelsen.....	46
7.	Konklusion	49
7.1.	Anbefalinger vedrørende tiltrækning af tyske tilflyttere	51
7.2.	Anbefalinger vedrørende modtagelse af tyske tilflyttere	52
7.3.	Anbefalinger vedrørende fastholdelse af tyske tilflyttere.....	53
8.	Bilag	56

1. Indledning

Sønderborg Kommune og Aabenraa Kommune har i en årrække oplevet en nedadgående befolkningsudvikling. Samtidig er der i de seneste år sket en markant stigning i antallet af tyske tilflyttere. Bl.a. fordi kommunerne befinder sig tæt på Tyskland, og fordi tyskerne viser interesse i at bosætte sig i kommunerne, er denne målgruppe særlig interessant for kommunernes bosætningsindsatser. Derfor har Sønderborg Kommune og Aabenraa Kommune – i samarbejde med fonden GOTO Sønderborg – igangsat foreliggende undersøgelse af de tyske tilflyttere.

Tyske tilflyttere kan være en stor gevinst for kommunerne på flere parametre:

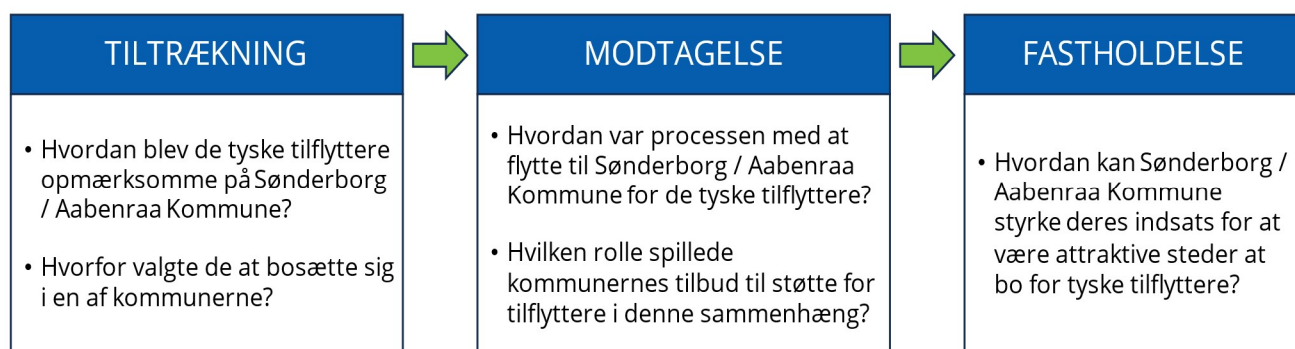
- Set fra et erhvervmæssigt perspektiv, kan tyske tilflyttere være med til at sikre kvalificeret arbejdskraft til kommunernes virksomheder. De kan medføre erhvervmæssige kompetencer og iværksætterånd, som kan være grobund for ny økonomisk vækst i lokalområdet.
- Set fra et kulturelt og demografisk perspektiv, kan tilflytterne tilføre kommunerne kulturel mangfoldighed, der kan berige lokalsamfundet, og mindst lige så vigtigt bidrage til en demografisk stabilisering. Befolkningstallet i både Sønderborg Kommune og Aabenraa Kommune har nemlig generelt været faldende i de seneste år.

Af ovenstående årsager, er det en væsentlig opgave for Sønderborg Kommune og Aabenraa Kommune at tiltrække, modtage og fastholde tyske tilflyttere.

I denne sammenhæng har Teknologisk Institut gennemført en analyse til kortlægning af tyske tilflyttere på vegne af kommunerne og fonden GOTO Sønderborg. Analyseresultaterne præsenteres i to selvstændige analyserapporter – én for hver kommune. Rapporterne belyser bl.a., de bevæggrunde, for de tyske tilflytters bosætning i hhv. Sønderborg Kommune eller Aabenraa Kommune. De fokuserer også på vigtige faktorer for en vellykket modtagelse af de tyske tilflyttere samt deres trivsel i kommunerne. Sidst men ikke mindst, indeholder hver af de to rapporter konkrete anbefalinger til, hvordan hhv. Sønderborg Kommune og Aabenraa Kommune kan gøre sig endnu mere attraktive for og i højere grad tilfredsstille nye borgere med oprindelse syd for den dansk-tyske grænse. Den foreliggende rapport fokuserer på Sønderborg Kommune.

Nedenstående figur 1 præsenterer undersøgelsens overordnede spørgsmål.

Figur 1: Undersøgelsens overordnede spørgsmål

Som uddybet i kapitel 2, beror den gennemførte kortlægning af tyske tilflyttere på data og viden fra forskellige delanalyser. I foreliggende rapport præsenteres resultater fra delanalyserne med relevans for Sønderborg Kommune. De beskrives i et sammenhængende format i kapitlerne 3 til 7, da de gennemførte analyseformer supplerer hinanden. For at give læseren en forståelse for, hvordan resultaterne er blevet til, beskriver det følgende kapitel datagrundlaget og den metodiske tilgang for undersøgelsen. Kapitel 3 indeholder en beskrivelse af, hvad der kendetegner de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune, der blev inddraget i undersøgelsen. Herefter er analyseresultaterne for Sønderborg Kommune struktureret efter de tre overordnede faser i bosætningsprocessen set fra kommunens perspektiv, nemlig hhv. tiltrækning, modtagelse og fastholdelse af de tyske tilflyttere. Rapportens sidste kapitel består af konklusionen, der opsummerer analyseresultaterne og indeholder konkrete anbefalinger til Sønderborg Kommunes bosætningsindsats ifm. tyske tilflyttere.

2. Datagrundlag og metode

Den foreliggende undersøgelse bygger på data og viden, som er blevet tilvejebragt ved hjælp af tre delanalyser. Der er tale om:

- en online survey blandt tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune og Aabenraa Kommune
- fokusgrupper med tyske tilflyttere i de to kommuner
- en analyse af registerdata over tyske tilflyttere fra Danmarks Statistik.

De følgende underafsnit beskriver metoden og datagrundlaget for de tre gennemførte delanalyser.

2.1. Survey-undersøgelse

Vi har gennemført survey-undersøgelsen blandt tyske tilflyttere i et tæt samarbejde med kommunerne og fonden GOTO Sønderborg. Tilsammen udviklede vi bl.a. spørgeskemaet, der kunne besvares online på både tysk og dansk. Der blev oprettet to minimalt forskellige versioner af spørgeskemaet, blandt andet for at kunne spørge respondenterne bosat i hhv. Sønderborg Kommune og Aabenraa Kommune om deres erfaringer med den givne kommunes specifikke tilbud til støtte for tilflyttere.¹

Generelt blev spørgsmålene i surveyen designet til at indsamle viden om respondenternes:

- baggrundsinformationer (fx køn, alder, civilstatus).
- grunde for at forlade Tyskland.
- motivation for bosætningen i enten Sønderborg Kommune eller Aabenraa Kommune.
- oplevelse af modtagelsen i kommunerne.
- erfaringer med de individuelle kommuners tilbud rettet mod tilflyttere.
- trivsel i den givne kommune.

Samlet set bestod de to versioner af spørgeskemaet af 12 spørgsmål med fokus på baggrundsinformationer og – afhængig af den enkelte respondents vej igennem spørgeskemaet – op til 13 spørgsmål relateret til de overordnede temaer i kortlægningen af tyske tilflyttere (se figur 1). Derudover hjalp ekstra spørgsmål i slutningen af spørgeskemaet med rekrutteringen til fokusgrupperne, der beskrives nærmere i afsnit 2.2.

Invitationer til deltagelsen i survey-undersøgelsen blev distribueret via e-Boks og/eller fysisk brev til alle tyske tilflyttere fra 18 år og opefter, der var flyttet til Sønderborg Kommune eller Aabenraa Kommune fra 2015 til og med 1. halvår af 2023. Dermed blev surveyen sendt ud til 1.091 voksne tyske

¹ De to udviklede spørgeskemaer adskilte sig udelukkende med hensyn til to spørgsmål og relaterede svarmuligheder. Ud over spørgsmålet med fokus på kommunernes individuelle tilbud til støtte for tilflyttere, er der tale om svarmulighederne ved spørgsmålet om postnummeret af respondenternes nuværende bopæl.

tilflyttere i Sønderborg Kommune og 1.551 i Aabenraa Kommune.² Interessen for deltagelse i surveyundersøgelsen var forholdsvis stor i begge kommuner. Når der udelukkende medregnes respondenter, der helt har gennemført surveyen, blev der opnået en svarprocent på 44,7 % ifm. spørgeskemaet distribueret i Sønderborg Kommune og på 36,3 % ifm. spørgeskemaet distribueret i Aabenraa Kommune. Hvad der kendetegner respondenterne er beskrevet nærmere i kapitel 3.

Vi har gennemført en eksplorativ analyse af survey-resultaterne og undersøgt et flertal af undergrupper blandt hhv. gruppen af tyske tilflyttere i Aabenraa Kommune og gruppen af tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune. Vi har med andre ord opdelt begge grupper i segmenter efter fx alder, ankomstår, uddannelse og tilknytning til arbejdsmarkedet. Herefter har vi undersøgt ligheder og forskelle i segmenternes besvarelser.

Resultaterne fra survey-undersøgelsen præsenteres i rapportens efterfølgende kapitler. Det samlede antal grafer og krydstabeller, som vi producerede ifm. vores analyse af survey-resultaterne, er blevet samlet i et separat bilag til rapporten.

2.2. Fokusgrupper

For at berige resultaterne fra survey-undersøgelsen og få en dybere forståelse af bl.a. tilflytternes beslutningsprocesser i forbindelse med at bosætte sig i kommunen, gennemførte vi seks fokusgrupper. Der blev afholdt tre fokusgrupper i hver af de to kommuner, opdelt på forskellige aldersgrupper. Fokusgrupperne var ellers heterogene og bestod af deltagere med blandede baggrunde, bl.a. i forhold til køn og bosætning i by eller land. De blev afholdt på tysk og deres varighed var 90 minutter. Den nedenstående tabel viser, hvordan fokusgrupperne blev sat sammen i forhold til alder og antallet af deltagere i den enkelte fokusgruppe.

Tabel 1: Overblik over afholdte fokusgrupper

	Antal deltagere i Sønderborg Kommune	Antal deltagere i Aabenraa Kommune
Fokusgruppe 1: 18-30 år	4	8
Fokusgruppe 2: 31-45 år	8	8
Fokusgruppe 3: 46-65 år	11	9

Vi besluttede at opdele fokusgrupperne efter alder for at sikre, at deltagerne kunne spejle sig i hinanden. Erfaringerne fra fokusgrupperne viste, at det lykkedes at sammensætte grupper med deltagere, der enten befandt sig i samme livsfase eller ikke for langt derfra. Denne tilgang understøttede vores formål om at stimulere meningsfulde diskussioner og fælles refleksioner blandt deltagerne i de enkelte fokusgrupper.

Som udgangspunkt var målet at rekruttere 8 deltagere til hver fokusgruppe. Da vi inviterede op til 10 deltagere for at være værnnet mod eventuelle afbud, endte vi i to fokusgrupper med flere end 8

² Stikprøverne er blevet til ved hjælp af kommunernes registerdata og dækker både over tyskere, der er flyttet direkte fra Tyskland (eller et andet land) til Danmark, og tyskere, som er flyttet fra en anden dansk kommune til enten Sønderborg Kommune eller Aabenraa Kommune.

deltagere (se tabel 1). I den tredje fokusgruppe i Sønderborg kom antallet op på 11, fordi en deltager valgte at møde frem med sin tyske ægtefælle. Samtidigt var der kun 4 deltagere i den første fokusgruppe i Sønderborg Kommune pga. udfordringer under rekrutteringen og et afbud med kort varsel.³

Indholdsmæssigt blev der i fokusgrupperne dykket ned i tre tematikker, der afspejler hovedfaserne i bosætningsprocessen, for at skabe kvalitativ viden herom. Tabel 2 præsenterer den tematiske inddeling af fokusgrupperne og eksempler på spørgsmål, som vi bad deltagerne forholde sig til:

Tabel 2: Tematisk inddeling af fokusgrupperne og eksempler på stillede spørgsmål

MOTIVATION FOR AT FLYTTE TIL SØNDERBORG / AABENRAA KOMMUNE

- Hvorfor er I flyttet hertil?
- Hvor søgte I aktivt efter mere viden om kommunen, da I begyndte at overveje tilflytningen?
- Igennem hvilke medier kan kommunen nå ud til potentielle tyske tilflyttere?

FLYTNING OG ETABLERING

- Hvordan blev I som nye tilflyttere modtaget i kommunen?
- Hvilke udfordringer oplevede I som nye tilflyttere i kommunen?
- Hvad kunne kommunen gøre bedre for at hjælpe tilflyttere med at falde til?

TRIVSEL OG FASTHOLDELSE I KOMMUNEN

- Hvad er vigtigt for en god hverdag i kommunen?
- Er der noget bestemt, I er utilfredse med eller savner her?
- Hvad kunne få jer til at overveje at flytte væk fra kommunen?

2.3. Registeranalyse

For at få indblik i den samlede population af borgere i Danmark med tysk oprindelse, har vi fået adgang til registerdata på alle tyske tilflyttere i befolkningen samt deres familie (ægtefælle, samlever, børn) fra år 2000 og frem. Registeranalysen afdækker, hvordan sammensætningen af gruppen har udviklet sig over tid i forhold til alderssammensætning, hjemmeboende børn, civilstand, beskæftigelse og lønindkomst. I denne type af analyse ser vi på ændringer i populationens baggrundskarakteristika over årene. Herudover kortlægger analysen, hvorvidt fraflytning fra kommunen varierer over årgangene, og hvorvidt det falder sammen med særlige livsbegivenheder relateret til overgangen til at få første barn, når barnet nærmer sig skolealderen, når barnet/børnene flytter hjemmefra, og overgangen til pensionisttilværelsen. I denne type af analyser følger vi alle gennem bestemte faser af deres livsforløb.

³ Udfordringer under rekrutteringen i denne aldersgruppe hang bl.a. sammen med, at kun få i målgruppen svarede på vores invitationer. Samtidig havde en del af dem, der vendte tilbage, enten ikke mulighed for eller interesse i at deltage.

Populationen omfatter alle, der i de pågældende år er registreret med enten tysk statsborgerskab eller oprindelsesland i Tyskland. Ved dobbelt statsborgerskab tager det danske statsborgerskab forrang, så disse personer registreres med dansk statsborgerskab. Danmarks Statistik definerer tysk oprindelse som:

- 1) en borger som er født i Tyskland eller har tysk statsborgerskab (uden at have dansk statsborgerskab), *eller*
- 2) moderen (eller faderen, hvis moderen er ukendt) er født i Tyskland eller, hvis personen er født i Danmark, har tysk statsborgerskab (uden også at have dansk statsborgerskab).

I de år, Danmarks Statistik har leveret data på, er antallet af borgere i Danmark med tysk oprindelse steget fra 24.393 i 2000 til 39.207 i 2022. På alle disse borgere er der analyseret data fra befolkningsregistreret (BEF) og den registerbaserede arbejdsmarkedsstyrkestatistik (RAS). Analyserne ser særskilt på borgere med tysk oprindelse i Sønderborg og Aabenraa Kommune, og sammenligner dem med enten borgere med tysk oprindelse i resten af Region Syddanmark eller resten af Danmark. Dette giver grundlag for at vurdere, om borgere med tysk oprindelse i Sønderborg og Aabenraa Kommune ligner eller skiller sig ud fra borgere med tysk oprindelse bosat andre steder i Danmark.

3. Population

I dette kapitel præsenterer vi analyseresultater omkring sammensætningen af tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune. Analyserne viser, hvordan tyske tilflyttere er sammensat på en række baggrundsvARIABLE omkring alder, køn, familieforhold, hvilken del af Tyskland de er fraflyttet, deres uddannelsesniveau, indkomst og tilknytning til arbejdsmarkedet.

Resultaterne baserer sig både på registerdata om hele populationen af borgere i Danmark med oprindelse i Tyskland i perioden fra 2000 til 2021 samt data fra projektets survey af tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune. Registerdata gør det muligt at sammenligne gruppen af tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune med tyske tilflyttere, som har bosat sig i andre dele af Danmark. Survey-data giver et helt frisk øjebliksbillede af tyske tilflyttere i kommunen på en række spørgsmål, som man ikke finder svar på i de danske registerdata.

3.1. Flere tyskere flytter til – flere børnefamilier end tidligere

Der har over de sidste årtier været en betydelig stigning i antallet af borgere i Danmark med tysk oprindelse. Tallene er steget fra 24.393 i 2000 til 39.207 i 2022. Det er en stigning på 61 %. I samme periode er den samlede danske befolkning steget med 10 %.

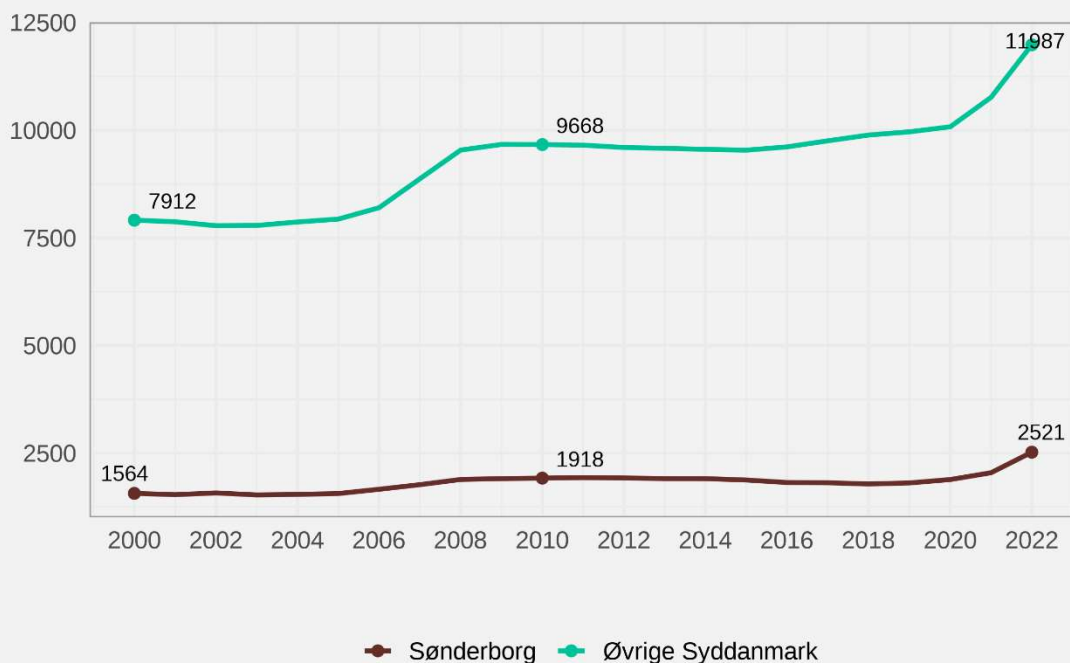
Region Hovedstaden og Region Midtjylland har oplevet de største stigninger af borgere med tysk oprindelse. på henholdsvis 76 og 73 %, mens Region Syddanmark har set en stigning på 53 %. Region Syddanmark er dog stadig den danske region, der har flest borgere med tysk oprindelse (14.508 i 2022).

I Region Syddanmark bor 17 % af borgere med tysk oprindelse i Sønderborg kommune. I 2022 boede der 2.521 borgere med tysk oprindelse i kommunen. Det repræsenterer en stigning på 61 % siden 2000. Særligt i de sidste par år har der været bemærkelsesværdige stigninger i tyske tilflyttere. Fra 2020 til 2022 er antallet steget fra 1.855 til 2.521, svarende til en stigning på 36 % (se figur 2).

I samme periode har det samlede befolkningstal været aftagende i kommunen. Borgere med tysk oprindelse udgør således en stigende andel af borgerne i Sønderborg Kommune. I 2022 udgør gruppen 3,4 % af borgerne i kommunen.

Figur 2: Antal borgere med tysk oprindelse

Data: Danmarks Statistik.

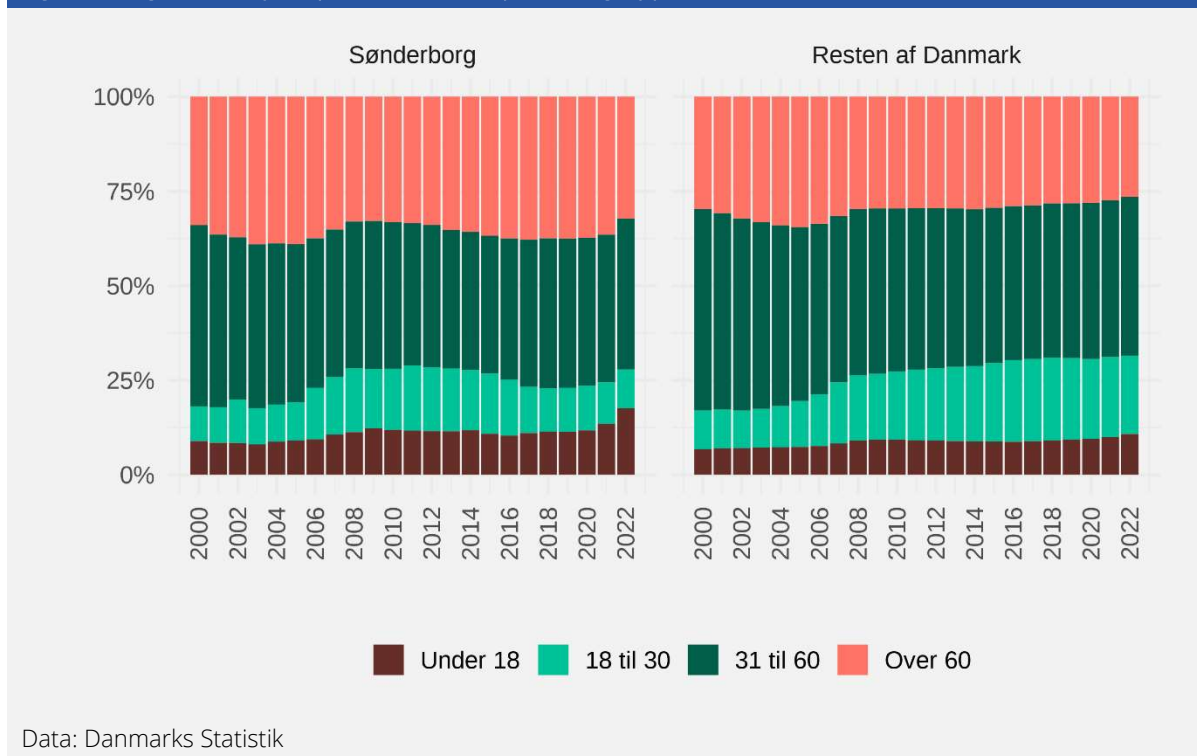
Note: Baseret på Danmarks Statistiks definition af tysk oprindelse. Se afsnit 2.3.

De følgende analyseresultater viser, hvordan tyske tilflyttere til Sønderborg Kommune fordeler sig på alder, hjemmeboende børn samt civilstand, og om dette har udviklet sig over årene.

Figur 3 nedenfor viser udviklingen i aldersfordelingen. I 2022 er alderssammensætningen blandt borgere med tysk oprindelse i Sønderborg Kommune således, at: 18 % er under 18 år, 10 % er 18 til 30 år, 40 % er 31 til 60 år, og 30 % er over 60 år. Denne fordeling afviger fra resten af Danmark, hvor der er færre under 18 år og over 60 år, mens 64 % er mellem 18 og 60 år. Børn og ældre udgør således en større andel af tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune sammenlignet med resten af landet.

Figur 3: Borgere med tysk oprindelse fordelt på aldersgrupper

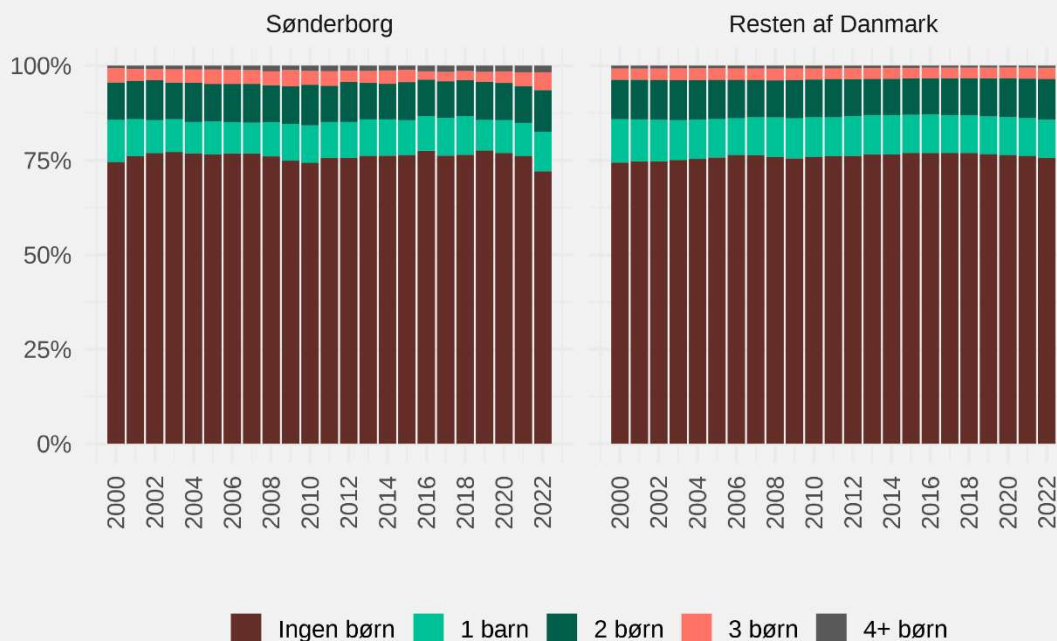
Ser vi på udviklingen i alderssammensætningen siden 2000, har Sønderborg Kommune særligt set en stigning i borgere under 18 år, men et fald i grupperne 18 til 30 år og 31 til 60 år. Gruppen under 18 år har taget et særligt stort hop i 2021 og 2022, så de udgør 18 % fra at have været nede omkring 8 % i 2003. For gruppen af 18 til 30-årige, er der sket et markant fald over de sidste 10 år fra at udgøre 17 % af borgerne med tysk oprindelse til kun 10 % i 2022. Gruppen af 31 til 60-årige har været stødt faldende frem til omkring 2015, hvorefter det stabiliserer sig omkring 38 til 40 %. Andelen over 60 år har svinget mellem 32 og 39 % over årene, og er i 2022 igen nede på 32 %.

I de sidste par år har kommunen dog oplevet et fald i gruppen over 60 år og en stigning i gruppen under 18 år. Det hænger sammen med, at børnefamilier begynder at fylde mere i gruppen af tyske tilflyttere. Figur 4 viser dette mønster. Det bryder med en stabil trend i Sønderborg Kommune, hvor andelen af borgere med tysk oprindelse, som har hjemmeboende børn, generelt har svinget omkring 22-24 %, men i 2022 er det for første gang steget til 28 %.

Figur 4: Andel af borgere med tysk oprindelse, som har hjemmeboende børn

Kategorierne angiver antallet af hjemmeboende børn

Data: Danmarks Statistik

Tager vi til sidst et kig på civilstanden i populationen, har der over årene – og i resten af landet – været en stigning i andelen som er ugifte. I Sønderborg Kommune er det gruppen af enker/enkemænd samt gruppen af gifte, som modsat er svundet ind. I 2022 er der i begge kommuner omkring 25 % ugifte (dækker singler såvel som personer i kæresteforhold), 55 % gifte, 11 % skilte, 6 til 7 % enker/enkemænd, og en restkategori som indeholder registreret partnerskab, ophævet partnerskab og uoplyst civilstand.⁴

3.2. I Sønderborg Kommune er tilflytterne som regel fra Slesvig-Holsten, og der er stor variation med hensyn til deres bopæl i kommunen

Dette afsnit anvender survey-besvarelser til at give en beskrivelse af, hvor de tyske tilflyttere kommer fra, og hvor de bosætter sig i Sønderborg Kommune. Af respondenterne svarer 85 %, at de er flyttet til kommunen direkte fra Tyskland. 14 % er flyttet til fra en anden dansk kommune og 2 % fra et helt tredje land.⁵

Langt de fleste tyske tilflyttere kommer ikke overraskende fra den tilgrænsende delstat Slesvig-Holsten, som figur 5 viser. 40 % af respondenterne, som er flyttet til fra Tyskland, er flyttet fra Slesvig-

⁴ Blandt survey-respondenterne er 59 % gifte, 32 % er ugifte, 6 % er skilte og 2 % er enker/enkemænd.

⁵ Hvor tallene sammenlagt giver mere end 100 % skyldes det afrundingen af procenttallene.

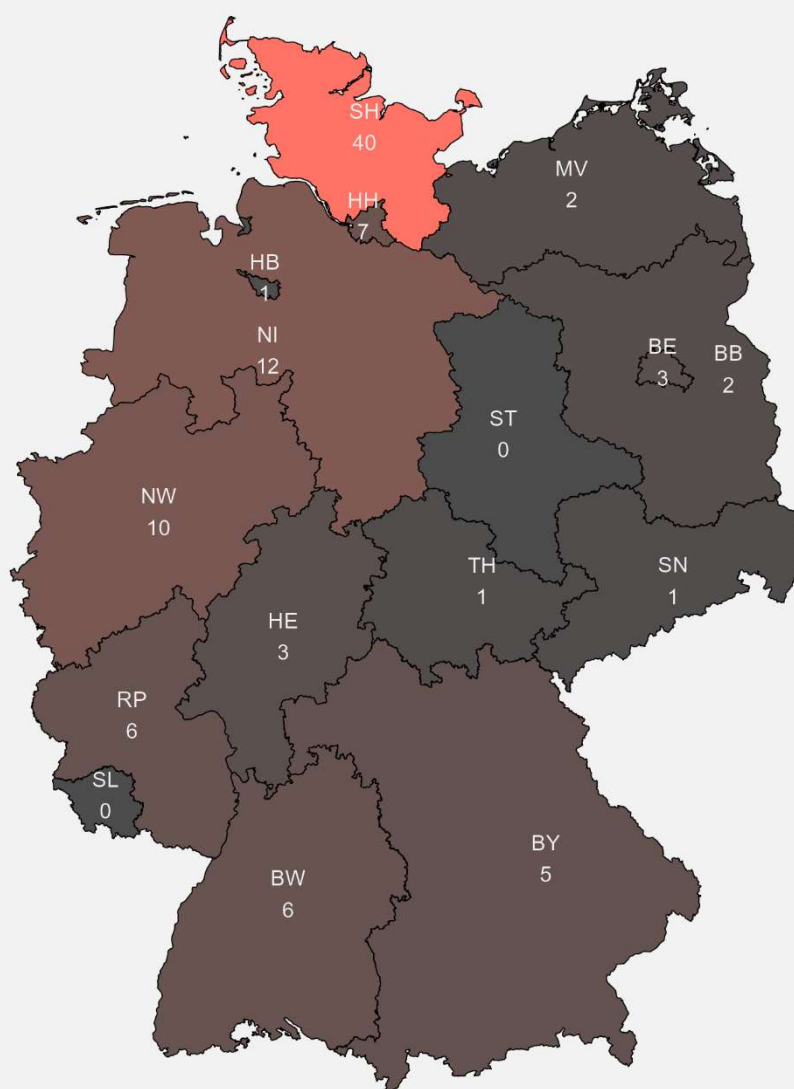

Holsten. De næstmest hyppigste delstater er Niedersachsen (12 %), Nordrhein-Westfalen (10 %) og Hamborg (7 %).

Respondenterne blev også spurgt, om de tilhørte det danske mindretal i Sydslesvig, inden de flyttede. 10 % af respondenterne svarede ja til dette. Der er således en mindre andel af de tyske tilflyttere, som i forvejen kan forventes at have danskundskaber.

Figur 5: I hvilken delstat var din sidste bopæl?

Svar fra survey af tyske tilflyttere

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 487 respondenter i Sønderborg Kommune.

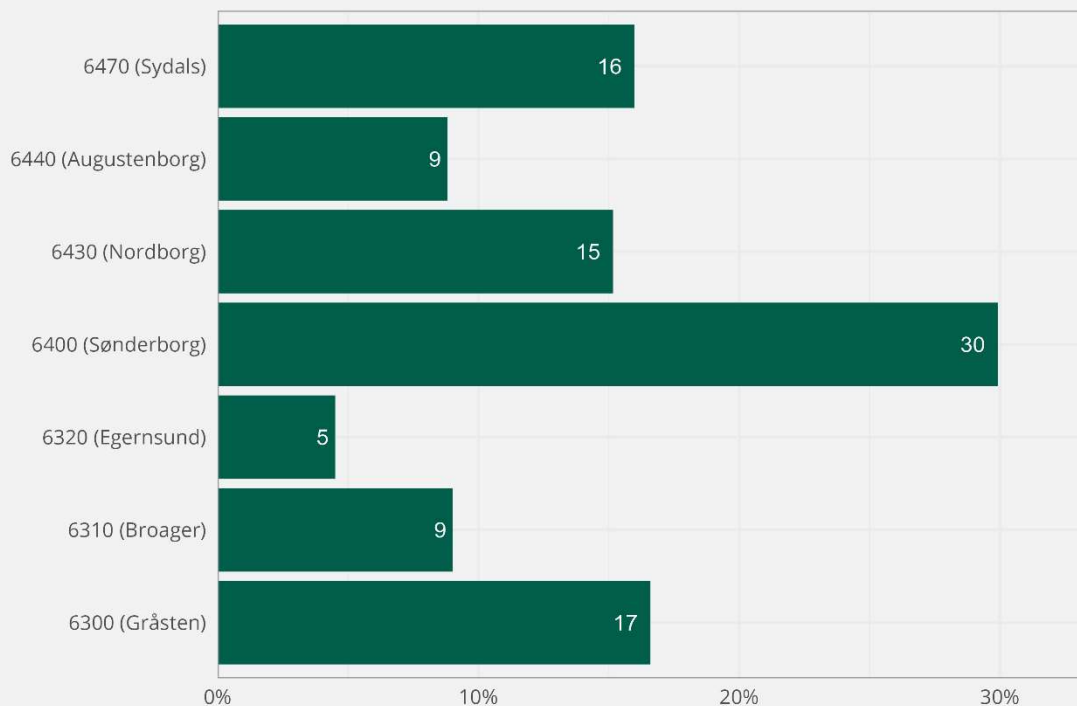
Endelig blev respondenterne også spurgt, hvor de er bosiddende i kommunen. Lige under en tredjedel af respondenterne har bosat sig i postnummeret for Sønderborg, mens resten er mere jævnt fordelt mellem de andre postnummerdistrikter i kommunen (se figur 6). 29 ud af 35 respondenter under 26

år har bosat sig i postnummeret for Sønderborg, hvilket især hænger sammen med, at de er i gang med en uddannelse og dermed formentlig er studerende på Syddansk Universitet i byen.

Figur 6: Hvad er postnummeret på din nuværende bopæl?

Svar fra survey af tyske tilflyttere

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 respondenter i Sønderborg Kommune.

3.3. Tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune har et godt uddannelsesniveau, en høj indkomst og mere end halvdelen af de erhvervsaktive arbejder i Danmark

I dette sidste afsnit beskrives de tyske tilflytters uddannelsesniveau, indkomst og beskæftigelse. Survey-svarene giver information om uddannelsesniveau, pendling og nuværende arbejdssituation af respondenter fra Sønderborg Kommune, mens registerdata giver indblik i udviklingen i lønniveauer og beskæftigelse. Danske registerdata indeholder ikke information om uddannelse taget i et andet land eller beskæftigelse i et andet land.

Survey-respondenter svarede på, hvad deres højst fuldførte uddannelse er. Figur 7 viser svarfordelingen. Svarene viser, at tyske tilflyttere generelt er godt uddannede. 65 % har angivet, at de har en erhvervsuddannelse eller en universitetsuddannelse. Dermed ligger de tyske tilflyttere på samme niveau som den samlede gruppe borgere i Sønderborg Kommune med hensyn til, hvor stor en andel der har en erhvervsfaglig eller videregående uddannelse som deres højst gennemførte uddannelse.⁶

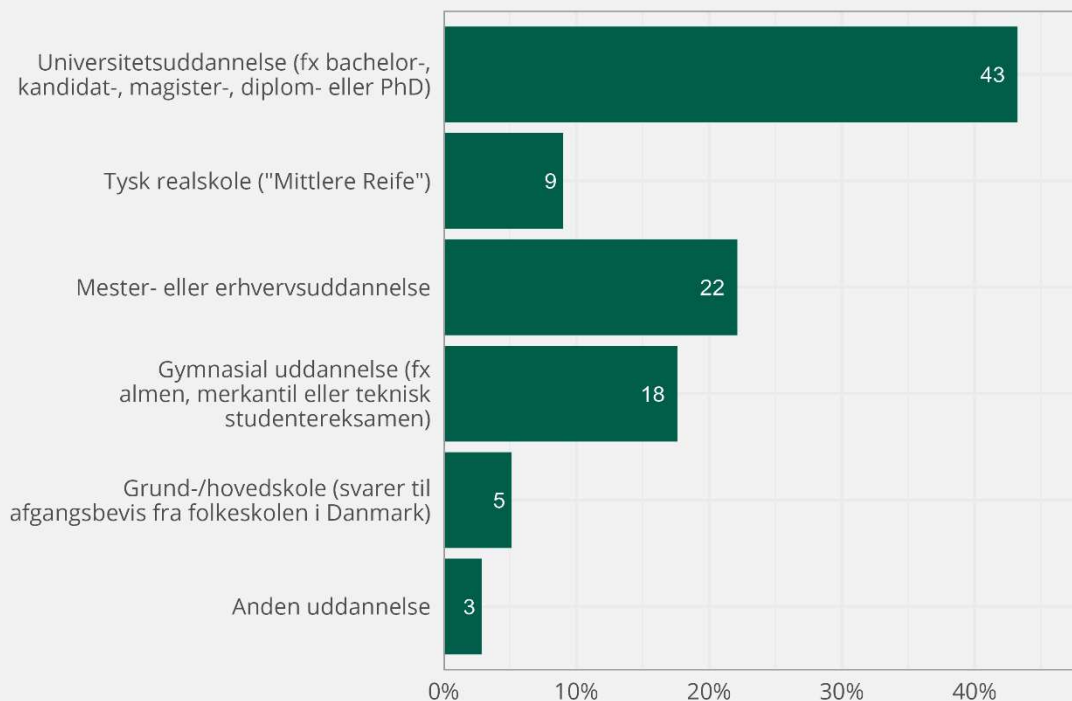
⁶ Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (HFUDD11: Befolkningens højst fuldførte uddannelse (15-69 år) efter bopælsområde, herkomst, højst fuldførte uddannelse, alder og køn).

Det indikerer, at de tyske tilflyttere hverken er bedre eller dårligere uddannet end de nuværende borgere i kommunen generelt.

Figur 7: Hvad er din højst fuldførte uddannelse?

Svar fra survey af tyske tilflyttere

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 respondenter i Sønderborg Kommune.

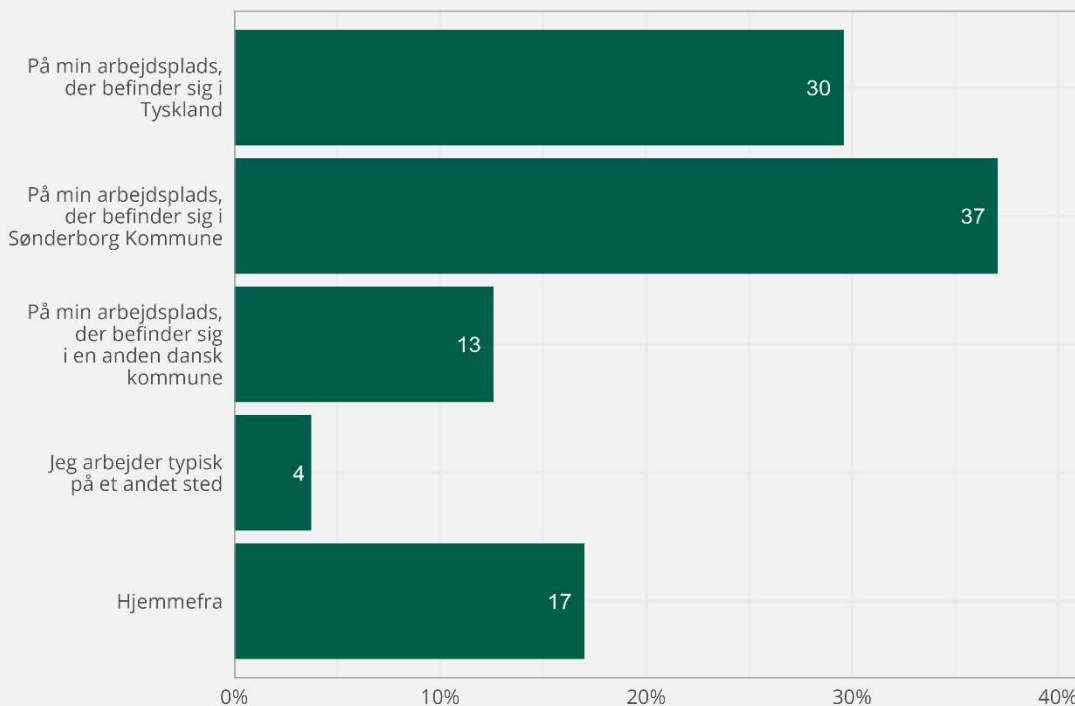
Spørger man gruppen af respondenter, som har tilknytning til arbejdsmarkedet, hvor de normalt arbejder (figur 8), viser svarene, at 30 % af respondenterne fra Sønderborg Kommune pendler til en arbejdsplads i Tyskland. 67 % af pendlerne er bosat i Gråsten, Sønderborg eller på Sydals. Det er således ikke situationen, at alle pendlere bosætter sig tæt på grænsen, fx for at have en kortere vej til deres tyske arbejdsplads.

Netop fordi en del af de tyske tilflyttere pendler til en arbejdsplads i Tyskland, kan det være svært at beskrive deres beskæftigelsesfrekvens gennem dansk registerdata. Denne gruppe af pendlere vil som regel ende i residualgruppen for personer, som er i befolkningen og ikke har en anden socioøkonomisk status (benævnes 'øvrige uden for arbejdsstyrken'). Gruppen består bl.a. af personer, som er forsørget af deres ægtefælle/familie. Ser vi bort fra denne gruppe, kan vi dog se, at arbejdsløsheden er lav blandt tyske tilflyttere. I 2021 er den 2 % i Sønderborg Kommune. Det er dog forventelige niveauer givet de gunstige samfundsøkonomiske forhold i 2021.

Figur 8: Hvor arbejder du normalt?

Svar fra survey af tyske tilflyttere. Kun besvaret af personer med fast tilknytning til arbejdsmarkedet

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 294 respondenter i Sønderborg Kommune.

Endelig har vi gennem registerdata undersøgt lønniveauet blandt borgere med tysk oprindelse, som er i beskæftigelse i Danmark. Tyske tilflyttere har i gennemsnit et højere lønniveau end andre borgere i kommunen. I 2021 var den gennemsnitlige bruttoindkomst 342.014 kr. i Sønderborg Kommune for de borgere, som har en skattepligtig indkomst.⁷ Som højre del af figur 9 herunder viser, havde borgere med tysk oprindelse, som primært er i beskæftigelse i Danmark, en bruttoindkomst i 2021 på 421.719 kr. i Sønderborg Kommune. Det er dog stadig lavere end den gennemsnitlige indkomst for tyske tilflyttere, som har bopæl i resten af Danmark. Her er tallet 491.614 kr.

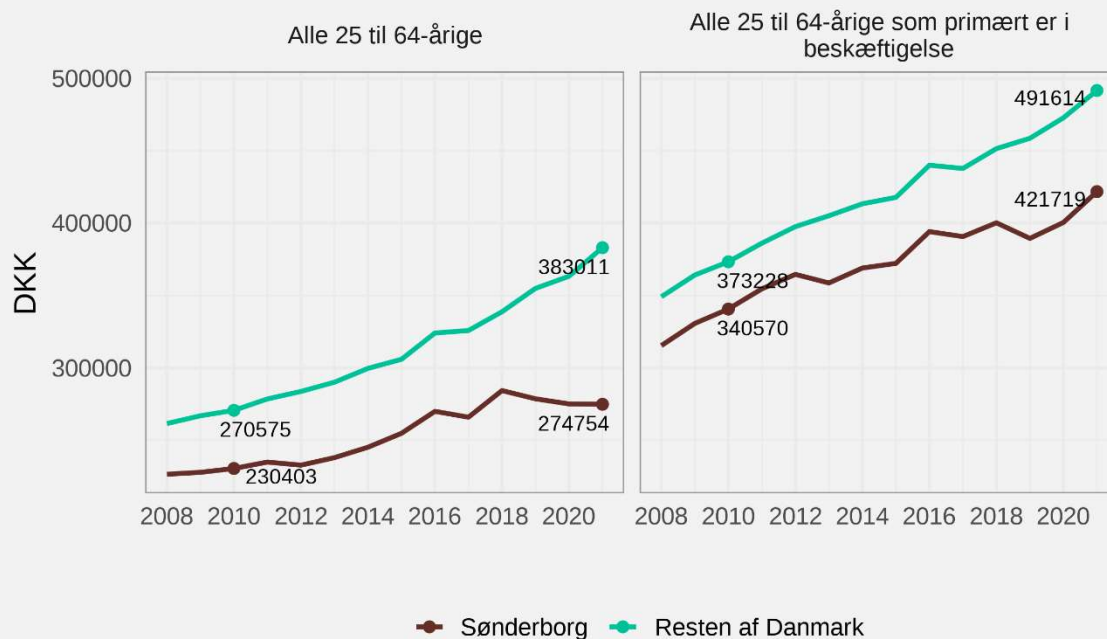
Venstre del af figuren viser de tilsvarende tal for alle borgere med tysk oprindelse upåagtet, om de arbejder i Danmark eller Tyskland eller overhovedet er i beskæftigelse. Disse tal vises for at understrege, at det er problematisk at anvende tal fra Danmarks Statistik på hele gruppen af 25 til 64-årige, da der er en betydelig del af tyske tilflyttere, som pendler til en arbejdsplads i Tyskland, og i disse tilfælde er der ikke registreret lønindkomst hos Danmarks Statistik. Afgrænser vi til dem, som Danmarks Statistik angiver som primært beskæftigede i Danmark, sorterer vi denne gruppe fra.

⁷ Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (INDKP201: Hovedtabel personindkomster efter indkomsttype, køn, alder, population, prisenhed og enhed)

Figur 9: Lønindkomst blandt 25 til 64-årige

Målt som arbejdsmarkedsbidragspligtig løn

Data: Danmarks Statistik. Venstre figur inkluderer alle borgere med tysk oprindelse, herunder de, som har arbejdsplads uden for Danmark, og hvor Danmarks Statistik derfor ikke har registreret en lønindkomst. Højre figur inkluderer kun de borgere med tysk oprindelse, som er i beskæftigelse på det danske arbejdsmarked.

Samlet set kan det konkluderes, at de tyske tilflyttere har et uddannelsesniveau, som er sammenligneligt med andre borgere i kommunen. De har en lav arbejdsløshed, og mange pendler til en tysk arbejdsplads, mens de, som arbejder i Danmark, i gennemsnit har en højere løn end andre borgere i kommunen.

4. Tiltrækning

I dette kapitel præsenterer vi analyseresultater med relevans for spørgsmålene om, hvordan de tyske tilflyttere blev opmærksomme på Sønderborg Kommune, og hvorfor de valgte at bosætte sig her. Der er således fokus på de faktorer, der har påvirket de tyske tilflyttere i deres beslutning om at slå sig ned i Sønderborg Kommune.

4.1. Resultater fra survey og fokusgrupper

I de følgende underafsnit præsenteres resultaterne fra survey og fokusgrupper i et sammenhængende format. Underafsnittene følger rækkefølgen af spørgsmål i den gennemførte survey relateret til temaet 'tiltrækning'. Vi ser på svarmønstre blandt de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune samt forskellige undergrupper hertil. Samtidig sammenligner vi enkelte resultater med tilsvarende resultater fra surveyen blandt tyske tilflyttere i Aabenraa Kommune.

Resultater fra krydskørsler, der fokuserer på besvarelser fra bestemte segmenter af de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune, belyses nærmere, hvor vi vurderer det relevant. Vi fremhæver således, når et segment svarer markant anderledes (dvs. mindst 10 % forskel) på et givent spørgsmål sammenlignet med besvarelserne fra resten af den samlede gruppe af respondenter i kommunen, og dette afvigende svarmønster samtidig rummer en interessant pointe. Denne tilgang anvender vi også i analysekapitlerne 5 og 6.

Endelig påpeger vi, at resultaterne fra registeranalysen med betydning for tyske tilflytteres tiltrækning præsenteres i afsnit 4.2.

4.1.1. Utilfredshed med egne omgivelser og den politiske ledelse er vigtige motiver for udvandring fra Tyskland

I forbindelse med survey-undersøgelsen blev respondenterne spurgt om vigtige grunde for deres beslutning om at flytte væk fra Tyskland. Deres svar tegner et tydeligt billede af de mest afgørende faktorer.

Næsten syv ud af ti adspurgte tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune angiver i denne sammenhæng, at ønsket om at bo i bedre omgivelser har spillet en vigtig eller meget vigtig rolle for deres beslutning om at forlade Tyskland. Samtidig var knap to tredjedele særligt drevet af lysten til at bo i et andet land, mens lidt under halvdelen af respondenter angiver utilfredshed med den politiske ledelse i Tyskland som en vigtig eller meget vigtig faktor.

Som illustreret i figur 10 angiver respondenter ellers især, at de har været motiveret af ønsket om hhv. en bedre bolig (37 %) og udsigten til bedre daginstitutioner eller skoler (30 %). Mod vores forventning viser survey-resultaterne også, at ændringer i arbejdssituationen kun har spillet en fremtrædende rolle for en mindre del af respondenterne. Det er kun omkring hver femte af de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune, der fremhæver et nyt arbejde som en væsentlig motivation for at forlade Tyskland.

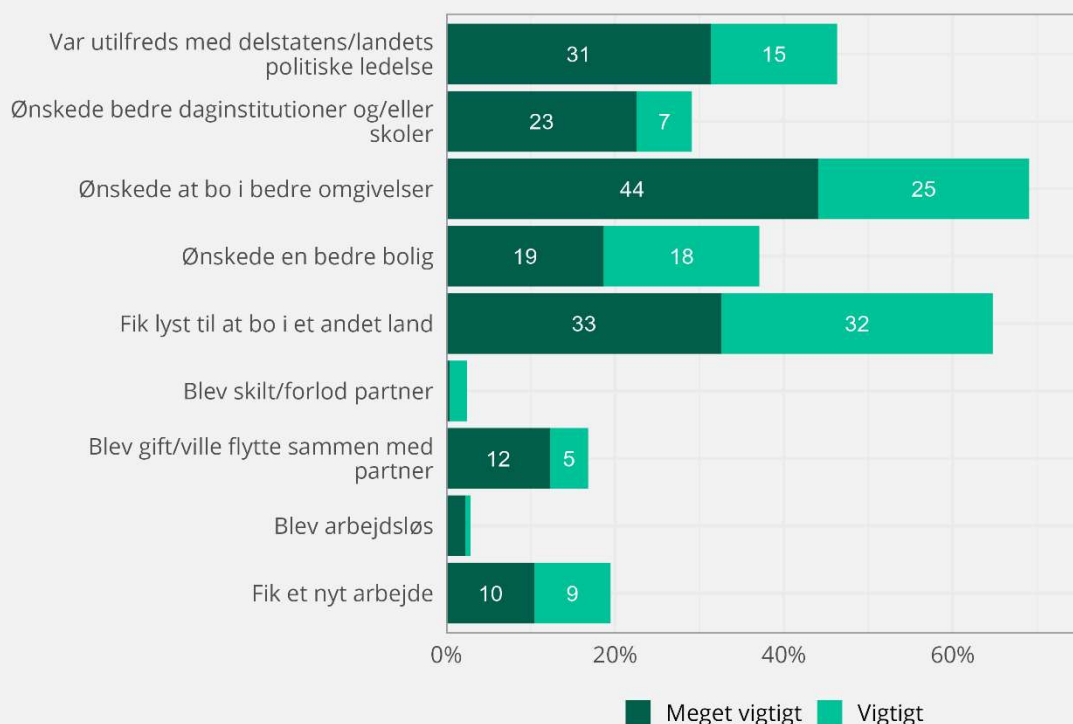
Når vi sammenligner besvarelserne fra respondenter i Sønderborg Kommune med de tilsvarende fra respondenter i Aabenraa Kommune, er der især én iøjnefaldende forskel. I sidstnævnte kommune er der en langt større andel af tyske tilflyttere, nemlig 58 %, der fremhæver ønsket om en bedre bolig

som en vigtig eller meget vigtig faktor for deres beslutning om at forlade Tyskland. Med 33 % er det præcis en tredjedel af alle respondenter fra Aabenraa Kommune, der fremhæver denne faktor som meget vigtig, hvilket som vist i figur 10 kun gælder for 19 % i Sønderborg Kommune.

Figur 10: Hvor vigtige var de følgende grunde for din beslutning om at flytte væk fra Tyskland?

Andel respondenter fra Sønderborg Kommune, der har svaret vigtigt eller meget vigtigt

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 respondenter i Sønderborg Kommune.

Ser vi på undergrupper af de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune, er det bl.a. interessant at sammenligne forskelle i besvarelsene fra respondenter ankommet før 2022 og dem, der har bosat sig i kommunen i tiden derefter. Respondenter med ankomstår 2022 eller 2023, angiver nemlig i markant større omfang end de resterende respondenter fra Sønderborg Kommune, at deres beslutning om at forlade Tyskland har været særligt drevet af utilfredshed med den politiske ledelse i deres hjemland (61 % versus 33 % som har svaret vigtigt eller meget vigtigt). Samtidig angiver de i højere grad et ønske om at bo i bedre omgivelser (82 % versus 58 %), udsigten til en bedre bolig (44 % versus 31 %) samt lysten til at bo i et andet land (75 % versus 55%) som motiverende faktorer. Dette svarmønster antyder, at den seneste bølge af tyske tilflyttere i forholdsvis høj grad er kendetegnet ved en utilfredshed med samfundsudviklingen og livet i Tyskland. I denne sammenhæng giver det bl.a. mening, at de tyske tilflyttere med ankomstår før 2022 havde en større tendens til at forlade Tyskland pga. ønsket om at flytte sammen med deres partner eller et nyt arbejde, end respondenter der er kommet til Sønderborg Kommune siden 2022.

I survey-analysen ser vi ellers, at ønsket om at bo i bedre omgivelser og i en bedre bolig samt lysten til at bo i et andet land i særlig høj grad er vigtige eller meget vigtige bevæggrunde for respondenter, der

kender Sønderborg Kommune fra tidligere ferieophold, og for dem der har deres arbejdsplads i Tyskland. Deler vi respondenterne op, efter hvilken delstat de er kommet fra, er det interessant, at tyske tilflyttere fra Nordrhein-Westfalen i markant mindre grad angiver at være drevet af ønsket om en bedre bolig sammenlignet med den samlede gruppe af respondenter.

Endelig kan vi påpege, at tyske tilflyttere, der identificerer sig som en del af det danske mindretal, i mindre grad har forladt Tyskland pga. utilfredshed med den politiske ledelse i landet (32 %). Dette segment har også i mindre grad været drevet af et ønske om at bo i bedre omgivelser (52 %) eller lysten til at bo i et andet land (50 %).

Fritekstsvarene ifm. spørgsmålet om motivationen for at flytte væk fra Tyskland indeholder supplerende forklaringer i forhold til de tyske tilflytteres beslutningsproces. Respondenter fra Sønderborg Kommune fremhæver fx i høj grad, at de i deres beslutningsproces blev drevet af et ønske om at bo i skønne omgivelser og tættere på naturen, herunder tæt ved hav og strandområder, som byder på muligheder for rekreation og afslapning i fritiden. Et flertal af respondenter henviser også det attraktive ved byen Sønderborg. Iflg. disse respondenter har byen atmosfæren af en mindre og mere rolig by, samtidig med at den også er præget af internationale studerende på Syddansk Universitet (SDU) og byder på mange fritids- og kulturtilbud, herunder bl.a. til børn. I mindre omfang nævner tyske tilflyttere til Sønderborg Kommune også deres sympati for den danske mentalitet samt muligheden for at bo i grænseområdet, hvor tysk kultur og sprog blandes med dansk kultur og sprog, som vigtige faktorer for deres beslutning om at forlade Tyskland.

I fokusgrupperne blev deltagerne ikke direkte spurgt til deres motivation for at forlade Tyskland. Alligevel nævnte enkelte deltagere i fokusgruppen med tyske tilflyttere i alderen 46-65 år, at deres utilfredshed med udviklingen af samfundet og politikken i Tyskland spillede en vigtig rolle i deres beslutning om at flytte væk fra Tyskland og til Sønderborg Kommune. Da disse deltagere blev bedt om at uddybe, talte de bl.a. om en dårlig håndtering af Corona-pandemien i Tyskland, herunder en manglende sammenhæng mellem regler og restriktioner, som blev indført under pandemien på tværs af landets forskellige delstater. Endnu en årsag til frustration over udviklingen i Tyskland, som kom til udtryk i fokusgruppen med de 46-65-årige, var landets indvandringspolitik. Den beskrev deltagerne som værende for liberal og uholdbar.

4.1.2. De tyske tilflyttere værdsætter især den danske kultur, naturen og trygge omgivelser

Der er tre faktorer, som spiller en særlig fremtrædende rolle for de tyske tilflytteres beslutning om at flytte til Sønderborg Kommune. Således angiver fire ud af fem respondenter fra kommunen dansk kultur og danske værdier som en vigtig eller meget vigtig faktor i deres beslutningsproces. Lidt over tre fjerdedele af de tyske tilflyttere har været særligt motiveret af et ønske om at bo tættere på naturen, hvilket er i overensstemmelse med analysen af de fritekstsvare, der blev belyst i forrige underafsnit. Samtidig blev syv ud af ti i høj grad eller i meget høj grad drevet af deres ønske om at bo i trygge omgivelser. Sidstnævnte resultat hænger fint sammen med, at en næsten lige så stor andel af respondenterne fremhæver ønsket om at bo i bedre omgivelser som en vigtig eller meget vigtig faktor i deres beslutning om at forlade Tyskland (se figur 10).

Vi ser en lignende sammenhæng, når det gælder ønsket om en bedre eller billigere bolig. I forbindelse med spørgsmålet om motivationen for at forlade Tyskland, fremhæver 37 % af respondenterne fra Sønderborg Kommune ønsket om en bedre bolig, mens en næsten lige så stor andel, nemlig 33 %, angiver ønsket om en billigere bolig som en vigtig eller meget vigtig faktor i forhold til deres beslutning om at flytte til kommunen. Mindst en tredjedel af respondenter oplever således boligpriserne som attraktive; de opleves som forholdsvis lave, og det gør det muligt for de tyske tilflyttere at købe huse, som de i Tyskland ikke nødvendigvis ville kunne betale. Det kom i hvert fald til udtryk på tværs af alle tre fokusgrupper afholdt i Sønderborg Kommune.

Som en sidste fremtrædende faktor ifm. tilflytningen kan vi nævne ønsket om at bo tættere på familiemedlemmer og venner. Det har spillet en vigtig rolle for beslutningsprocessen hos præcis en tredjedel af alle respondenter fra kommunen.

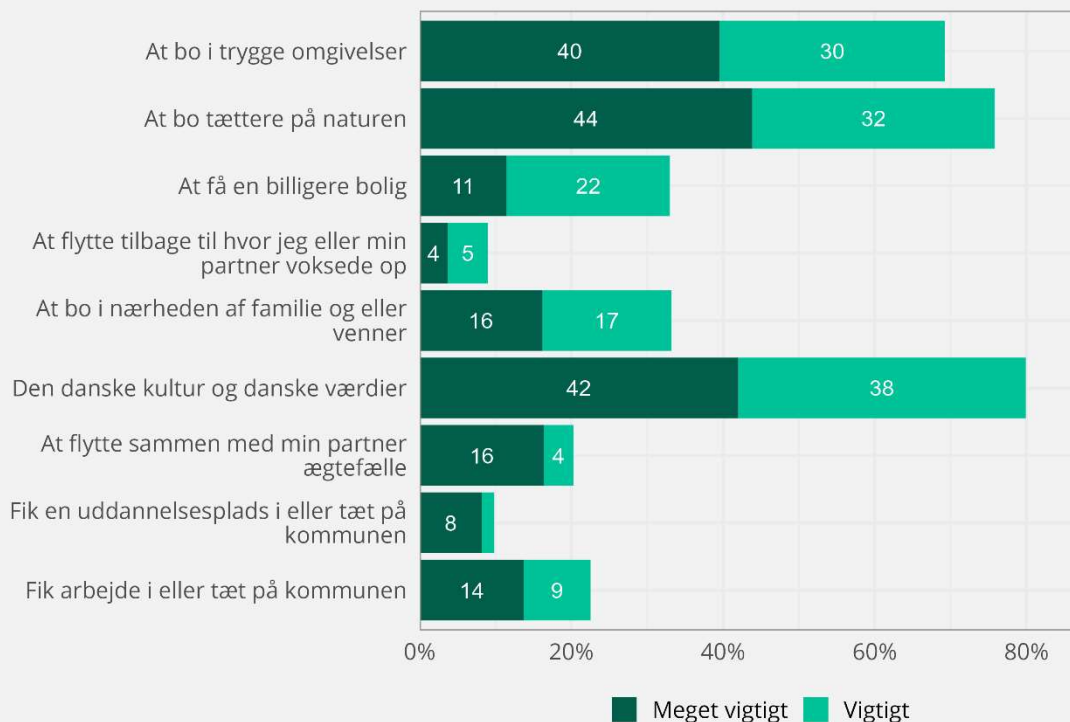
Nedenstående figur 11 visualiserer besvarelserne af spørgsmålet om motivationen for tilflytningen til Sønderborg Kommune. Besvarelserne bekræfter også, at de fleste tyske tilflyttere ikke primært blev tiltrukket af et nyt arbejde. Det er nemlig under en fjerdedel, der svarer, at de er flyttet efter at have fået arbejde i eller tæt på kommunen. Da 37 % af respondenterne havde et arbejde i Sønderborg Kommune, da surveyen blev gennemført, er der således en stor andel respondenter, som enten ikke havde et arbejde eller havde deres arbejdsplads andetsteds på tidspunktet for deres tilflytning.

Der er generelt stor lighed mellem besvarelserne på det belyste spørgsmål, når vi sammenligner svarene fra de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune med svarene fra de tyske tilflyttere i Aabenraa Kommune. Der er dog en enkelt og markant forskel. Der er en betydelig større andel respondenter fra sidstnævnte kommune, nemlig 52%, der fremhæver ønsket om at få en billigere bolig som en vigtig eller meget vigtig motivationsfaktor. I Sønderborg Kommune er det tilsvarende tal 33 %. Det er i tråd med, at de tyske tilflyttere til Aabenraa Kommune også i højere grad angiver at være drevet af et ønske om en bedre bolig i deres beslutning om at flytte væk fra Tyskland (se afsnit 4.1.1.).

Figur 11: Hvor vigtigt var følgende for din flytning til Sønderborg Kommune?

Andel, der har svaret vigtigt eller meget vigtigt

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 respondenter i Sønderborg Kommune.

Vores analyse af survey-besvarelser viser få afvigelser fra de generelle svarmønstre blandt de belyste segmenter af respondenter fra Sønderborg Kommune. En del af forskellene er ret indlysende. Det er fx kun en meget lille del af tilflytterne over 65 år, hvis tilflytning til Sønderborg Kommune er blevet motiveret af et nyt job i eller tæt på kommunen. Samtidig har tilflyttere under 26 år primært været motiveret af at have fået en uddannelsesplads i eller tæt på Sønderborg Kommune - og i langt mindre grad af andre belyste faktorer sammenlignet med ældre respondenter. Endnu et eksempel med en forholdsvis indlysende forklaring er det faktum, at det i større grad er respondenter, der har bosat sig uden for byen Sønderborg, der fremhæver muligheden for at bo tættere på naturen som en vigtig eller meget vigtig motivation.

Blandt de mere interessante afvigelser er fx, at ønsket om at bo i trygge omgivelser og tættere på naturen samt sympatien for den danske kultur og de danske værdier i særlig høj grad har været en afgørende faktor for tyske tilflyttere, der er kommet til siden 2022. Samtidig er dette resultat i fin overensstemmelse med belysningen af denne gruppe i afsnit 4.1.1. Der er således tydeligt belæg for, at de seneste tilflyttere til Sønderborg Kommune på flere måder adskiller sig fra dem, som tidligere har bosat sig i kommunen.

Vi kan tilføje, at respondenter, der identificerer sig som del af det danske mindretal, bl.a. i mindre omfang har været drevet af et ønske om at bo tættere på naturen (66 %) og i større omfang af at flytte

sammen med egen partner eller ægtefælle (30 %), når dette segment sammenlignes med den samlede gruppe af tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune.

I deres fritekstsvar angiver mange tilflyttere, at Sønderborg Kommune bl.a. er attraktiv pga. sin beliggenhed tæt på den dansk-tyske grænse. Respondenterne henviser i denne sammenhæng bl.a. til den forholdsvis korte afstand til arbejdspladsen samt venner og familie i Tyskland. Især ældre respondenter værdsætter nærheden til egen læge eller et sygehus syd for grænsen, mens andre fremhæver muligheden for at kunne klare sig i hverdagen på tysk, dvs. uden at beherske dansk, som en vigtig faktor. Det er også iøjnefaldende, at respondenterne i lige så høj grad understreger, at de blev tiltrukket af muligheden for at bo i ro og fred med mulighed for at nyde naturen og havet i Sønderborg Kommune.

Derudover angiver en del unge tyske tilflyttere, at en tilbudt studieplads på SDU var afgørende for deres tilflytning. Samtidig fremhæver nogle respondenter gode kultur- og fritidstilbud i kommunen, mens andre henviser til dansk kultur og den gode trivsel, idet danskerne er kendt som et 'lykkeligt folkefærd'.

Samtalerne i fokusgrupperne omkring motivationen for at flytte til Sønderborg Kommune bekræfter generelt de ovenstående resultater. Både deltagere i den yngste aldersgruppe (18-30 år) og dem i alderen 31-45 år fremhævede kommunens nærhed til den tyske grænse som et vigtigt aspekt, herunder bl.a. at danskerne i kommunen er gode til tysk, og at børn kan vokse op med både den danske og tyske kultur. I begge fokusgrupper med de to nævnte aldersgrupper var der desuden deltagere, der havde valgt at bosætte sig i Sønderborg Kommune, mens de gennemførte deres studie med undervisning på både Syddansk Universitet i Sønderborg og Europa-Universität Flensburg. I forlængelse heraf understregede to andre deltagere fra de sidstnævnte grupper, at de primært var landet i Sønderborg Kommune, fordi de havde ledt efter en mulighed for at gennemføre deres universitetsuddannelse på engelsk.

I overensstemmelse med fritekstsvarene på spørgsmålet om motivationen for tilflytningen, nævnte deltagere på tværs af alle tre fokusgrupper i Sønderborg Kommune, at de bl.a. er blevet tiltrukket af kommunens naturområder og muligheden for 'at bo der, hvor andre holder ferie'. Mens de yngste deltagere især fremhæver muligheder for kitesurfing og sejlsads, nævner deltagerne i alderen 31-45 år og 46-65 år især muligheder for at gå ture i skoven og ved stranden. Endelig nævnes billige boligpriser af enkelte respondenter blandt de 18-30-årige og 31-45-årige, mens deltagere på tværs af alle tre aldersgrupper anser byen Sønderborg som attraktiv. Deltagerne beskrev i denne sammenhæng bl.a., at byen byder på gode indkøbsmuligheder og gode kultur- og fritidstilbud, herunder koncerter og teater. Hotellet Alsik, universitetet samt nærheden til de internationale virksomheder Danfoss og Linak medvirker ifølge deltagerne derudover til, at byen virker mindre provinsiel og mere som en storby.

Sidst, men ikke mindst, blev tilflytternes syn på fordelene ved at bo i Danmark generelt også drøftet. Der var stor enighed om på tværs af alle tre fokusgrupper, at den danske kultur og de danske værdier er et meget positivt aspekt i denne sammenhæng. Der blev bl.a. talt om en forholdsvis flad hierarkisk struktur i samfundet samt danskernes åbenhed og forholdsvis høje grad af tillid og tolerance. Mange deltagere i fokusgrupperne følte sig velkommen i deres nye nabolag og oplevede et særlig godt forhold til deres naboer. Eksplicit blev det fx af deltagere i alderen 31-45 år nævnt, at danskerne har fokus på "fællesskab og hygge" og er kendetegnet ved en rolig og afslappet omgang med hinanden, som bl.a. afspejler sig i en forholdsvis flad hierarkisk struktur. Deltagerne på tværs af aldersgrupperne beskrev,

hvordan de føler sig trygge ved at henvende sig til andre for hjælp. Især dem med børn, hovedsageligt fra gruppen af de 31-45-årige, fremhævede børnevenligheden som endnu et attraktivt kendetegn ved den danske kultur. De talte fx om en tydelig opmærksomhed og hensyntagen til børn, hvilket bl.a. afspejler sig i mange aktiviteter og legepladser for børn. Samtidig påpegede de også bedre muligheder for børnepasning, især ifm. daginstitutionernes åbningstider, som fx gør det muligt og mindre stressende at arbejde fuldtid og samtidig kunne nå at aflevere eller hente børn. Der var enighed om blandt fokusgruppedeltagere med børn, at det bidrager til en bedre balance mellem familie- og arbejdsliv.

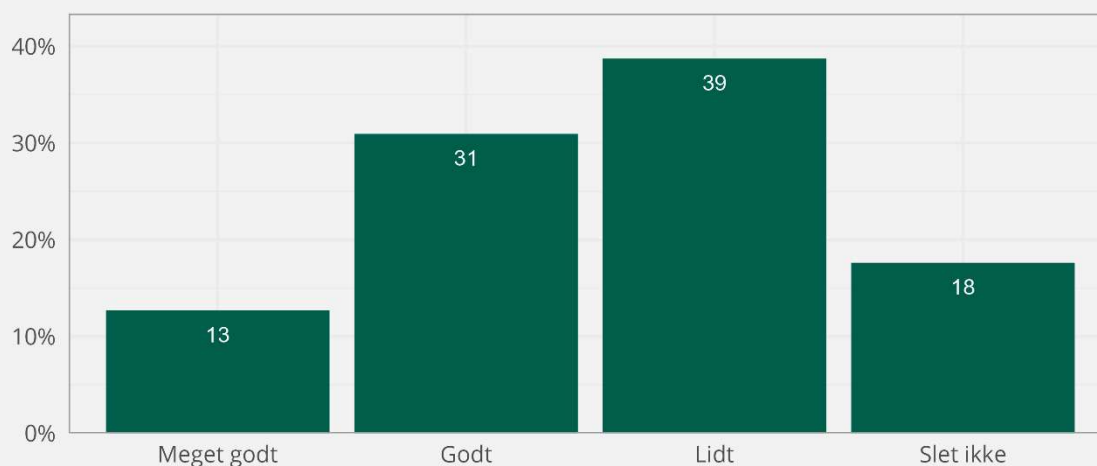
Endelig nævnte flere deltagere i aldersgruppen 31-45 år, at de var meget glade for at kunne handle og slå græs om søndagen, mens to deltagere – fra hhv. den yngste og ældste aldersgruppe – påpegede statens uddannelsesstøtte (SU), der blev betragtet som mere attraktiv end den modsvarende støtteordning i Tyskland (BAföG), ifm. spørgsmålet om hvad der er attraktivt ved at bo i Danmark.

4.1.3. Mere end hver anden af de tyske tilflyttere var ikke særlig bekendte med Sønderborg Kommune inden tilflytningen

Analysen af survey-besvarelserne viser, at tilflytterne kun i begrænset omfang havde kendskab til Sønderborg Kommune før deres tilflytning. Således angiver over halvdelen af de tyske tilflyttere, at de enten kendte kommunen lidt eller slet ikke. Som gengivet i figur 12 mener omkring tre ud af ti respondenter at have kendt Sønderborg Kommune godt før deres tilflytning, mens lidt over hver tiende respondent angiver at have haft et meget godt kendskab til kommunen.

De tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune adskiller sig ikke særligt fra dem i Aabenraa Kommune med hensyn til omfanget af kendskab til den givne kommune før tilflytningen. Vi kan dog sige, at andelen af respondenter fra Aabenraa Kommune, som kendte 'deres' kommune meget godt før de bosatte sig, var lidt mindre (9 %), mens andelen, der angiver at havde kendt kommunen godt, var lidt større (35 %).

Figur 12: Hvor godt kendte du Sønderborg Kommune inden din flytning hertil?

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 respondenter i Sønderborg Kommune.

Der er få markante forskelle i svarmønstrene af de forskellige undersøgte segmenter blandt de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune mht. det foreliggende spørgsmål. Det kan dog fremhæves, at tyske tilflyttere tilhørende det danske mindretal i højere grad flyttede til Sønderborg Kommune med et meget godt kendskab til kommunen før deres tilflytning (28 %).

Respondenterne havde ikke mulighed for at kommentere yderligere på spørgsmålet om deres grad af kendskab til kommunerne inden deres tilflytning ifm. surveyen.

Resultaterne gengivet i figur 12 blev bekræftet på tværs af de tre fokusgrupper, der blev gennemført i Sønderborg Kommune. Der var både deltagere, der havde lidt eller ingen kendskab til kommunen, og der var dem, der kendte kommunen forholdsvis godt. Blandt dem med lidt eller ingen forudgående kendskab til kommunen, var bl.a. deltagere, hvis tilflytning hovedsageligt var motiveret af lysten til at bo i et andet land, at have fået tilbudt nyt job eller en studieplads på Syddansk Universitet i Sønderborg. Blandt fokusgruppedeltagerne med forudgående kendskab til kommunen var især tyske tilflyttere, der fx havde lært kommunen at kende igennem ferieophold og gennem familie med bopæl i eller tæt på Sønderborg Kommune. En del fra denne gruppe stammede fra Slesvig-Holsten og havde fx været på dagstur eller weekendbesøg for at nyde naturen og især Østersøen. Andre fokusgruppedeltagere, fx i aldersgrupperne 18-30 år og 46-65 år havde tidligere besøgt kommunen ifm. sejlture i Danmark.

4.1.4. Forudgående kendskab til Sønderborg Kommune stammer især fra ferieophold og sociale kontakter

Respondenterne til surveyen, der havde lidt eller godt kendskab til Sønderborg Kommune inden deres tilflytning, blev bedt om at forholde sig til, hvordan de havde lært kommunen at kende. De mest fremtrædende informationskilder i denne sammenhæng er tydeligvis erfaringer ifm. ferieophold og samtaler (eller andre former for kommunikation) med familie, venner eller kollegaer.

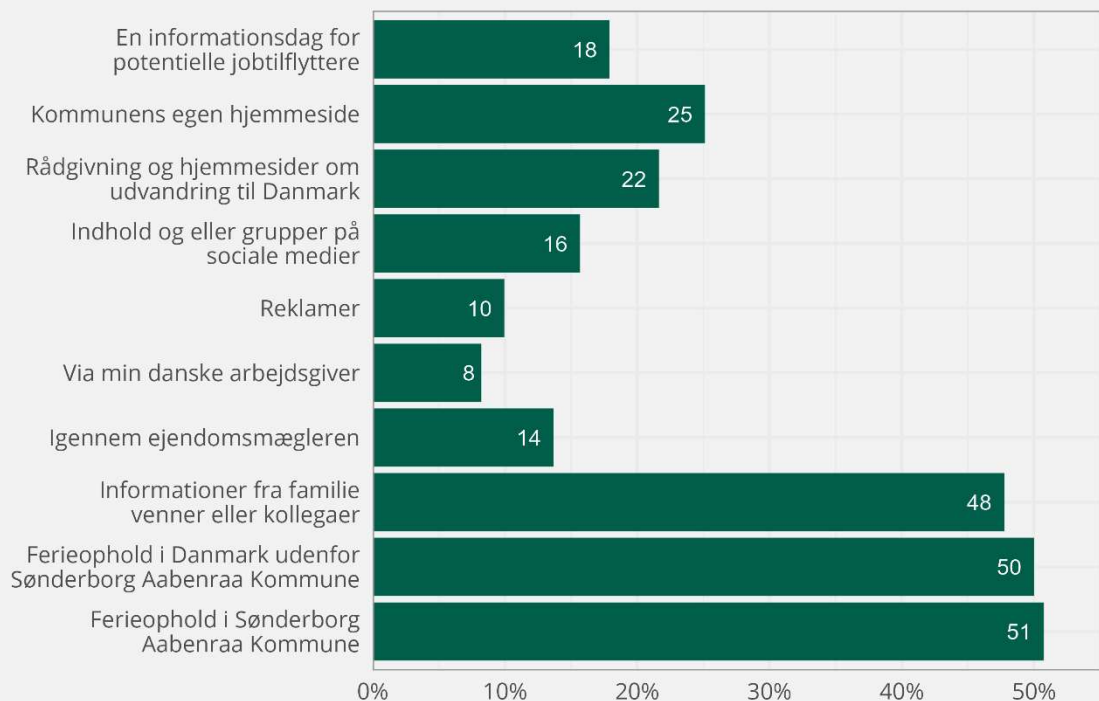
Som vist i figur 13, angiver lidt over halvdelen af respondenter, at de har lært Sønderborg Kommune at kende ifm. ferieophold i kommunen. Præcis halvdelen angiver, at kendskabet stammer fra ferieophold andre steder i Danmark. Mens fritekstsvarene ikke indeholder nærmere forklaringer på, hvordan det præcist er foregået, er der en række sandsynlige scenarier. Det er fx muligt, at de pågældende respondenter faldt over informationer om Sønderborg Kommune, mens de undersøgte en anden feriedestination i Danmark online. På samme måde er de måske under deres ferieophold i en anden dansk kommune kommet i kontakt med brochurer og andet materiale målrettet turister om fx kulturelle tilbud eller oplevelser i Sønderborg Kommune.

Det er ydermere iøjnefaldende, at det også er lidt under halvdelen af respondenterne (48 %), som har lært om Sønderborg Kommune igennem familie, venner eller kollegaer med en eller anden grad af kendskab til kommunen. Samtidig har hver fjerde tyske tilflytter i Sønderborg Kommune besøgt kommunens hjemmeside for at få flere informationer inden de bosatte sig. Tilflytterne har i mindre grad opnået viden om kommunen via rådgivning og hjemmesider om udvandring til Danmark (22 %), kommunens informationsdag for potentielle jobtilflyttere (18 %), indhold eller netværksgrupper på sociale medier (16 %) samt ejendomsmægleren (14 %).

Figur 13: Hvordan har du før din tilflytning lært Sønderborg Kommune at kende?

Procent som har markeret svarmulighed. Flere muligheder kunne vælges

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Spørgsmålet er ikke stillet til dem, som svarede 'slet ikke' på spørgsmålet om, hvor godt de kendte kommunen, før de flyttede til. Svar fra 402 respondenter i Sønderborg Kommune.

Når vi sammenligner resultaterne med survey-besvarelserne fra Aabenraa Kommune, er der en del markante forskelle. Fx er det kun 29 % af tilflyttere til Aabenraa Kommune, der før deres tilflytning har lært kommunen at kende igennem ferieophold der – sammenlignet med 50 % i Sønderborg Kommune. Samtidig er der med 27 % en større andel respondenter i Aabenraa Kommune, der har lært om kommunen via en ejendomsmægler før tilflytningen. Vi kan omvendt fremhæve, at kun 5 % af respondenter fra Aabenraa Kommune har øget deres viden om kommunen før tilflytningen ved at deltage i en informationsdag for potentielle tilflyttere, sammenlignet med 18 % af respondenter fra Sønderborg Kommune.

Ser vi på belyste undergrupper af respondenter fra Sønderborg Kommune, viser survey-resultaterne bl.a., at respondenter tilflyttet siden 2022 i særlig høj grad har øget deres kendskab til kommunen igennem ferieophold i Sønderborg Kommune eller andre steder i Danmark. De har også i større omfang benyttet sig af kommunens hjemmeside samt rådgivning og hjemmesider om udvandring til Danmark sammenlignet med respondenter, der har bosat sig tidligere. Næsten 30 % af de seneste tyske tilflyttere, der havde lært om Sønderborg Kommune inden deres tilflytning, har gjort det igennem deltagelse i en informationsdag for potentielle tilflyttere. Det samme gælder kun for 7 % af dem, der er tilflyttet før 2022. En stor del af forklaringen her er dog, at informationsdagen for potentielle tilflyttere er et nyere initiativ fra Sønderborg Kommune, og dermed har de seneste tilflyttere i højere grad haft

mulighed for at deltage. Samtidig kan vi tilføje, at informationsdagene blandt segmentet af tyske tilflyttere med ankomstår 2022 eller 2023 overvejende har tiltrukket individer i alderen 46-60 år (i alt 25 ud af 57 deltagere blandt de seneste tyske tilflyttere). Det er efterfulgt af de 31-45-årige (19 deltagere) og dem over 60 år (12 deltagere). Der har kun været en enkel respondent i alderen 21-25 blandt de seneste tyske tilflyttere, der før sin tilflytning havde deltaget i en informationsdag for potentielle tilflyttere.

Med hensyn til andre segmenter, ser vi bl.a. også interessante forskelle, når vi deler respondenter op efter deres arbejdssituation. Respondenter uden fast tilknytning til arbejdsmarkedet, herunder pensionister, har i større omfang indhentet viden om kommunen via rådgivning og hjemmesider om udvandring til Danmark, sociale kontakter samt ferieophold i andre danske kommuner end Sønderborg Kommune.

Ydermere er der markante forskelle mellem respondenternes besvarelser, når vi sammenligner segmenter opdelt efter, hvilken delstat de sidst havde adresse i før deres tilflytning til kommunen. Her er det særligt tyske tilflyttere fra Nordrhein-Westfalen, der er blevet bekendt med Sønderborg Kommune igennem ferieophold her. Det gælder i markant mindre grad for respondenter, der er tilflyttet fra Slesvig-Holsten (36 %). En sandsynlig forklaring er, at de før deres tilflytning i større omfang valgte et feriested lidt længere væk fra deres forrige, tyske bopæl.

Endelig har de tyske tilflyttere, der tilhører det danske mindretal, i mindre omfang lært om kommunen før deres tilflytning via ferieophold i Danmark (37 %) eller Sønderborg kommunen (33 %) samt informationer på Sønderborg Kommunes hjemmeside (9 %), rådgivning og hjemmesider om udvandring til Danmark (4 %) eller deltagelse i en informationsdag for potentielle tilflyttere (2 %). Det giver fint mening, når man tager dette segments særlige relation til Danmark i betragtning, hvilket bl.a. bekræftes af, at de tyske tilflyttere tilhørende det danske mindretal i højere grad har lært om kommunen fra deres danske arbejdsgiver (20 %) inden deres tilflytning.

I fritekstsvarene angiver respondenter fra Sønderborg Kommune især, at de har lært kommunen nærmere at kende ifm. deres studie eller uddannelse, herunder også besøg med deres tyske skoleklasse. Der er også en del respondenter, der beskriver, hvordan de er opvokset tæt på grænsen i Slesvig-Holsten og tit har besøgt kommunen, mens andre påpeger, at de blev bekendt med Sønderborg Kommune via familie eller venner, som er eller har været bosat i eller tæt på kommunen. Endelig angiver flere respondenter, at de før deres tilflytning, pga. deres arbejde, i flere år var grænsependlere til kommunen.

For at supplere ovenstående resultater, blev deltagerne i fokusgrupperne spurgt om, hvor de aktivt søgte informationer om Sønderborg Kommune, da de begyndte at overveje at flytte hertil. Generelt havde deltagerne svært at huske, hvordan de præcist havde indhentet informationer i denne periode. Ikke desto mindre beskrev deltagere i aldersgrupperne 18-30 år og 31-45 år, at de benyttede sig af Google-søgninger for at lære mere om den pågældende kommune. Flere af disse deltagere talte bl.a. om, at de på den måde fandt frem til kommunens hjemmeside og – hvor relevant – hjemmesiden for Syddanmarks Universitet. Flere deltagere i de to nævnte aldersgrupper besøgte også Region Sønderjylland-Schleswigs hjemmeside for at indhente oplysninger.

I mindre omfang henviste deltagere til informationer fra ejendomsmægler og advokater ifm. huskøb (fokusgruppe blandt de 18-30-årige) samt vejledning fra Sønderborg Kommunes Tilflytterservice

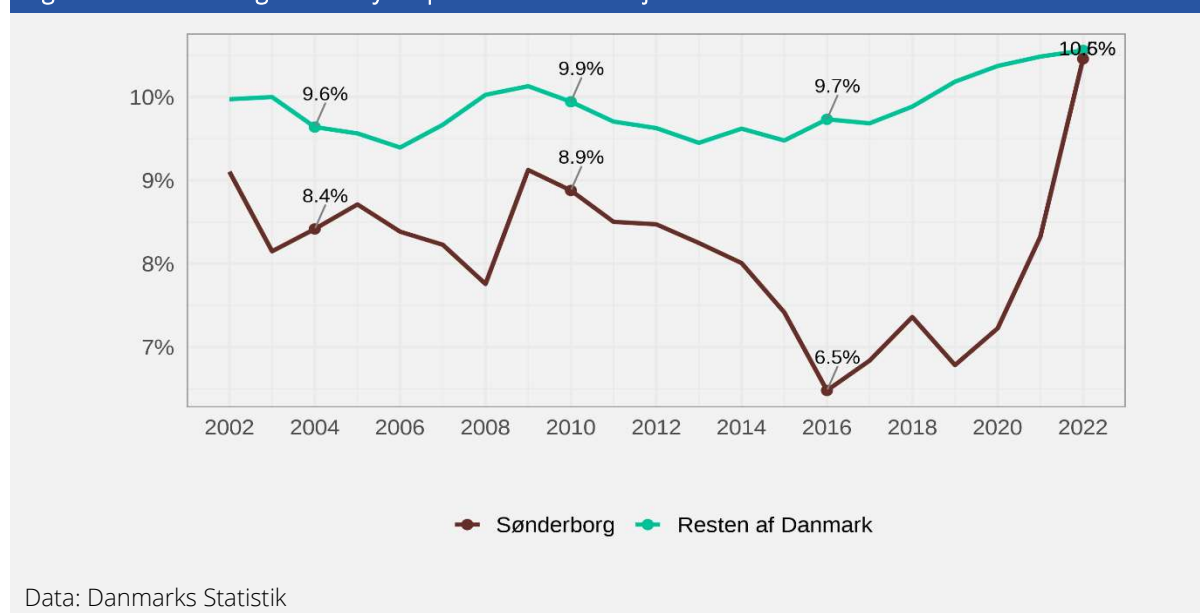
(fokusgruppe blandt de 31-45-årige). De ældste fokusgruppedeltagere henvendte sig primært til bekendte, såsom tidligere kollegaer, venner eller andre sociale kontakter for at lære mere om kommunen inden deres tilflytning.

I forlængelse af det ovenstående kan vi også fremhæve, at fokusgruppedeltagerne blev spurgt ind til, hvilke medier Sønderborg Kommune vil kunne anvende for at nå ud til potentielle tyske tilflyttere for at gøre opmærksom på kommunen og dens attraktive muligheder. Generelt var det et spørgsmål, som de fleste deltagere havde det svært at forholde sig til. En af de yngste deltagere nævnte dog brochurer målrettet kommende tyske studerende, fx om fordelene ved at læse på SDU. Disse kunne fx uddeles på relevante informationsdage og studiemesser. En anden i aldersgruppen 18-30 år fremhævede, at de unge voksne især kan fanges på sociale medier, såsom TikTok og Instagram. Det blev dog også påpeget i denne gruppe, at det kræver en målrettet indsats at få indhold skubbet ind i brugernes 'feeds' pga. platformenes algoritmer og måde at distribuere indhold på. Fokusgruppedeltagere i alderen 31-45 år talte bl.a. om Facebook og WhatsApp-grupper i denne sammenhæng, mens der ikke herskede enighed om, hvorvidt sidstnævnte er udbredte nok blandt tyskere og egnet til formålet.

4.2. Ifølge registeranalysen er andelen af småbørnsfamilier blandt de tyske tilflyttere til Sønderborg Kommune steget markant i de seneste år

I afsnittet 'Populationen' viste vi, at tyske tilflyttere i stigende grad har hjemmeboende børn. Det tyder på, at tyske børnefamilier eller par, som planlægger at stifte familie, i stigende grad finder det attraktivt at flytte til Danmark. Figur 14 præsenterer et ekstra resultat fra registeranalysen, der underbygger dette. Analysen ser særsigt på dem som har små hjemmeboende børn under seks år. Blandt disse er der sket en markant stigning i Sønderborg Kommune. Blandt borgerne med tysk oprindelse har 10,5 % hjemmeboende børn under seks år. Det tal har i de tidligere år været nede at vende omkring 6,5 %, men er siden 2016 i steget – særligt de sidste par år.

Figur 14: Andel af borgere med tysk oprindelse som har hjemmeboende børn under 6 år

Sammenligner vi med resten af Danmark har det i høj grad handlet om, at Sønderborg Kommune har haft en mindre andel af småbørnsfamilier gennem en årrække, men dette billede har for første gang i 20 år nu ændret sig. Sønderborg Kommune har i dag lige så stor en andel af småbørnsfamilier blandt tyske tilflyttere som resten af Danmark. Det er bemærkelsesværdigt, at kommunen har set denne eksplosive udvikling samtidig med, at der ikke er sket en nævneværdig stigning i resten af Danmark. Det tyder således på, at Sønderborg Kommune har noget særligt at tilbyde disse familier - kombinationen af den danske børnevenlighed, gode skole- og pasningsmuligheder og nærheden til Tyskland.

5. Modtagelse

Dette kapitel indeholder analyseresultater, der relaterer sig til spørgsmålet om, hvordan de tyske tilflyttere blev modtaget i Sønderborg Kommune. Der fokuseres primært på de tyske tilflytteres erfaringer med kommunens individuelle tilbud rettet mod tilflyttere samt deres niveau af tilfredshed med relevante offentlige instanser, såsom Sønderborg Kommunes Tilflytterservice og Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI).

5.1. Resultater fra survey og fokusgrupper

Ligesom i det forrige kapitel præsenterer vi i de følgende underafsnit resultater fra surveyen og fokusgrupperne i et sammenhængende format. Underafsnittene følger rækkefølgen af spørgsmål relateret til temaet 'modtagelse' i surveyen. Der er ingen resultater fra registeranalysen med betydning for temaet modtagelse.

5.1.1. Manglende kendskab til kommunens tilbud til tilflyttere

De tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune blev ifm. surveyen spurgt om deres erfaringer med kommunens tilbud til tilflyttere. Resultaterne kan generelt opsummeres med, at tilflytterne i høj grad er ubekendte med langt de fleste af de tilbud, de blev bedt om at forholde sig til.

Nedenstående figur 15 viser bl.a., at mindst hver anden af de adspurgte tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune slet ikke kender til fem ud af de otte belyste tilbud. Nærmere betraget er det især Partner-Job-ordningen samt muligheden for online vejledning af kommunens bosætningskonsulenter, der i høj grad er ukendte blandt respondenterne. Samtidig kender omkring halvdelen af respondenterne hverken til velkomstdagen med deltagelse af borgmesteren (54 %), velkomstcaféen CaféNy (51 %) eller Facebookgruppen Tilflytternetværk Sønderborg (50 %).

De tre andre tilbud fra Sønderborg Kommune rettet mod tilflyttere, der blev belyst vha. surveyen, er mere udbredte blandt respondenterne. I overensstemmelse med tidligere omtalte resultater fra fokusgrupperne, gælder det især informationer for tilflyttere på kommunens hjemmeside. Mere end tre fjerdedel af respondenter er nemlig bevidst om muligheden for at finde relevante oplysninger der. Samtidig er det næsten to tredjedele, der kender til informationsdagen for mulige jobtilflyttere fra Tyskland (62 %). Ydermere er 56 % bevidste om muligheden for personlig vejledning fra kommunen.

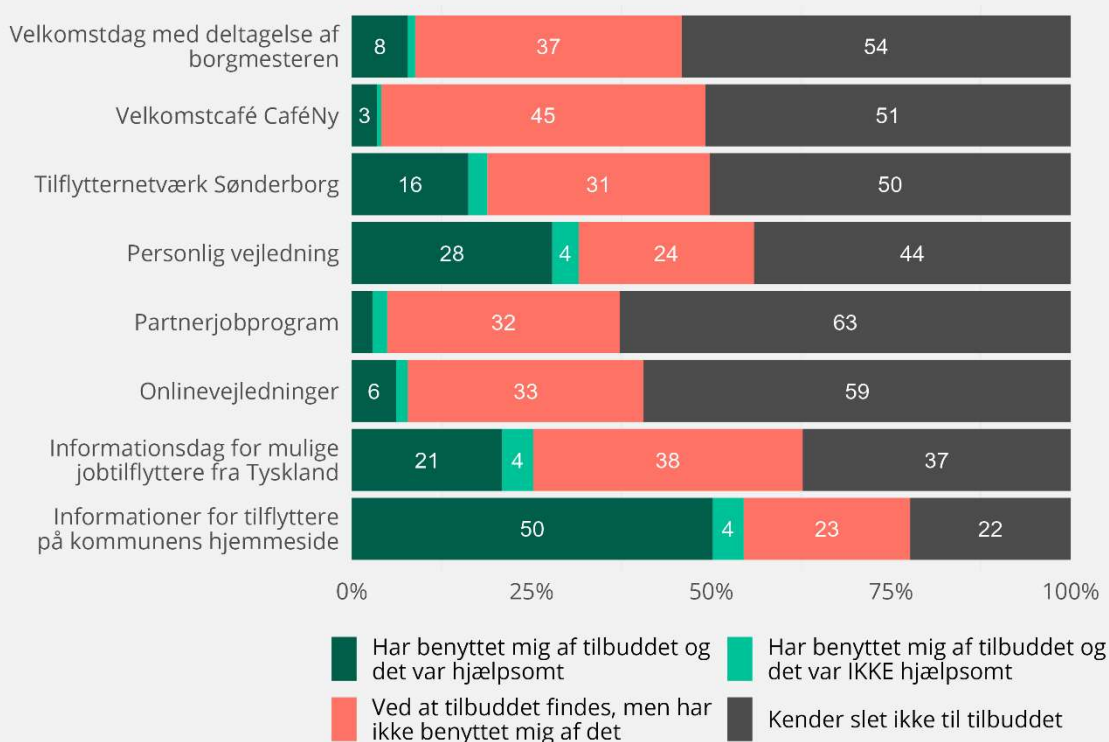
Mens kendskabet til flere af de belyste tilbud er begrænset, viser survey-resultaterne også, at de tyske tilflyttere, der har kendskab til dem, ikke bruger dem i større omfang. Således er der fx 45 % af respondenter, der er klar over, at velkomstcaféen findes, uden at de har valgt at benytte sig af tilbuddet. Samtidig er der over en tredjedel af respondenter, der er bevidste om informationsdagen for mulige jobtilflyttere samt velkomstdagen med deltagelse af borgmesteren uden at have deltaget i disse arrangementer (hhv. 38 % og 37 %). De to mest benyttede tilbud for tilflyttere er informationer for tilflyttere på kommunens hjemmeside, som er blevet tilgået af over halvdelen af alle respondenter, samt personlig vejledning som 32% af respondenter har benyttet sig af. En mulig forklaring herpå er, at tilflyttere kan forventes primært at trække på målrettede informationer på kommunernes hjemmeside samt personlig vejledning, når de møder udfordringer eller har et konkret vidensbehov ifm. deres bosætning.

Sidst men ikke mindst er et positivt resultat afspejlet i figur 15, som viser, at langt de fleste tyske tilflyttere, der har benyttet sig af et af de undersøgte tilbud, typisk har haft en positiv oplevelse i den forbindelse. Kort sagt oplever langt de fleste brugere af tilbuddene dem som hjælpsomme, og andelen af respondenter, der angiver at have haft den modsatte oplevelse, er med 1-4 % ret lille på tværs af alle belyste tilbud.

Figur 15: Hvad er dine erfaringer med følgende tilbud fra Sønderborg Kommune?

Procent som har valgt svarmulighed

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 respondenter i Sønderborg Kommune.

Sammenligner vi resultater fra Sønderborg Kommune med tilsvarende resultater fra surveyen i Aabenraa Kommune, kan vi se, at kendskabet til kommunale tilbud for tilflyttere er lidt større blandt tilflyttere til Sønderborg Kommune. I Aabenraa Kommune er det fx 55-82 % af respondenter, der ikke er bekendt med fem ud af syv af de undersøgte tilbud for tilflyttere. De tre mest udbredte tilbud i sidstnævnte kommune er informationer for tilflyttere på Aabenraa Kommunes hjemmeside (kendt af 66 % af respondenter derfra), velkomstbrevet (kendt af 58 %) samt mulighed for personlig vejledning (kendt af 54 %). Der er ingen markante forskelle vedr. oplevelsen af, at tilbuddene er hjælpsomme, når vi sammenligner besvarelsene fra hhv. Sønderborg Kommune og Aabenraa Kommune.

Når vi ser nærmere på undergrupper af respondenter fra Sønderborg Kommune, viser det sig bl.a., at informationer for tilflyttere på kommunens hjemmeside i særlig høj grad er blevet brugt af tilflyttere til Sønderborg Kommune, som har boet der siden 2022; nemlig af 60 % sammenlignet med 34 % af de resterende respondenter, der er tilflyttet i tidligere år. De nyere tilflyttere har også i større omfang

benyttet sig af muligheden for personlig vejledning fra kommunen (40 %), og de har i højere grad deltaget i informationsdage for mulige jobtilflyttere (38 %). Når vi sammenligner med resultater fremhævet i afsnit 4.1.4, ser det dog ud til, at en del af de tyske tilflyttere har deltaget i en informationsdag for potentielle tilflyttere efter de havde bosat sig i kommunen. Det kan tilføjes, at de seneste tyske tilflyttere ligger på niveau med resten af de tyske tilflyttere angående deres oplevelse af de her belyste tilbud som hhv. hjælpsomme og ikke hjælpsomme.

Ikke overraskende har tilflyttere fra Slesvig-Holsten i langt mindre grad gjort brug af informationer for tilflyttere på Sønderborg Kommunes hjemmeside end segmenter, der er flyttet til fra en anden delstat, der geografisk ligger længere væk. Ligeledes er det respondenter med rødder længere sydpå, såsom fra Nordrhein-Westfalen, der i større omfang har deltaget i en informationsdag for potentielle jobtilflyttere.

For de tyske tilflyttere tilhørende det danske mindretal gælder, at de i større omfang slet ikke kender til de belyste tilbud for tilflyttere, sammenlignet med den samlede gruppe respondenter. Mellem 40-72 % af respondenter fra det danske mindretal kender slet ikke til de otte belyste tilbud, mens 26-40 % har benyttet sig af dem. Det mest udbredte tilbud blandt dette segment er informationer for tilflyttere på kommunens hjemmeside, kendt af 60 % i segmentet og brugt af 28 %. Tyske tilflyttere fra det danske mindretal kender mindst til PartnerJob-ordningen (28 %), hvilket kun er blevet brugt af 2 % i segmentet.

Respondenter af surveyen fik ikke mulighed for at kommentere på spørgsmålet vedr. deres erfaringer med kommunernes tilbud rettet mod tilflyttere. Dermed er det kun muligt at gisne om årsagerne for den relativt store mangel på kendskab til disse tilbud. En mulig forklaring blev nævnt eksplicit i en af fokusgrupperne afholdt i forbindelse med kortlægningen af de tyske tilflyttere i Aabenraa Kommune. Her gav flere deltagere udtryk for, at man som tysker ikke forventer, at det er muligt at henvende sig direkte til en kommune for at få hjælp. En anden vigtig faktor i denne sammenhæng er et eventuelt fravær af behovet for at få hjælp fra kommunens side. Det er fx muligt, at mange af de adspurgte tilflyttere har henvendt sig til naboer eller kollegaer i tilfælde af udfordringer eller problemer, som de belyste tilbud ellers vil have kunnet hjælpe med. Samtidigt kan det samme selvfølgelig gælde for tilflyttere, der ikke har benyttet sig af tilbuddene, selvom de er blevet opmærksomme på dem. Der er således tegn på, at kommunen kan og bør gøre mere for at øge kendskabet til og brugen af deres tilbud med fokus på tilflyttere.

Observationer fra alle tre fokusgrupper i Sønderborg Kommune bekræfter udfordringerne belyst i det ovenstående. I fokusgruppen med de 18-30-årige samt de 46-65-årige, nævnte flere deltagere, at de ikke havde hørt om mange af kommunens tilbud før deres deltagelse i vores undersøgelse. Deres manglende kendskab til eksisterende kommunale tilbud blev bl.a. understreget, da de efterlyste trin-for-trin vejledninger for tilflyttere, der lige har bosat sig i kommunen, samt online fritids- og kulturkalender – alt sammen ydelser, som allerede tilbydes af kommunen.

Til trods for at deltagere på tværs af fokusgrupper havde begrænset kendskab til kommunens tilbud for tilflyttere, svarede deltagerne generelt positive på spørgsmålet om, hvor godt tilfredse de er med Sønderborg Kommunes initiativer for tilflyttere. I den sammenhæng fremhævede deltagere i alderen 31-45 år og 46-65-år fx kommunens Borgerservice samt PartnerJob-ordningen som hjælpsomme. På tværs af fokusgrupperne udtrykte flere deltagere desuden, at de synes godt om de mange initiativer,

der findes til støtte for tilflyttere. Der var bred enighed om, at kommunernes medarbejdere viser op-rigtig interesse for den enkelte tilflytter og tilbyder effektiv hjælp, når der er behov for det.

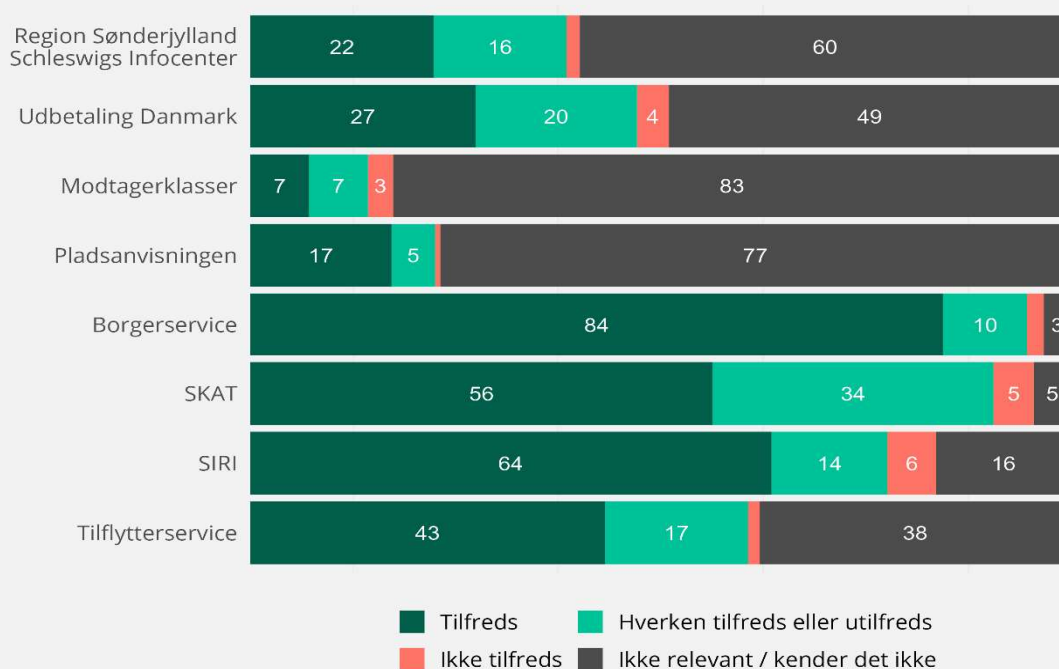
5.1.2. Generel tilfredshed med øvrige relevante myndigheder og tiltag i det of-fentlige

Survey-deltagerne blev også bedt om at forholde sig til, hvor tilfredse de er med andre offentlige in-stanser og tilbud, som de kunne forventes at have været i kontakt med som tilflyttere og borgere generelt. Enkelte af de belyste offentlige tilbud, nemlig modtagerklasser og pladsanvisningen, er kun relevante for respondenter med børn. Helt generelt er de adspurgte tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune i overvejende grad tilfredse med de offentlige myndigheder og tilbud, som surveyen spurgte ind til. Som figur 16 illustrerer, er mere end fire ud af fem respondenter tilfredse med kom-munens Borgerservice. Lidt under to tredjedele er tilfredse med Styrelsen for International Rekrutte-ring og Integration (SIRI), mens mere end halvdelen, nemlig 56 %, oplever det samme ift. SKAT.

Hvor andelen af tilfredse respondenter er mindre, fx ift. modtagerklasser (7 %), pladsanvisningen (17 %), Region Sønderjylland-Schleswigs Infocenter (22 %) og Udbetaling Danmark (27 %), angiver re-spondenterne i høj grad som årsag, at de ikke kender til disse offentlige myndigheder og tilbud eller ikke oplever dem som relevante. Derudover er der mellem 5-34 % af respondenter, som angiver at være hverken tilfredse eller utilfredse med de undersøgte offentlige myndigheder og tiltag. Andelen af de adspurgte, der ikke er tilfredse med dem, er særdeles lille og spænder over 1-6 %.

Figur 16: Hvor tilfreds er du med de følgende offentlige organisationer og tilbud?

Procent som har valgt svarmulighed

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 respondenter i Sønderborg Kommune.

Endnu et resultat vi vil fremhæve her, er den forholdsvis høje andel af tyske tilflyttere, der har svaret "ikke relevant eller kender det ikke" mht. Sønderborg Kommunes Tilflytterservice. Der er tale om næsten fire ud af ti. Det kan dog ikke afgøres, i hvor høj grad denne gruppe aldrig har hørt om kommunens Tilflytterservice eller oplever den som irrelevant, fx fordi bosætning eller jobsøgning lykkedes uden hjælp derfra. Ikke desto mindre bør det være et opmærksomhedspunkt for Sønderborg Kommune. Vi kan tilføje, at 43 % af de adspurgte tyske tilflyttere er tilfredse med kommunens Tilflytterservice, 17 % hverken tilfredse eller utilfredse, og kun 2 % er utilfredse.

Når vi sammenligner de ovenstående resultater med dem fra surveyen blandt respondenter fra Aabenraa Kommune, er der kun enkelte markante forskelle. Således er sidstnævnte respondenter i lidt mindre omfang tilfredse med SIRI (54 % versus 64 %) samt den givne kommunes Tilflytterservice (31 % versus 43 %). Andelene af respondenter, der hverken er tilfredse eller utilfredse med denne instans, er næsten lige store i begge kommuner. Dermed er der flere i Aabenraa Kommune, der enten ikke kender til den kommunale Tilflytterservice (52 %) eller ikke oplever den som relevant, end i Sønderborg Kommune. En mulig forklaring på den beskrevne forskel er den større andel pendlere blandt respondenterne fra Aabenraa Kommune, der måske i højere grad har benyttet sig af rådgivning fra fx Skatteforvaltningen (SKAT) eller den kommunale Borgerservice i stedet for at være i kontakt med Aabenraa Kommunes Tilflytterservice. Et argument imod denne forklaring er dog, at der ikke er en større andel af tyske tilflyttere i Aabenraa Kommune, der tilsyneladende er bekendte med eller finder Region Sønderjylland-Schleswigs Infocenter, som bl.a. fokuserer på grænsependlere, relevant.

Det gælder også ifm. det foreliggende spørgsmål, at der er markante afvigelser, når vi særskilt belyser besvarelserne fra hhv. respondenter bosat siden 2022 og respondenter, der er tilflyttet tidligere. Således er førstnævnte segment i langt højere grad tilfreds med SIRI (83 % versus 46 %) samt Sønderborg Kommunes Tilflytterservice (59 % versus 29 %). Der er dog en sandsynlig forklaring på dette forhold, der har at gøre med tidsperspektivet. Bosætningen af de tilflyttere, der er kommet til før 2022, ligger længere tilbage i tid, og respondenterne i denne gruppe har måske sværere ved at huske deres interaktioner med de belyste instanser. Det underbygges af, at sidstnævnte segment i større grad har valgt svarmuligheden "ikke relevant / kender det ikke" mht. SIRI og kommunens Tilflytterservice. Omvendt er nemlig både kendskab og tilfredsheden med Udbetaling Danmark større blandt adspurgte tyske tilflyttere, der har bosat sig før 2022, mens de seneste tilflyttere måske i mindre grad har haft berøring med denne myndighed indtil nu.

Der er ellers enkelte markante forskelle, når vi opdeler respondenter ift. deres arbejdsplads i hhv. Danmark eller Tyskland samt ift. deres tilknytning til arbejdsmarkedet. Fx er respondenter, der ikke har et fast arbejde eller er selvstændige, i højere grad tilfredse med SIRI (77 %) end respondenter uden fast tilknytning til arbejdsmarkedet (60 %). Omvendt er dem med fast tilknytning til arbejdsmarkedet i højere grad tilfredse med SKAT (60 % versus 48 %). Når vi opdeler respondenterne ift. beliggenheden af arbejdspladsen, er 77 % af respondenter, der arbejder i Tyskland tilfredse med SIRI, sammenlignet med 52 %, der arbejder i Danmark. Sidstnævnte gruppe er i højere grad tilfreds med Udbetaling Danmark (36 % versus 18 %). Samtidig fremhæves denne offentlige instans som mindre relevant eller ubekendt af en større andel af respondenter, der arbejder i Tyskland – måske fordi disse tilflyttere i højere grad er i kontakt med andre myndigheder grundet særlige regler for social sikring for arbejdstagere med bopæl i Danmark og arbejde i udlandet.

Endelig viser survey-resultaterne, at de tyske tilflyttere fra det danske mindretal i mindre omfang er tilfredse med SIRI (42 %) og Sønderborg Kommunes Tilflytterservice (26 %), hvilket dog især skyldes, at de i højere grad angiver "ikke relevant eller kender det ikke" ifm. disse instanser. Respondenter fra dette segment er nemlig ikke i højere grad utilfredse med SIRI eller kommunens Tilflytterservice. Derudover er tyske tilflyttere fra det danske mindretal i større omfang tilfredse med Udbetaling Danmark (36 %), hvilket hænger sammen med, at dette segment i højere grad har benyttet sig af services herfra (i alt 74 %).

I fokusgrupperne blev der ikke spurgt direkte til de belyste offentlige myndigheder og tilbud. De blev dog ofte nævnt af deltagere ifm. spørgsmålet om, hvilke problemer og udfordringer man møder umiddelbart efter man som tilflytter har bosat sig i Sønderborg Kommune. På tværs af fokusgrupperne var der flere deltagere, der oplevede det som nemt at finde oplysninger om administrative krav, fx vedrørende CPR-nummer, opholdstilladelse og MitID, på Borger.dk eller hjemmesider fra SIRI og Sønderborg Kommune. De sagde dog samtidigt, at det ikke altid var tydeligt for dem, i hvilken kronologisk rækkefølge de forskellige krav bedst opfyldes.

Det skal tilføjes, at bl.a. flere deltagere i Sønderborg Kommune ikke kendte til den trin-for-trin vejledning, som kommunen i forvejen tilbyder for at adressere denne problemstilling. Der var dog også enkelte deltagere i alderen 31-45 år, der kendte til denne guide, og havde oplevet, at den ikke kunne følges i praksis. Derudover beskrev deltagere på tværs af de fleste fokusgrupper, at de har haft udfordringer ifm. ansøgningen om enten NemID eller MitID.

Der var på tværs af fokusgrupperne i Sønderborg Kommune også bred enighed om, at skattereglerne kan være svære at gennemskue. Samtidig var der også positive kommentarer vedrørende SKAT. Således forklarede bl.a. en mandlig deltager blandt de 31-45-årige, at han var positiv overrasket over, hvor tilgængelige Skatteforvaltningens medarbejdere er, og at han typisk får effektiv vejledning og hjælp, når han henvender sig telefonisk. Lignende udsagn blev givet af flere deltagere i fokusgruppen med de 46-65-årige. Derudover var det især pendlere, der henviste til udfordringer med skatteregler – både i forhold til dem selv og deres tyske arbejdsgiver. I forlængelse heraf giver det mening, at en del fokusgruppedeltagere på tværs af aldersgrupperne efter egne udsagn valgte at betale private advokater eller bogholdere for at få hjælp med bl.a. boligkøb og personlige skatteforhold.

Ud over de allerede beskrevne udfordringer, nævnte enkelte deltagere i fokusgrupperne med hhv. de yngste og ældste aldersgrupper problemer med at få oprettet en dansk bankkonto. Det var for disse deltagere en kilde til frustrationer, da de fik at vide, at en bankkonto kræver dansk bopæl, opholdstilladelse og et arbejde – alt imens indgåelse af en arbejdskontrakt omvendt krævede, at deltagerne kunne oplyse en dansk bankkonto som deres "NemKonto".

Endelig var der flere i fokusgruppen med de 18-30-årige, der fremhævede, at man i starten kan opleve problemer med at oprette sin digitale postkasse og adgang til Betalingservice – især når der er udfordringer med ansøgningen om MitID – hvilket kan føre til, at man overser regninger eller vigtige beskeder fra myndighederne.

På baggrund af ovenstående problemer efterlyste især de yngste fokusgruppedeltagere mere personlig vejledning, fx fra kommunens side. Da en af disse deltagere blev spurgt, om hun havde henvendt sig til Sønderborg Kommunes Tilflytterservice, svarede hun dog, at hun ikke kendte til denne mulighed.

6. Fastholdelse

Dette kapitel fokuserer på, hvor godt de tyske tilflyttere trives i Sønderborg Kommune, da en høj grad af trivsel må antages at reducere sandsynligheden for en eventuel fraflytning. Vi retter dermed blikket mod bl.a. de aspekter, der er vigtige for, at de tyske tilflytteres hverdag fungerer godt, samt de faktorer der bidrager positivt eller negativt til deres trivsel.

6.1. Resultater fra survey og fokusgrupper

I stil med de foregående kapitler præsenterer vi i de følgende underafsnit resultater fra surveyen og fokusgrupperne i sammenhængende form. Underafsnittene følger også her rækkefølgen af spørgsmål relateret til fastholdelse i surveyen. Resultater fra registeranalysen med betydning for temaet 'fastholdelse' præsenteres i afsnit 6.3.

6.1.1. Gode indkøbsmuligheder og muligheden for at lære dansk er blandt de vigtigste faktorer for en god hverdag

I forbindelse med surveyen skulle de adspurgte tyske tilflyttere vælge de tre vigtigste faktorer for en velfungerende hverdag blandt en række svarmuligheder. Som vist i figur 17 fremhæver næsten halvdelen af respondenterne betydningen af indkøbsmuligheder i denne sammenhæng. Omkring fire ud af ti understreger, at muligheden for at lære det danske sprog er vigtig for deres trivsel i hverdagen. Samtidig fremhæver lidt over en tredjedel muligheden for at dyrke sine fritidsinteresser og adgangen til lægehjælp. Endelig understreger mere end en fjerdedel vigtigheden af hhv. kort afstand mellem bopæl og arbejdsplads, muligheder for at lære nye mennesker at kende samt tilgængeligheden af skoler eller børnepasningstilbud.

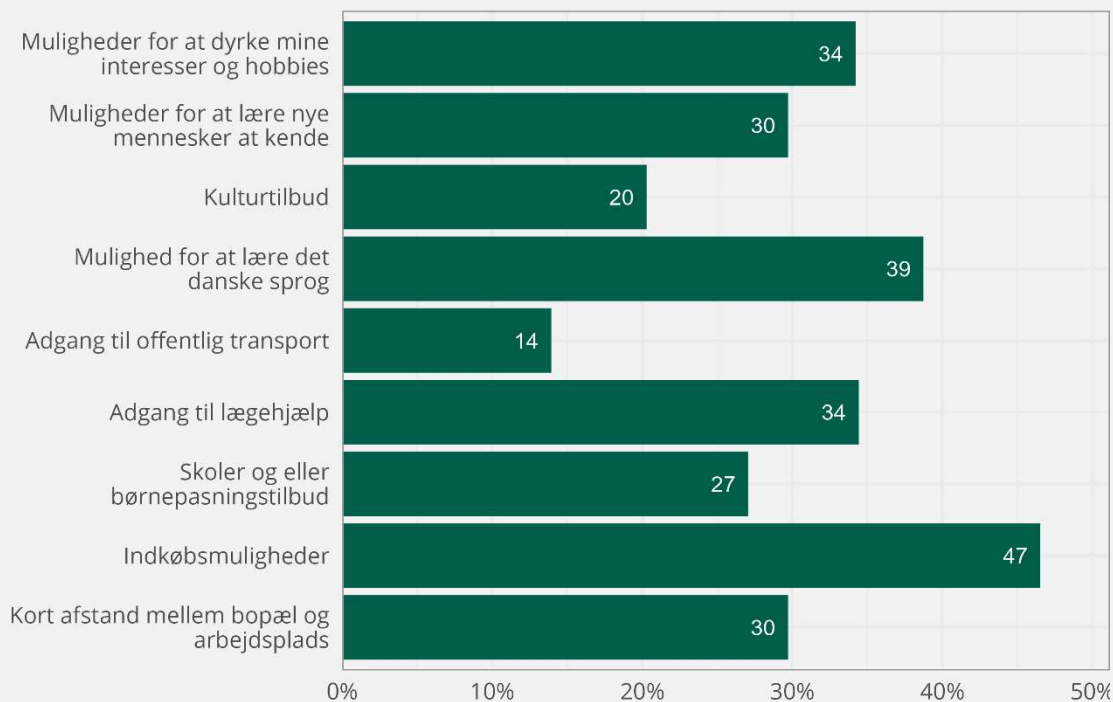
Sammenligner vi ovenstående svarmønstre med resultater fra surveyen blandt tyske tilflyttere i Aabenraa Kommune, er der enkelte forskelle. Mest markant er der en højere andel respondenter i Aabenraa Kommune, der angiver kort afstand mellem bopæl og arbejdsplads som særlig vigtig (41 % versus 30 %), hvilket formentlig hænger sammen med, at andelen af grænsependlere er højere i Aabenraa Kommune.

Derudover kan vi påpege, at de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune i højere grad oplever muligheder for at lære nye mennesker at kende (30 %) samt kulturelle tilbud (20 %) som særligt vigtig i forhold til respondenter fra Aabenraa Kommune (hhv. 24 % og 9 %). En delvis forklaring herpå kan måske være, at de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune bor lidt længere væk fra grænsen. De har dermed i mindre grad mulighed for at se familie og venner i Tyskland eller for at deltage i kulturelle arrangementer der. Omvendt kan den større del af grænsependlere i Aabenraa Kommune forventes at have kollegaer og andre sociale kontakter syd for den dansk-tyske grænse, hvilket kan mindske deres behov for at danne nye sociale bånd i kommunen. Endeligt kan vi tilføje, at de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune i større omfang fremhæver muligheden for at dyrke egne interesser og hobbies end respondenter fra Aabenraa Kommune (34 % versus 28 %).

Figur 17: Hvilke faktorer er de vigtigste for, at din hverdag fungerer godt?

Procent som har markeret svarmulighed. Op til tre muligheder kunne markeres

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 i Sønderborg Kommune.

Analysen af forskellige segmenter af respondenter viser bl.a., at de seneste tyske tilflyttere til Sønderborg Kommune (ankomstår 2022 eller 2023) i højere grad fremhæver muligheder for at lære nye mennesker at kende som en vigtig faktor (38 %), sammenlignet med tilflyttere som har været her i længere tid (23 %). Det giver dog god mening, da de netop er nye i kommunen og modsat tyske tilflyttere, der har boet i Sønderborg Kommune i længere tid, ikke har haft så stor mulighed for at skabe nye sociale relationer til danskere eller andre tilflyttere. Respondenter bosat i kommunen siden 2022 fremhæver også i særlig høj grad muligheden for at lære det danske sprog. En delvis forklaring herpå er dog, at de tilflyttere, som har boet i kommunerne i længere tid, må forventes allerede at have lært dansk til en vis grad.

Lidt overraskende er muligheden for at tilegne sig det danske sprog også i høj grad vigtigt for respondenter med arbejde i Tyskland. Disse respondenter kan ellers forventes at have et mindre behov for danskundskaber i hverdagen. Fordelt på oprindelse i forskellige delstater er det tilflyttere fra Slesvig-Holsten, der i mindst omfang markerer muligheden for at lære dansk som en vigtig faktor, hvilket måske hænger sammen med, at de er vant til at færdes i grænseområdet og også har gjort det tidligere uden at kunne dansk, eller i andre sammenhænge – fx som del af det tyske mindretal – allerede før deres tilflytning har været i god kontakt med det danske sprog.

Endnu et interessant resultat er, at det i særlig høj grad er tyske tilflyttere over 65 år, der understreger vigtigheden af muligheder for at lære nye mennesker at kende. Det hænger formentlig bl.a. sammen

med, at en del responder i denne aldersgruppe er pensionister og dermed har færre kontaktflader med andre mennesker i hverdagen sammenlignet med yngre respondenter, der fx møder andre studerende på deres uddannelse eller kollegaer på deres arbejdsplads. I forlængelse heraf er det heller ikke overraskende, at kun 2 % af respondenterne i det omtalte segment understreger vigtigheden af kort afstand mellem bopæl og arbejdsplads som særlig vigtig faktor for en god hverdag. Det er til gengæld i særlig høj grad vigtigt for respondenter under 26 år (49 %) samt i alderen 26-65 år (32 %). En mulig forklaring herpå er, at de yngste respondenter formentlig i mindre omfang har egen bil og derfor er lidt indskrænket i deres mobilitet.

Sammenligner vi svarmønstre for mandlige og kvindelige respondenter, er det i højere grad kvinder, der angiver muligheden for at lære dansk som særlig vigtigt (44 % versus 33 %). Samtidig understreger mænd i højere grad muligheder for at dyrke deres interesser og hobbies (41 % versus 29 %) som værende blandt de vigtigste faktorer for en god hverdag.

Derudover fremhæver tyske tilflyttere tilhørende det danske mindretal i mindre omfang faktorer, såsom muligheden for at lære det danske sprog (14 %) eller nye mennesker at kende (22%) som at være vigtig for en velfungerende hverdag end den samlede gruppe respondenter. Til gengæld vægter de i højere grad kulturtilbud (30%) og især en kort afstand mellem bopæl og arbejdsplads (48 %).

I deres fritekstsvar angiver respondenter fra Sønderborg Kommune især muligheden for at kunne bo tæt på naturen og i ro og fred. Derudover angiver flere af de adspurgte tyske tilflyttere, at de sætter pris på den høje grad af digitalisering og den forholdsvis lave grad af bureaukrati i det offentlige sammenlignet med Tyskland.

Udsagn fra de forskellige fokusgrupper kan supplere de ovenstående resultater. I fokusgrupperne med deltagere i alderen 18-30 år og 31-45 år blev vigtigheden af gode indkøbsmuligheder samt gode muligheder for offentlig transport, herunder bl.a. gode busforbindelser, fremhævet. Samtidig blev der i disse to fokusgrupper efterlyst en højere grad af oplysning om kulturelle begivenheder og aktiviteter i Sønderborg Kommune.

Endelig beskrev fokusgruppedeltagere med børn fra Sønderborg Kommune, at kvaliteten af lokale skoler og daginstitutioner er vigtige for dem. De omtalte deltagere havde alle valgt at sende deres børn i tysk skole eller tysk daginstitution af forskellige årsager. Det var fx vigtigt for en deltager, at hans børn senere får mulighed for at kunne videreuddanne sig efter eget valg i enten Tyskland eller Danmark. Andre deltagere med børn påpegede, at deres børn formentlig var udfordrede nok med flytningen og tilvænningen til et nyt land og en ny kultur. De forklarede, at deres børn kunne få en blødere start ved at gå i en tysk skole eller daginstitution, hvor de ikke ville opleve en sprogbarriere.

6.1.2. De tyske tilflyttere trives i høj grad i Sønderborg Kommune

Når der spørges til, om de trives godt i Sønderborg Kommune, angiver en overraskende stor andel af respondenter, at de i høj grad trives. Det gælder for omkring tre ud af fire af de adspurgte tyske tilflyttere i kommunen. Som gengivet i figur 18 nedenfor angiver lidt mere end hver femte respondent at trives i nogen grad. Dermed er andelen af respondenter, som påpeger, at de ikke rigtig trives på kun 1 %, mens ingen af de tyske tilflyttere slet ikke at trives i Sønderborg Kommune.

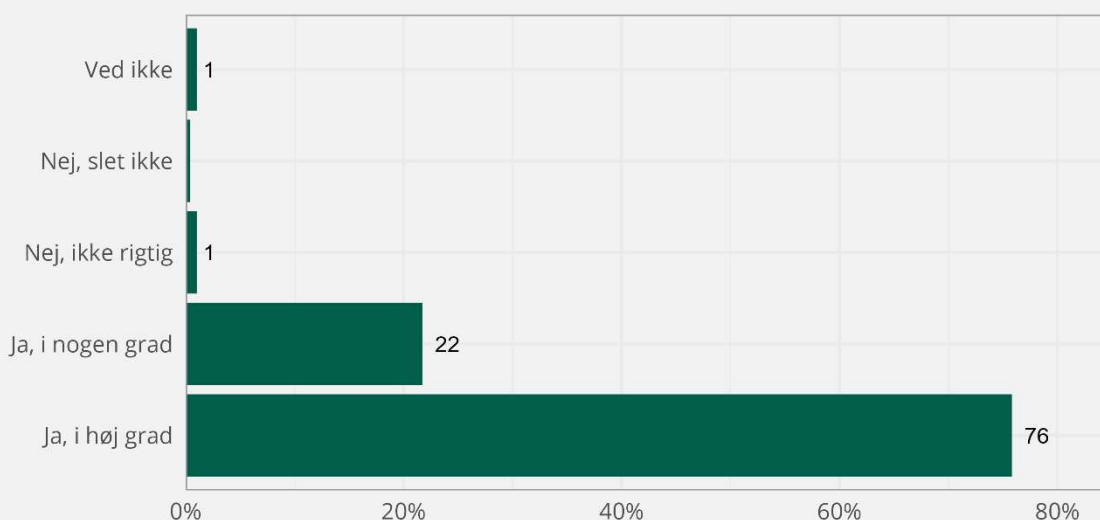
Billedet er ikke meget anderledes, når vi sammenligner ovenstående med resultaterne fra Aabenraa Kommune. I sidstnævnte kommune er andelen af respondenter, der angiver at trives i høj grad lidt

mindre, nemlig på 65 %. Da andelen af respondenter, der ikke rigtig eller slet ikke trives, også i Aabenraa Kommune er lille (4 %), er der flere respondenter i denne kommune, der angiver, at de trives i nogen grad (31 %).

Figur 18: Trives du godt i Sønderborg Kommune?

Procent som har markeret svarmulighed

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 respondenter i Sønderborg Kommune.

Ser vi nærmere på forskellige segmenter af respondenter, viser det sig bl.a., at unge tilflyttere i højere grad angiver, at de trives i nogen grad (37 %) sammenlignet med 21 % af de 26-65-årige og 19 % af de over 65-årige. Vi kan ikke give en specifik forklaring herpå, men det kan bl.a. hænge sammen med den lavere mentale trivsel blandt unge generelt.⁸ Samtidig skal det understreges, at der ikke er nogen blandt de yngste respondenter, der angiver slet ikke at trives.

Det gælder for de tyske tilflyttere fra det danske mindretal, at de i mindre omfang angiver at trives i høj grad (54 %), hovedsageligt fordi en større del af dette segment angiver at trives i nogen grad (36 %) – måske delvis fordi denne dansksindede gruppe i mindre grad har oplevet store og spændende forandringer ifm. deres flytning til Sønderborg Kommune.

På baggrund af det ovenstående er det interessant at undersøge nærmere, hvad der giver anledning til, at trivselsniveauet generelt er så højt. Resultatet er i hvert fald fint i tråd med observationer fra fokusgrupperne, hvor deltagerne var enormt positive over livet i Sønderborg Kommune og det danske samfund generelt. I de følgende to underafsnit ser vi nærmere på faktorer, der har haft hhv. positiv og negativ indvirkning på de inddragede tilflytteres trivsel.

⁸ Se fx Sundhedsstyrelsen, (2022). "Det går den forkerte vej med unges sundhed" - <https://sst.dk/da/nyheder/2022/det-gaar-den-forkerte-vej-med-unges-sundhed>

6.1.3. Dansk kultur og gode relationer til naboerne er afgørende for trivlsen

Survey-resultaterne viser tydeligt, hvilke to faktorer der i størst omfang har bidraget positivt til de tyske tilflytteres trivsel i Sønderborg Kommune. Således angiver mere end fire ud af fem respondenter, at de føler sig godt tilpas i den danske kultur, eller at deres gode forhold til naboerne har haft en positiv effekt på deres trivsel.

De andre faktorer, som respondenterne kunne forholde sig til, fylder i mindre grad. Som vist i figur 19, påpeger mindst en tredjedel, at de trives godt på grund af deres tilstrækkelig gode danskkundskaber (43 %), deres aktive deltagelse i fælles aktiviteter i fritiden (38 %) eller deres gode forhold til arbejdskollegaerne (38 %). Det er desuden iøjnefaldende, at deltagelsen i aktiviteter med andre tyske tilflyttere kun angives af 22 % af respondenterne som noget, der øger deres trivsel. Ligeledes er der kun 16%, der fremhæver oplevelsen af, at der er brug for dem i kommunen som en faktor med særlig betydning for deres trivsel.

Der er marginale forskelle, når vi sammenligner med resultater for Aabenraa Kommune. Mest markant angiver de i Aabenraa i mindre grad betydningen af deltagelsen i fælles aktiviteter i deres fritid (27% versus 38%) samt deltagelse i aktiviteter med andre tyske tilflyttere (16 % versus 22 %).

Sammenligner vi segmenterne fra Sønderborg Kommune med hinanden, viser survey-resultaterne, at respondenterne under 26 år i særlig høj grad fremhæver et godt forhold til kollegaer eller studiekammerater som en vigtig faktor for deres trivsel. Sammenlignet med ældre segmenter er fx gode relationer til naboerne mindre vigtige for det yngste segment. Det er ligeledes interessant, at kun omkring hver fjerde tyske tilflytter til Sønderborg Kommune i alderen over 65 år påpeger, at deres tilstrækkelige danskkundskaber har bidraget positivt til deres trivsel.

Som man kunne forvente, angiver tilflyttere ankommet før 2022 i større omfang, at deres danskkundskaber – som de har kunnet tilegne sig over længere tid end nyere tilflyttere – har været en positiv faktor. Samtidig er det interessant, at respondenter ankommet til kommunerne i tiden efter i højere grad fremhæver betydningen af et godt naboskab som værende vigtig for deres trivsel.

Derudover kan vi fremhæve, at 64 % af respondenter med arbejde i Danmark angiver et godt forhold til deres kollegaer som en vigtig faktor sammenlignet med kun 8 % af dem, der arbejder i Tyskland. Denne markante forskel kan dog måske forklares med henvisning til karakteren af spørgsmålet. Der spørges nemlig bogstaveligt til, hvilke faktorer der har haft positiv indvirkning på respondenternes trivsel *i kommunen*, og måske har et flertal af respondenter skelnet mellem deres trivsel på arbejdspladsen i Tyskland og trivlsen i Sønderborg Kommune.

Ydermere er det iøjnefaldende, at det i højere grad er respondenter med bopæl udenfor postnummerdistriktet 6400 Sønderborg, der understreger godt naboskab som vigtig for deres trivsel, hvilket passer med, at de gode naboskaber især findes på landet frem for i større byer.⁹ Til gengæld fremhæver dette segment i mindre omfang tilstrækkelige danskkundskaber (39 %) samt et godt forhold til arbejdskollegaer eller studiekammerater (26 %), end respondenter bosat i 6400 Sønderborg (hhv. 55 % og 52 %).

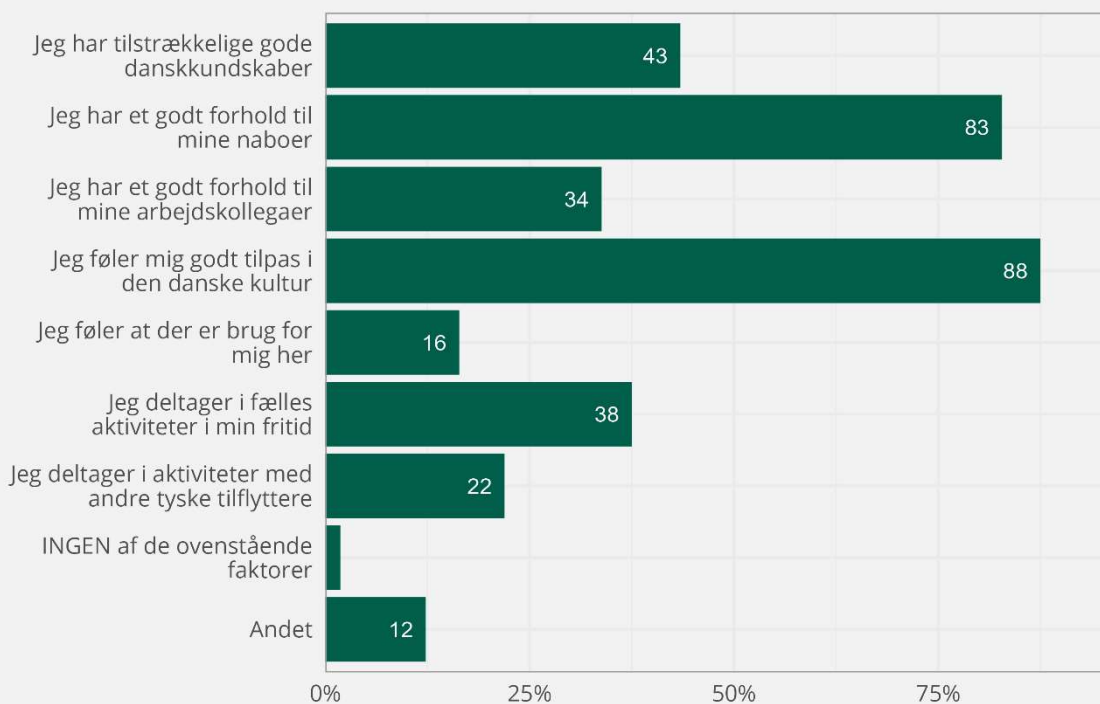
⁹ Se fx Videncentret Bolius, (2023). "Det gode naboskab trives blandt danskerne" - <https://www.bolius.dk/det-gode-naboskab-trives-blandt-danskerne-94467>

Endelig kan vi fremhæve, at de tyske tilflyttere tilhørende det danske mindretal i markant højere grad angiver, at de trives godt på grund af deres tilstrækkelig gode danskundskaber (70 %). Segmentet påpeger også i højere grad et godt forhold til deres arbejdskolleger (58%) i denne sammenhæng.

Figur 19: Hvilke faktorer har bidraget positivt til din trivsel?

Procent som har markeret svarmulighed. Flere muligheder kunne vælges

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 respondenter i Sønderborg Kommune.

I deres fritekstsvar angiver en del af de tyske tilflyttere øvrige faktorer med positiv betydning for deres trivsel. I overensstemmelse med resultater præsenteret i afsnit 4.1.2., nævner respondenter fra Sønderborg Kommune i denne sammenhæng især tæthed på natur og smukke omgivelser, efterfulgt af, at de føler sig velkommen i kommunen. Ellers fremhæver flere respondenter danskernes venlighed samt den danske kultur med fokus på fællesskab og hygge samt den højere grad af ro og afslappethed, som kendetegner deres liv i kommunen. Enkelte respondenter fra Sønderborg Kommune angiver desuden endnu engang godt naboskab som en faktor, der har positiv effekt på deres trivsel.

Observationer fra fokusgrupperne bekræfter ovenstående resultater. Deltagere i alle tre fokusgrupper fremhævede fx godt naboskab, og at de var blevet budt aktivt velkommen af deres naboer eller oplevede et stærkt fællesskab med mange fælles aktiviteter i den landsby, hvor de havde bosat sig. En deltager i alderen 31-45 år fra Sønderborg Kommune fremhævede fx, at der i hendes landsby bl.a. er en historisk forening, en løbeklub og fire gange om året fælles spisning, hvilket skaber et socialt liv, som derved støtter trivslen. En anden deltager i fokusgruppen med de 46-65-årige understregede i forlængelse heraf, at man grundlæggende har tillid til hinanden i det danske samfund og derfor knytter lidt tættere bånd.

Unge studerende blandt fokusgruppедeltagerne fortalte, at det var nemt at blive en del af fællesskaber igennem deres studier. De etablerede hurtigt gode relationer til andre studerende, der var flyttet til på samme tidspunkt.

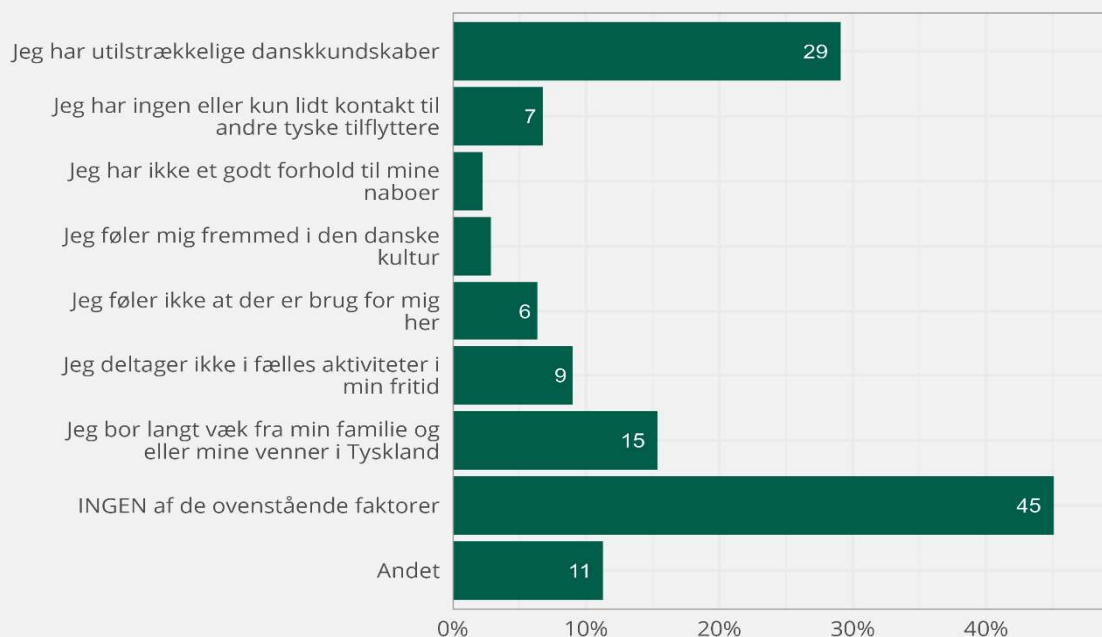
Ydermere beskrev deltagere i alderen 31-45 år samt 46-65 år, at de nyder muligheden for at handle eller slå græs om søndagen, hvilket af forskellige lovmæssige og kulturelle forskelle er mere vanskeligt at gøre i Tyskland. Endelig blev det også understreget på tværs af alle tre aldersgrupper, at Sønderborg Kommune byder på mange muligheder indenfor fritids- og kulturliv og at den høje grad af digitalisering, herunder fx online selvbetjening på Borger.dk, gør hverdagen nemmere for de tyske tilflyttere.

6.1.4. Begrænsede negative indvirkninger på tilflytternes trivsel

De adspurgte tyske tilflyttere blev også bedt om at forholde sig til faktorer, der har haft en negativ indvirkning på deres trivsel. Overordnet set er det mest markante resultat, at mere end fire ud af ti respondenter angiver, at ingen af de nævnte faktorer i surveyen har mindsket deres trivsel. Samtidig angiver omkring tre ud af ti respondenter, at deres utilstrækkelige danskundskaber har bidraget til, at de trives mindre i deres hverdag. Herefter er det som vist i figur 20, at kun mellem 2 % og 15 % af de adspurgte tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune fremhæver de andre faktorer inkluderet i surveyen som svarmuligheder, herunder fx at de bor langt væk fra familie og venner i Tyskland (15 %), og at de ikke deltager i fælles aktiviteter i deres fritid (9 %).

Figur 20: Hvilke faktorer har bidraget negativt til din trivsel?

Procent som har markeret svarmulighed. Flere muligheder kunne vælges

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 respondenter i Sønderborg Kommune.

Sammenligner vi disse resultater med de tilsvarende fra surveyen blandt tyske tilflyttere i Aabenraa Kommune, er billedet næsten identisk. Den eneste forskel, der er større end tre procentpoint, er her, at der med 12 % er en lidt større andel af respondenter fra Aabenraa Kommune, som påvirkes negativt af ingen eller for lidt kontakt til andre tyske tilflyttere, end i Sønderborg Kommune. Dermed er der næsten heller ingen forskel mht. andelen af respondenter, der mener, at ingen af de nævnte faktorer i surveyen har mindsket deres trivsel (45 % i Sønderborg Kommune, 48 % i Aabenraa Kommune).

Ser vi på tværs af undersøgte segmenter, er der kun få interessante afvigelser i svarmønstrene og primært vedrørende sprogbarrieren. Ikke overraskende er det især tyske tilflyttere med ankomst i 2022 eller 2023, der oplever, at deres begrænsede danskundskaber påvirker deres trivsel negativt. Det samme gælder for dem med arbejde i Tyskland, der har færre muligheder for at lære sproget. I forlængelse heraf kan vi også nævne, at den samme faktor især fremhæves af respondenter med bopæl uden for postnummerdistriktet 6400 Sønderborg, hvilket kan hænge sammen med den lidt større afstand mellem deres bopæl og sprogcentret i byen Sønderborg, hvor danskundervisningen finder sted. I hvert fald nævnte enkelte deltagere i fokusgrupperne, at det kan være en udfordring at få danskundervisningen passeret ind i en travl hverdag, når man bor længere væk fra undervisningsstedet. I denne sammenhæng er det heller ikke overraskende, at survey-respondenter fra det danske mindretal i markant mindre omfang oplever, at deres utilstrækkelige danskundskaber har mindsket deres trivsel. Dette segment fremhæver til gengæld i lidt større omfang, at en mangel på kontakt med andre tyske tilflyttere har haft en negativ effekt på deres trivsel.

Samtlige 11 % af respondenter fra Sønderborg Kommune, der ifm. det foreliggende spørgsmål har markeret svarmuligheden 'andet', fik mulighed for at uddybe. I deres fritekstsvar henviser flere fra denne gruppe især til, at der er mangel på jobmuligheder i kommunen. Dernæst nævner en del af respondenterne udfordringer med at opbygge sociale relationer og venskaber, mens andre henviser til dårlige forbindelser i den offentlige transport som negativ faktor ift. deres trivsel. I alle tre fokusgrupper afholdt i kommunen blev sidstnævnte resultat bekræftet. Her ønskede deltagerne fx en bedre og mere hyppig busforbindelse til Flensborg fra landlige områder samt bedre offentlig transport til og fra Nordborg. Der var generel enighed om, at det er svært at klare sig uden bil i kommunen.

En anden faktor, der blev fremhævet under fokusgrupperne med deltagerne i alderen 18-30 år samt 46-65 år, er social isolation. Deltagere i den yngste aldersgruppe nævnte bl.a., at de oplever, at der bor forholdsvis få i alderen 25-35 år i kommunen, hvilket begrænser deltagerens sociale aktiviteter. Det blev uddybet, at folk i denne alder ofte flytter til større danske byer, såsom Aarhus eller København, og måske vender tilbage 15 år senere – for at bo med familie i landdistrikterne. Enkelte fokusgruppedeltagere i alderen 46-65 år talte om, at det kan være svært at komme tæt på danskerne og blive en del af danske vennekredse – med den kommentar, at etablerede vennekredse nok generelt er mere lukkede, også uden for Danmark.

Endnu en problemstilling, der blev diskuteret i fokusgrupperne, er jobmulighederne. Deltagere i alle tre aldersgrupper oplever, at arbejdsmarkedet i Sønderborg Kommune er domineret af de to store lokale virksomheder Danfoss og LINAK. De ser dermed især gode jobmuligheder for ingeniører og individer med tekniske uddannelser, mens det kan være sværere for andre faggrupper at finde arbejde. Deltagerne fra Sønderborg Kommune nævnte dog også, at der er gode jobmuligheder for plejepersonale og pædagoger.

Det er også relevant at se nærmere på drøftelser af sprogbarrieren under fokusgrupperne. De yngste deltagere fra Sønderborg Kommune oplevede ingen problemer i denne forbindelse. De lærer bl.a. dansk på sprogskolen og oplever ellers, at de kan fint klare sig på engelsk eller tysk, hvis de ikke kan komme videre med deres danske sprogfærdigheder. Generelt fremhævede fokusgruppemedtagerne i alderen 18-30 år, at danskerne åbner mere op og er mere parate til at hjælpe, når man prøver at tale dansk med dem.

Som tidligere nævnt var der bl.a. fokusgruppemedtagerere i alderen 31-45 år, der angav et ønske om at lære dansk, men samtidigt havde svært ved at passe sprogskolen ind i en travl hverdag med arbejde. Hertil kommer, at der i flere fokusgrupper blev givet udtryk for, at den sønderjyske dialekt gør det svært for de tyske tilflyttere at forstå deres danske medborgere i bl.a. Sønderborg Kommune. Uanset de omtalte udfordringer var der blandt langt de fleste fokusgruppemedtagerere fra Sønderborg Kommune enighed om, at tilegnelsen af det danske sprog er god skik og en del af at integrere sig, når man flytter til Danmark.

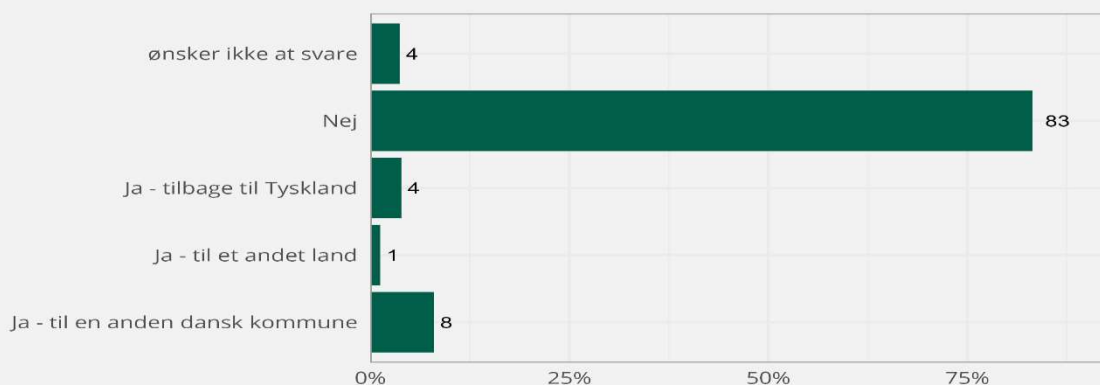
Vi kan derudover fremhæve, at enkelte fokusgruppemedtagerere i alderen 31-45 år talte kritisk om bestemte grupper af tyske tilflyttere, der tilsyneladende ikke ønsker at integrere sig. Et eksempel stammer fra en mandlig deltager med arbejde på et sygehus, der oplever et større antal af ældre patienter med oprindelse i Tyskland og en forventning om, at personalet kan tåles og bør kunne svare på tysk.

6.1.5. Overvejelser om fraflytning fylder ikke meget

I tråd med den store andel af adspurgte tyske tilflyttere, der angiver at trives i høj grad i Sønderborg Kommune, er der også kun en forholdsvis lille andel, der har overvejet at flytte væk. Der er således i alt 83 % af de adspurgte tyske tilflyttere i kommunen, der ikke har overvejet fraflytning, mens 4 % ikke ønsker at svare. Dermed har i alt kun 13 % tænkt over en eventuel fraflytning, hvilket dækker over 8 %, der har overvejet at flytte til en anden dansk kommune og 5 %, der har haft tanker om at flytte tilbage til Tyskland eller til et andet land, som vist i nedenstående figur 21.

Figur 21: Har du overvejet at flytte væk fra Sønderborg Kommune?

Procent som har markeret svarmulighed

Data: Survey gennemført af Teknologisk Institut. Svar fra 488 respondenter i Sønderborg Kommune.

Når vi sammenligner ovenstående resultater med de tilsvarende fra de tyske tilflyttere i Aabenraa Kommune, er billedet næsten identisk. Der er ligeledes 83 % af respondenter fra sidstnævnte Kommune, som ikke har reflekteret over en mulig fraflytning, og, som i Sønderborg Kommune, i alt 13 %, der har tænkt på at flytte til en anden dansk kommune, Tyskland eller et andet land.

Ifm. deres survey-besvarelser angiver 44 % af unge respondenter under 26 år, at de har overvejet at flytte væk fra Sønderborg Kommune til fordel for en anden dansk kommune. Det er dermed en markant højere andel end hos samme aldersgruppe i Aabenraa Kommune (26 %). Samtidig har 13 % af de unge voksne blandt respondenterne overvejet at flytte tilbage til Tyskland eller et andet land. Dette resultat er dog ikke særlig overraskende, da unge generelt har en højere mobilitet ifm. uddannelses- og karrierevalg, og fordi en større del af de yngste respondenter er indskrevet på SDU, hvor deres muligheder for videreuddannelse kan være begrænsede (se nedenfor).

Sammenligner vi ellers undergrupper blandt respondenterne fra Sønderborg Kommune, er der også ifm. foreliggende spørgsmål forskelle, når vi deler respondenterne op efter ankomstår. Således er det i højere grad tyske tilflyttere bosat før 2022, som har overvejet en fraflytning (19 % versus 6 %), hvilket giver mening, da forholdsvis nyankomne tilflyttere nok ikke reflekterer over en flytning væk fra kommunen med det samme.

Ellers ser vi bl.a., at respondenter med arbejdsplads i Danmark eller med bopæl i postnummerdistriktet Sønderborg i markant højere grad har overvejet at flytte væk end dem med hhv. arbejdsplads i Tyskland eller bopæl udenfor postnummeret 6400 Sønderborg.

Alle respondenter, der havde overvejet en fraflytning, blev opfordret til at beskrive hvorfor. Der er i alt ti respondenter i Sønderborg Kommune, der nævner manglende jobmuligheder som årsag. Ydermere fremhæver yngre respondenter manglende muligheder for at fortsætte deres studier på masterniveau ved Syddansk Universitet i Sønderborg. De beskriver også, at de savner storbylivet og en større mangfoldighed mht. kulturelle tilbud. Herudover er der en del respondenter, der ikke er lykkedes med at danne sociale relationer og venskaber i en tilfredsstillende grad.

Under fokusgrupperne blev deltagerne spurgt, hvad der kunne få dem til at overveje en fraflytning i fremtiden. De havde generelt svært ved at forholde sig til spørgsmålet. En mandlig deltager i fokusgruppen med de 18-30-årige i Sønderborg Kommune nævnte efter en kort tænkepause manglende nærhed til familie og venner – især når man er blevet ældre og ikke længere har nemt ved længere køreture. Ydermere blev det nævnt i fokusgrupperne med de yngste deltagere samt de 31-45-årige, at man måske kan komme til at finde sit drømmehus i en anden dansk kommune. Social isolation blev ikke kun påtalt i surveyens fritekstsvar; det spillede også en rolle i overvejelserne hos fokusgruppedeltagerne. Blandt de yngste deltagere i Sønderborg Kommune var der fx enighed om, at en afgørende faktor for mistro og overvejelser om fraflytning kan være udfordringer med at finde venner eller en partner.

Endelig nævnte en enkelt deltager i aldersgruppen 46-65 år, at han har oplevet, hvordan de forholdsvis høje leveomkostninger i Danmark har fået andre tyske tilflyttere i kommunen til at flytte tilbage til Tyskland, mens en anden i samme fokusgruppe fremhævede indførelsen af vaccinationspligt eller skolepligt som mulig anledning til en eventuel fraflytning.

6.2. Resultater fra registeranalysen med relevans for temaet fastholdelse

Dette afsnit bidrager med indsigter fra registerdata om de tyske tilflytteres fraflytningsmønster fra kommunen. Selvom langt de fleste survey-responderter svarer, at de ikke overvejer at fraflytte kommunen, så kan man alligevel i registerdata se, at der er en relativt høj grad af fraflytning, de første år efter tyskerne er flyttet til. De følgende analyser er baseret på, at man følger de tyske tilflyttere, fra det første år de flytter til Sønderborg Kommune, eller fra det første år en særlig livsbegivenhed indtræffer (angives som år 0), og indtil det år hvor de eventuelt igen fraflytter kommunen. På denne måde kan man vise, hvor stor en andel af tilflytterne, der over årene bliver boende i kommunen, og hvor stor en andel der forsvinder. Særlige livsbegivenheder, som analysen dækker, er relateret til overgangen til at få første barn, når barnet nærmer sig skolealderen, når barnet/børnene flytter hjemmefra, og overgangen til pensionisttilværelsen.

Analyserne strækker sig frem til og med 16 år efter tilflytning. Efter år 16 bliver gruppen markant mindre, da den kun kan indeholde personer, som er flyttet til før 2006. Det betyder, at enkelte skæve årgange kan påvirke tallene uforholdsmæssigt meget.

6.2.1. Fastholdelsesgraden er forbedret i senere årgange

De første analyser herunder ser på den overordnede fastholdelsesgrad af tyske tilflyttere fra året de flytter til (år 0) og de efterfølgende år frem til 16 år efter tilflytning. Fastholdelsesgraden udtrykker, hvor stor en andel af dem som er flyttet til, der stadig er bosiddende i årene efter.

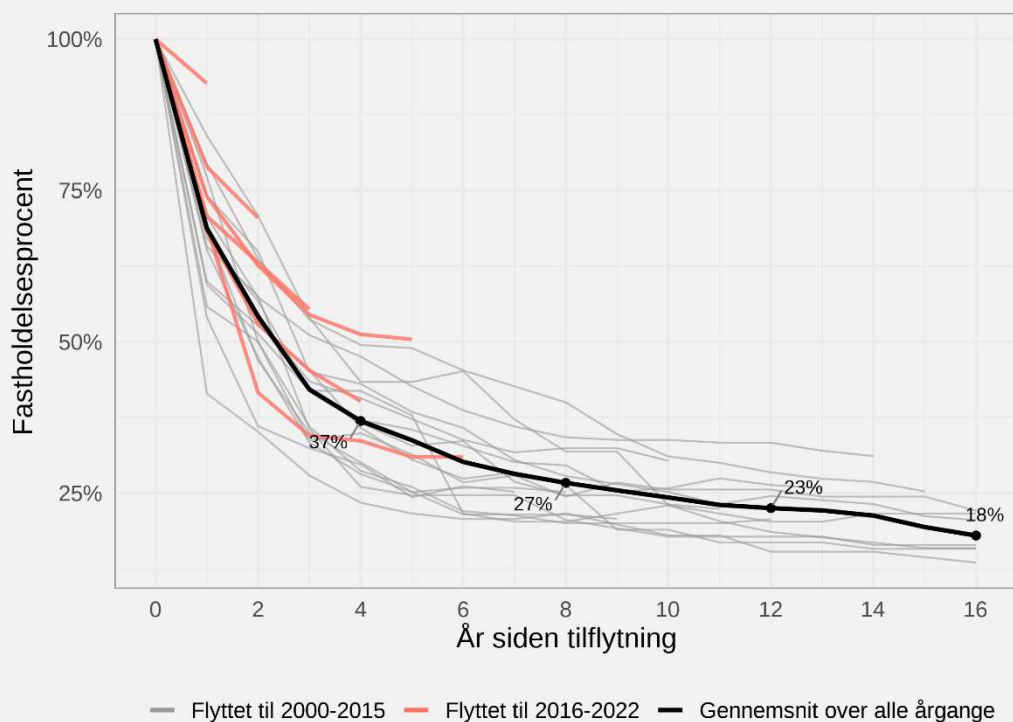
Nedenstående figur 22 viser den gennemsnitlige fastholdelsesprocent over alle årgange siden 2000 samt linjer for hver enkelt årgang. De senere årgange fra 2016 og frem er markeret med rød. Ser vi først på gennemsnittet, ser man en stejl fraflytningskurve i de første år efter tilflytning. Ét år efter tilflytning er 69 % blevet boende i Sønderborg Kommune. Efter 4 år er det tal 37 %. Herefter flader kurven en smule ud. 16 år efter tilflytning er 18 % stadig bosiddende i kommunen.

Sammenligner vi årgange ser vi dog nogle forskelle mellem de senere og tidligere årgange. Blandt de tilflyttere, som er ankommet inden for de seneste 6-7 år, er fastholdelsesprocenten overordnet højere. 93 % af dem, som ankom i 2021, er stadig bosiddende i 2022. Tallet er 79 % for dem, som ankom i 2020. For dem, som ankom i 2017, er 51 % stadig bosiddende efter 4 år. Der er altså tydelige indikationer på, at der er større potentiale for at fastholde tilflyttere, som er ankommet i de seneste år. Det flugter også med, at survey-responderterne i overvejende grad svarer, at de i lav grad overvejer at flytte væk. Survey-responderterne er netop udvalgt blandt dem, som er flyttet til siden 2015.

Figur 22: Fastholdelsesgrad i populationen

Andel af tyske tilflyttere som forbliver bosiddende efter tilflytning

Note: Hver linje (på nær gennemsnittet) repræsenterer en årgang forstået som tilflytningsår. F.eks. har de som er flyttet til i 2002 deres egen grå linje. Linjerne viser således, hvordan årgange varierer i forhold til gennemsnittet.

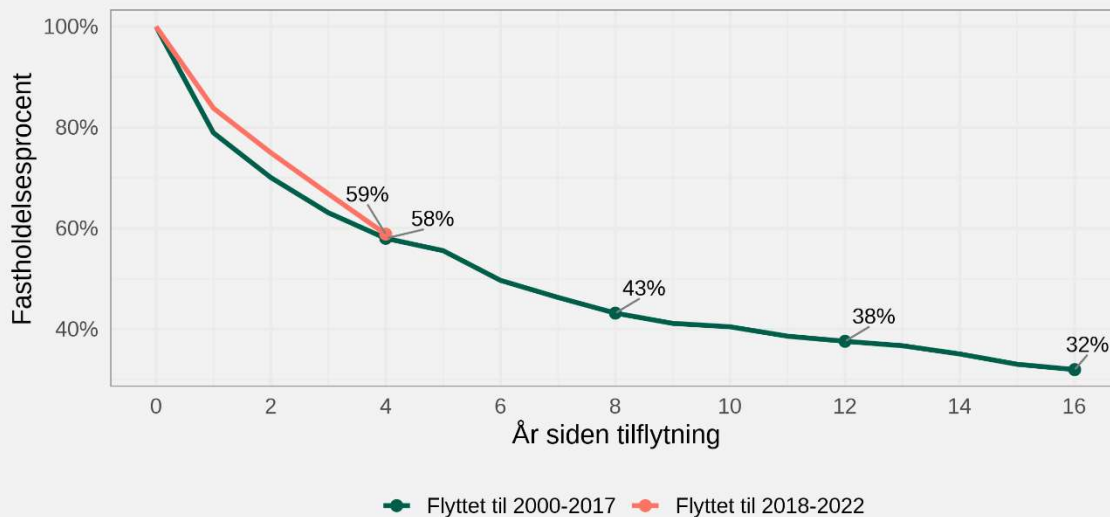
Figur 23 herunder ser særskilt på gruppen mellem 25 og 64 år for at teste, om fraflytningsprocenten er lavere i denne gruppe end blandt dem, som er i en alder, hvor mange er studerende eller pensionerede. Figuren her sammenligner gennemsnittene for dem, som er ankommet mellem 2000 og 2017, med dem, som er ankommet fra 2018 og frem. Der er betydeligt bedre fastholdelse blandt gruppen mellem 25 og 64 år af borgere, sammenlignet med gennemsnittet på tværs af aldersgrupper. Disse store forskelle fra det samlede gennemsnit i figur 22 viser, at det i høj grad er unge, som flytter væk fra kommunen igen inden for de første år. I procentpoint mindskes forskellen en smule over tid, men forbliver markant.

Efter fire år har 59 % stadig bopæl i kommunen blandt dem, som er flyttet til efter 2017, mens det gælder 58 % af dem, som er flyttet til før 2017. Inden for gruppen af 25 til 64-årige, viser der sig således kun en lille forskel mellem dem, som er ankommet i de senere år og tidligere årgange.

Figur 23: Fastholdelsesgrad i populationen af 25 til 64 -årige

Andel af tyske tilflyttere som forbliver bosiddende efter tilflytning blandt dem, som var 24 til 64 år, da de flyttede

Note: Egne beregninger baseret på data fra Danmarks Statistik.

6.2.2. Fastholdelsesgraden i overgangen til og fra hjemmeboende børn samt pensionisttilværelsen

Det er også interessant at se på, om der sker særlige ændringer i fastholdelsesprocenten i forbindelse med overgange i familie- og arbejdslivet. Det er særligt i forbindelse med større livsbegivenheder, at borgere overvejer, om de skal blive boende. Når man får børn, kan det handle om at flytte tættere på den øvrige familie, flytte til et mere børnevenligt område eller flytte efter bestemte pasnings- og skolemuligheder. Herudover er der også en særlig overgang, når børnene flytter hjemmefra. Det kan være, at det netop har været børnenes skolegang og fritidsinteresser, som har fastholdt én/familien i området, men som nu ikke længere er en hindring for at flytte. I forhold til arbejdslivet ser vi på fastholdelsesprocenten i overgangen til pensionisttilværelsen. Her forlader man arbejdsmarkedet, og nu er flytning ikke længere forbundet med større pendling til arbejdspladsen, hvilket kan give frihed til f.eks. at flytte tættere på familie.

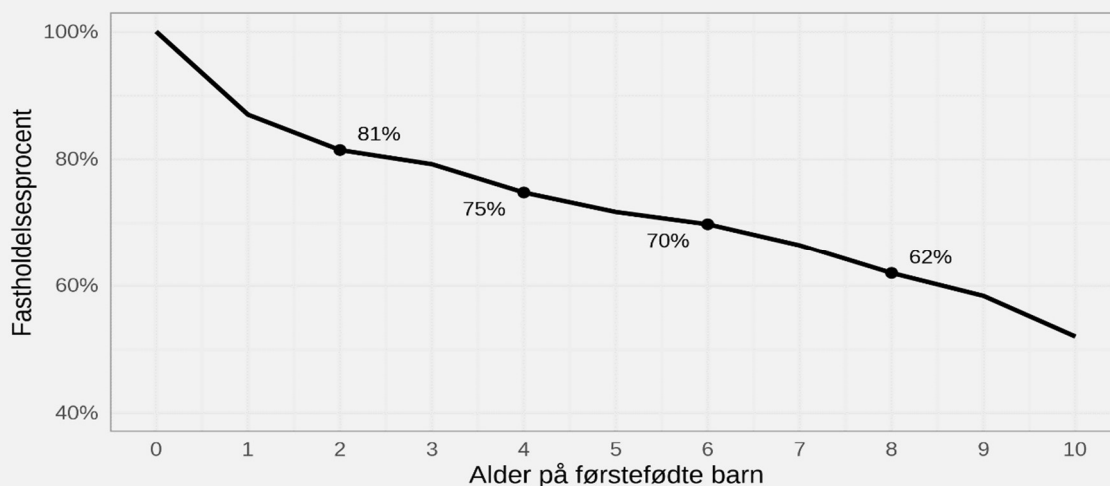
Figur 24 viser fastholdelsesgraden blandt førstegangsforældre fra barnets første år til det er 10 år. Kurven viser ikke markante afvigelser, men en forholdsvis ensartet fraflytningsgrad over årene. I Sønderborg Kommune er fraflytningen dog højest i de første to år. Ved barnets ottende år er 62 % stadig bosiddende i kommunen.

Sammenligner vi fastholdelsesprocenten med gruppen af 25 til 64-årige, så indikerer tallene, at Sønderborg Kommune er gode til at fastholde førstegangsforældre. Der er en betydelig højere fastholdelsesgrad blandt førstegangsforældre.

Figur 24: Fastholdelsesgrad blandt førstegangsførelde

Andel af tyske tilflyttere som forbliver bosiddende, efter de har fået deres første barn

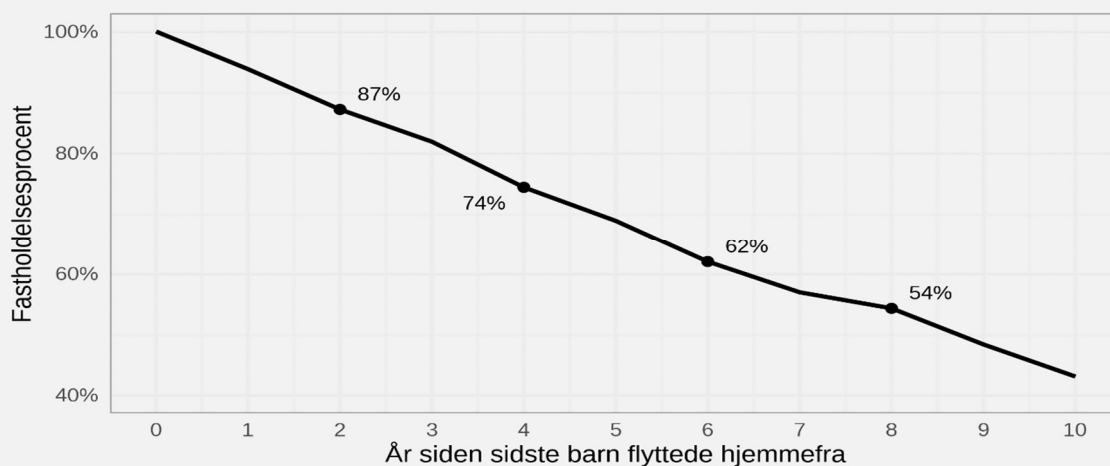

Note: Egne beregninger baseret på data fra Danmarks Statistik.

Ser vi på fastholdelsesgraden, når det sidste barn flytter hjemmefra, ser vi en nogenlunde lignende udvikling som ved førstegangsførelse, men en lavere fastholdelsesprocent. Figur 25 viser, at fraflytningen er nogenlunde konstant gennem de ti efterfølgende år. Otte år efter det sidste barn er flyttet hjemmefra, er 54 % stadig bosiddende i Sønderborg Kommune.

Figur 25: Fastholdelsesgrad blandt voksne hvor børnene er flyttet hjemmefra

Andel af tyske tilflyttere som forbliver bosiddende, efter deres sidste barn er flyttet hjemmefra

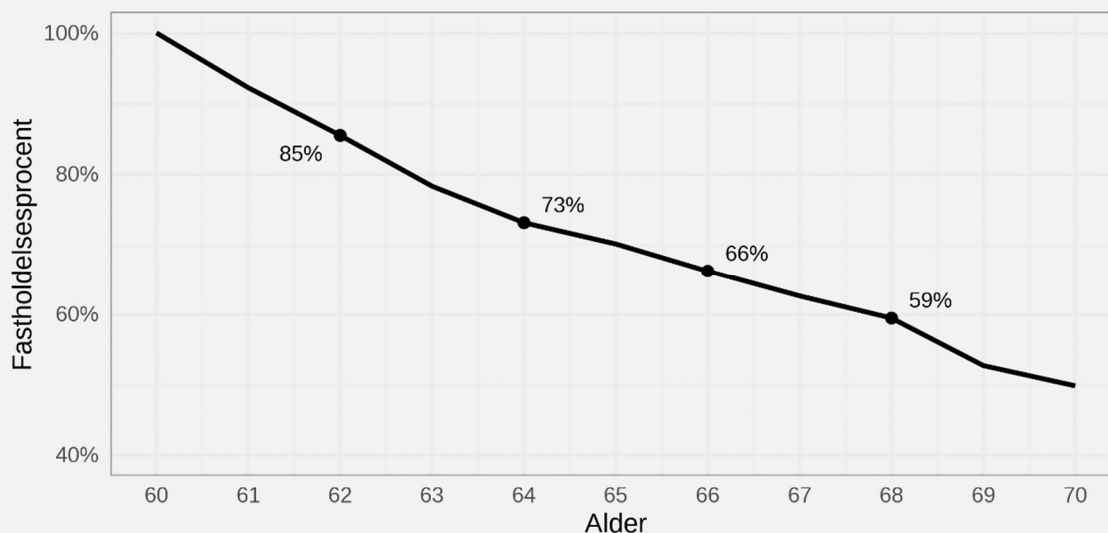
Note: Egne beregninger baseret på data fra Danmarks Statistik.

Endelig ser vi på overgangen til pensionisttilværelsen i figur 26, som følger tilflyttere, fra de fylder 60 år, og frem til de bliver 70 år. Over denne 10-årige periode ser vi en fastholdelsesgrad i samme størrelsesorden, som i de 10 år efter børnene er flyttet hjemmefra. Omkring halvdelen er stadig bosiddende i Sønderborg Kommune efter 10 år.

Figur 26: Fastholdelsesgrad i overgangen til pensionering

Andel af tyske tilflyttere som forbliver bosiddende i overgangen til pensionering

Note: Egne beregninger baseret på data fra Danmarks Statistik.

Afslutningsvis kan vi konkludere på de ovenstående resultater fra registeranalysen, at der er et større potentiale for at fastholde de nyere årgange af tilflyttere. De seneste årgange i analysen – 2020 og 2021 – viser en bemærkelsesværdig høj fastholdelse i de første år.

7. Konklusion

Vores kortlægning af de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune har bl.a. afdækket, hvad der kendetegner de tyske tilflyttere i kommunen, og hvorfor de har bosat sig der. Resultaterne viser bl.a., at halvdelen af de tyske tilflyttere, der boede i Sønderborg Kommune i 2022, har været i alderen 18-60 år og knap en tredjedel over 60 år. Samtidig er der siden 2020 i stigende grad flyttet familier med hjemmeboende børn til, hvilket bl.a. har øget andelen af tyske tilflyttere med hjemmeboende børn under 18 år til 28 % (inklusive 10,5 % med børn under seks år). Derudover er den største andel, nemlig fire ud af ti af de tyske tilflyttere i kommunen, flyttet til fra Slesvig-Holsten. De tyske tilflyttere har et godt uddannelsesniveau, som er sammenligneligt med andre borgere i kommunen, da knap to tredjedele angiver at have en erhvervsuddannelse eller en universitetsuddannelse som højest fuldførte uddannelse. Mere end halvdelen af de erhvervsaktive blandt målgruppen arbejder i Danmark, herunder knap fire ud af ti i Sønderborg Kommune. Dette segment har i gennemsnit en højere løn end andre borgere i kommunen. Samtidig arbejder omkring hver fjerde af de erhvervsaktive tyske tilflyttere i Tyskland, mens næsten hver femte i denne gruppe arbejder hjemmefra.

Resultater fra vores kortlægning viser desuden, at de tyske tilflyttere især har valgt at forlade Tyskland på grund af ønsket om at bo i bedre omgivelser samt lysten til at bo i et andet land. Utilfredshed med den politiske situation i Tyskland har oftest også spillet en afgørende rolle i denne sammenhæng. De tyske tilflytteres beslutning om at flytte til Sønderborg Kommune har typisk været drevet af deres positive syn på den danske kultur med fokus på fællesskab, tolerance, tillid, hygge og børnevenlighed. Ønsket om at bo i trygge omgivelser og tættere på naturen har også i høj grad spillet en vigtig rolle for de tyske tilflytteres bosætning i kommunen. Det kan tilføjes, at over halvdelen af de tyske tilflyttere enten kun kendte lidt eller slet ikke til kommunen før deres tilflytning.

Under vores kortlægning af de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune har vi også set nærmere på, hvordan målgruppen har oplevet processen med at bosætte sig i kommunen, herunder især hvilken rolle kommunernes tilbud rettet mod tilflyttere spillede i denne sammenhæng. Her fremhæver de tyske tilflyttere bl.a., at der typisk er blevet taget pænt imod dem, især af deres naboer. De har i høj grad henvendt sig til sociale kontakter, såsom naboer eller kollegaer, når de oplevede problemer og udfordringer med fx ansøgning om MitID, oprettelse af bankkonto eller skatteregler. I forbindelse med lignende administrative udfordringer har en del af de tyske tilflyttere prøvet at finde relevante informationer online, fx via kommunens hjemmeside, mens andre – især ifm. et huskøb – har henvendt sig til private advokater og rådgivere for at få hjælp.

Kendskabet til kommunens tilbud til tilflyttere er meget begrænset blandt de tyske tilflyttere. Således er det fx mere end halvdelen af målgruppen, der slet ikke kender til Sønderborg Kommunes Partner-Job-ordning, tilbud om online vejledning, velkomstdag med deltagelse af borgmesteren samt velkomst-caféen 'CaféNy'. De tre mest udbredte og anvendte kommunale tilbud for tilflyttere er informationer for tilflyttere på kommunens hjemmeside, mulighed for online vejledning samt informationsdagen for potentielle jobtilflyttere. Når de tyske tilflyttere har benyttet sig af en af de belyste kommunale tilbud til tilflyttere, oplever de dem i stort omfang som hjælpsomme.

Endelig har vores undersøgelse også stillet skarpt på de tyske tilflytteres trivselsniveau i Sønderborg Kommune. Her er et vigtigt resultat, at omkring tre ud af fire af de tyske tilflyttere angiver at trives i høj grad i kommunen, mens over en femtedel trives i nogen grad. Andelen af målgruppen, som mener, at

de ikke rigtig trives, er på kun en enkelt procent, mens ingen af de tyske tilflyttere angiver slet ikke at trives i Sønderborg Kommune.

Den høje trivselsgrad blandt de tyske tilflyttere skyldes især, at mere end fire femtedele føler sig godt tilpas i den danske kultur og har gode forhold til deres naboer. Vores kortlægning viser også, at evnen til at beherske det danske sprog på tilstrækkelig vis spiller en vigtig rolle for målgruppens trivsel. Det bekræftes bl.a. af, at utilstrækkelige danskundskaber er den faktor, som i størst omfang mindsker trivslen i målgruppen. I alt angiver omkring tre ud af ti af de tyske tilflyttere, at deres utilstrækkelige danskundskaber har haft en negativ indvirkning på deres trivsel. Det er efterfulgt af den negative effekt, som en oplevelse for stor afstand mellem de tyske tilflytteres bopæl og deres familie og venner i Tyskland har.

Samlet set er der kun en lille andel af tyske tilflyttere, der har overvejet en fraflytning. Survey-responderne blandt denne gruppe henviser bl.a. til, at manglende jobmuligheder spiller en rolle i denne sammenhæng. Hertil kommer, at unge studerende i Sønderborg Kommune fremhæver manglende muligheder for at fortsætte deres studier på masterniveau ved Syddansk Universitet i Sønderborg som en afgørende grund for deres planer om at forlade kommunen.

Kortlægningen af de tyske tilflyttere viser derudover, at der er to segmenter blandt de tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune, der adskiller sig markant fra den samlede målgruppe. Det gælder hhv. tyske tilflyttere, der tilhører det danske mindretal, samt de seneste tyske tilflyttere med ankomstår i 2022 eller 2023.

Det gælder for tyske tilflyttere fra det danske mindretal, at de i mindre grad er flyttet til Sønderborg Kommune for at bo tættere på naturen og i højere grad for at flytte sammen med deres partner eller ægtefælle, når sammenlignet med resten af de tyske tilflyttere. Undersøgelsens resultater viser derudover, at erhvervsaktive tyske tilflyttere fra det danske mindretal oftest arbejder i Sønderborg Kommune. Grundet deres særlige relation til Danmark, har de tyske tilflyttere fra det danske mindretal i større grad kendt til Sønderborg Kommune før deres tilflytning dertil. Det giver i denne sammenhæng mening, at de i mindre grad har benyttet sig af kommunens hjemmeside eller andre online kilder for at få mere oplysninger om kommunen inden tilflytningen. Tilgængeligheden af kulturelle tilbud og især en kort afstand mellem bopæl og arbejdsplads er i højere grad vigtige faktorer for, at dette segments hverdag fungerer godt. Samtidig angiver de tyske tilflyttere fra det danske mindretal i stort omfang, at de trives godt i kommunen på grund af deres tilstrækkelig gode danskundskaber, mens undersøgelsens resultater også peger på, at de er bedre socialt integreret. De angiver nemlig i højere grad at have et godt forhold til deres arbejdskolleger eller studiekammerater.

De seneste tyske tilflyttere med ankomstår 2022 og 2023 adskiller sig i større omfang, når vi sammenligner dem med den samlede gruppe tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune. De seneste tyske tilflyttere har således fx i særlig stort omfang forladt Tyskland pga. utilfredshed med den politiske ledelse i landet og har i større omfang været motiveret i deres tilflytning af sympatien for den danske kultur og de danske værdier samt ønsket om at bo tættere på naturen og i trygge omgivelser. Derudover arbejder de erhvervsaktive i det omtalte segment typisk i Tyskland eller hjemmefra. Samtidig har de seneste tyske tilflyttere i højere grad søgt informationer om Sønderborg Kommune inden deres tilflytning, fx ved i højere grad at besøge kommunens egen hjemmeside og deltage i en informationsdag for potentielle tilflyttere. De seneste tyske tilflyttere kendte også i større omfang til kommunen pga. forudgående ferieophold i Sønderborg Kommune eller resten af Danmark. Mens undersøgelsens resultater

ikke rummer entydige forklaringer på de ovenstående forskelle, peger bl.a. udsagn fra fokusgrupperne på, at bestemte politiske og samfundsmæssige forandringer i Tyskland særligt har motiveret de seneste tyske tilflytteres bosætning i kommunen. Eksempler er håndteringen af Corona-pandemien, migrationspolitikken, og en stigende polarisering af borgerne i landet.

På baggrund af de samlede analyseresultater, der indgår i denne rapport, præsenterer vi i de følgende underafsnit en række anbefalinger til, hvordan kommunen kan styrke sin bosætningsindsats rettet mod tyske tilflyttere. Anbefalingerne fokuserer på, hvordan Sønderborg Kommune i højere grad kan lykkes med at tiltrække og fastholde tilflyttere med tysk oprindelse samt forbedre, hvordan der bliver taget imod dem i kommunen. De tager højde for Sønderborg Kommunes handlerum og forholder sig dermed ikke til alle faktorer og udfordringer, der blev afdækket i de foregående analysekapitler.

7.1. Anbefalinger vedrørende tiltrækning af tyske tilflyttere

Det er en del af Sønderborg Kommunes bosætningsstrategi at tiltrække flere udenlandske tilflyttere, herunder tyskere. Vores undersøgelse viser, at de nuværende tyske tilflyttere i kommunen især har fundet vejen dertil uden et særligt kendskab til Sønderborg Kommune før deres tilflytning. Det er dog ikke ensbetydende med, at en målrettet kommunikationsindsats ikke ville kunne tiltrække flere tyske tilflyttere. Som vi uddyber i det følgende, er der forskellige muligheder for, hvordan Sønderborg Kommune kan prøve at nå potentielle tilflyttere ifm. markedsføringen af kommunen.

Kommunikationsindsatsen bør tage afsæt i, hvilke grupper af tyskere Sønderborg Kommune gerne vil tiltrække. Særlig interessante i denne sammenhæng er bl.a. erhvervsaktive individer, som på sigt kan blive til arbejdskraft for lokale virksomheder, samt børnefamilier, der kan bidrage til at styrke elevgrundlaget for lokale skoler og øge antallet af børn i lokale daginstitutioner. Sønderborg Kommune kan med fordel kommunikere til disse segmenter via sociale medier. Ifm. markedsføringen kan kommunen bruge disse platforme til at brande sig, fx ved at køre annoncer på dem. Her er det vigtigt, at indholdet og budskabet i opslag eller videoer taler til de givne modtageres præferencer, holdninger og værdier. Den foreliggende analyserapport er et godt udgangspunkt og viser bl.a., at kommunen fx kan fremhæve budskaber om muligheden for at bo i ro og tættre på naturen, gode pasnings- og skoletilbud for børn eller det gode studieliv i Sønderborg.

I forlængelse af denne rapport har vi udarbejdet et bilag, der bl.a. indeholder survey-resultater opdelt på specifikke undergrupper af adspurgte tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune (fx opdelt efter alder, tilknytning til arbejdsmarkedet og seneste bopæl i Tyskland). Kommunen kan arbejde videre med disse kvantitative data, for mere nøje at kunne tilpasse indhold til afgrænsede grupper af tyskere. I denne sammenhæng kan Sønderborg Kommune også arbejde videre med de personbeskrivelser, som vi har udviklet på baggrund af foreliggende analyse¹⁰. Personbeskrivelserne konkretiserer forskellige segmenter blandt de tyske tilflyttere, bl.a. med hensyn til deres motivationer, prioriteringer og ønsker. De er derfor et konkret værktøj, som kommunen kan bruge i udviklingen af markedsføringsmateriale til specifikke undergrupper af tyskere.

Sønderborg Kommune kan bruge de sociale medier til at gå målrettet efter segmenter af tyske brugere, afgrænset vha. fx alder, civilstand, forældreskab, tilknytning til arbejdsmarkedet, geografisk oprindelse eller ankomstår. Der er typisk komplekse forklaringer for, hvorfor den enkelte person eller

¹⁰ Personarapporten "Mød de nye tyske naboer" er blevet udviklet som et eksternt dokument.

familie vælger at flytte. Det er derfor svært at direkte ramme tyske brugere, der overvejer en fraflytning fra Tyskland eller kunne være interesseret i at flytte til Sønderborg Kommune, via platformens algoritmer. Derfor er vores anbefaling bl.a. at bruge sociale medier til tilpassede annoncekampagner, som distribueres blandt helheden af de segmenter af tyskere, som kommunen gerne vil tiltrække.

Kommunen kan også fokusere på markedsføring blandt tyske brugere, der er medlemmer af relevante interessegrupper på sociale medier om fx livet eller ferieophold i Skandinavien og Danmark specifikt. Det øger chancen for at nå ud til tyskere, der kunne have lyst til at flytte til Sønderborg Kommune.

Derudover kan Sønderborg Kommune bruge sociale medier til at gøre opmærksom på specifikke informationer og initiativer, der er særlig relevante for potentielle tilflyttere. En bosætningskonsulent kunne fx sørge for, at der i udvalgte interessegrupper deles konkrete oplysninger om fx job- og uddannelsesmuligheder eller invitationer til fysiske og online informationsmøder.

Sønderborg Kommune bør også fortsat planlægge og gennemføre informationsdage for potentielle tilflyttere. Omkring tre ud af ti af de seneste tyske tilflyttere har deltaget i en informationsdag inden deres tilflytning. Derfor kan kommunen med fordel intensivere sit samarbejde med lokale foreninger, uddannelsesinstitutioner eller virksomheder om informationsdage for potentielle tilflyttere, hvor der kan deles informationer om livet i Sønderborg Kommune og orienteres om uddannelses- og jobmuligheder i kommunen. Tiltaget vil også være relevant for borgere med tysk oprindelse, der i dag er grænsependlere eller arbejder hjemmefra, men godt kunne tænke sig at arbejde i kommunen.

Fordi de nuværende tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune i høj grad har lært kommunen at kende via ferieophold i Danmark (både i og udenfor kommunen), er det oplagt at placere markedsføring for kommunen der, hvor tyske turister kommer i kontakt med den. Et konkret eksempel er online annoncer på relevante hjemmesider, såsom online portaler for udlejning af sommerhuse i Danmark. Fysiske informationsmateriale, der placeres ved fx turistinformationer og i relevante butikker, er en anden mulighed for at komme i kontakt med tyske turister.

Det er også vigtigt at tænke tyske tilflyttere, der allerede er landet i kommunerne, med ind i kommunikationsindsatsen. Sønderborg Kommune samarbejder allerede med en række frivillige, der bl.a. laver arrangementer for tyskere i kommunen. Det giver god mening at trække på disse frivillige ifm. tiltrækning af nye tyske tilflyttere, fordi vores analyse viser at familie, venner og kollegaer er vigtige informationskilder for dem, der overvejer eller kunne blive inspireret til en tilflytning.

Endelig kan kommunen i højere grad sammentænke tiltag på boligområdet med bosætningsindsatsen. Det er vigtigt, at der er boliger i kommunen til dem, der gerne vil tilflytte, og at boligudbuddet matcher behovet af de forskellige segmenter blandt de tyske tilflyttere, som kommunen gerne vil tiltrække. Samtidig kan kommunen afsøge muligheder for etableringen af tilflytterboliger i samarbejde med eksterne partner. Disse boliger kan give tyske tilflyttere muligheden for at prøve livet i Sønderborg Kommune af, før en reel tilflytning.

7.2. Anbefalinger vedrørende modtagelse af tyske tilflyttere

Indenfor emnet modtagelse har vores analyse primært fokuseret på, hvordan de tyske tilflyttere har oplevet støtten fra kommunen under bosætningsprocessen. Resultaterne taler et tydeligt sprog ift. en meget begrænset grad af kendskab til Sønderborg Kommunes tilbud rettet mod tilflyttere. Fordi tilfredshedsgraden blandt brugerne af disse tilbud er relativt højt, har kommunen primært en bunden

opgave med at øge kendskab til dem. For at opnå dette, kan Sønderborg Kommune fx sende en 'one-pager' med centrale informationer om relevante tilbud til de tyske tilflytteres digitale postkasse. Dokumentet kunne fx indeholde et overblik over tilbud med korte beskrivelser samt relevante hjemmesider og telefonnumre. Det ville være et fint supplement til kommunens velkomsthæfte, der indeholder mere dybdegående informationer.

På baggrund af anbefalingerne i forrige afsnit, kan Sønderborg Kommune desuden bruge sociale medier til at gøre opmærksom på sine tilbud rettet mod tilflyttere. Sammenlignet med forsøget på at ramme potentielle tilflyttere på sociale medier, er det nemmere at rette indhold direkte til tyske brugere, der fx har angivet at have bopæl i kommunen, i deres brugerprofil. Generelt kan kommunen arbejde med at etablere og styrke direkte kommunikationskanaler til tyske tilflyttere. I denne sammenhæng kan Kommunen også arbejde mere målrettet med sin Facebookgruppe for tilflyttere, og dele samt kommentere relevant indhold der – bl.a. for at gøre sig mere synlig over for gruppens tyske medlemmer.

Endelig kan Sønderborg Kommune i højere grad etablere samarbejder med lokale ambassadører, der tager imod og søger at integrere nye tyske tilflyttere. Det kan være en frivillig indsats, hvor lokale borgere eller repræsentanter fra lokale foreninger påtager sig opgaven som tilflytterambassadører, der byder velkommen og introducerer til andre borgere og forskellige netværk, giver velkomstgave mv. for bedst muligt at integrere de tyske tilflyttere, der hvor de bor, og få dem til at føle sig hjemme. Der er flere danske yderkommuner, der har brugt denne tilgang til at tiltrække flere tilflyttere.¹¹ Tilgangen vil også kunne hjælpe med at få udbredt kendskabet til kommunens tilbud rettet mod tilflyttere, da Sønderborg Kommune vil kunne klæde tilflytterambassadører på med relevante oplysninger og bede dem om at videregive disse informationer til de tyske tilflyttere.

7.3. Anbefalinger vedrørende fastholdelse af tyske tilflyttere

Vores undersøgelse af de tyske tilflyttere viser generelt, at denne gruppe trives i høj grad i Sønderborg Kommune. Det bekræftes bl.a. af den forholdsvis lille andel af tyske tilflyttere, der har overvejet en fraflytning.

Ser vi dog nærmere på de grunde, som kunne give tilflytterne anledning til at flytte til en anden dansk kommune eller et andet land, er bl.a. begrænsede job- og karrieremuligheder blandt de primære faktorer. Kommunen bør derfor bl.a. sammentænke sine indsatser på beskæftigelsesområdet med dem på bosætningsområdet. Her kan kommunen med fordel styrke sit samarbejde med lokale virksomheder for at synliggøre og skabe jobmuligheder i lokalområdet. Eventuelt kan kommunen også samarbejde med nabokommunerne på beskæftigelsesområdet, fx for at sikre større diversitet med hensyn til regionale jobmuligheder. Et mere attraktivt arbejdsmarked vil også kunne øge kommunens attraktivitet over for potentielle tyske tilflyttere, da fx knap en fjerdedel af de tyske tilflyttere i kommunen er tilflyttet, fordi de fik et arbejde i eller tæt på kommunen.

Endnu en grund for en eventuel fraflytning, som især nævnes af de unge tyske tilflyttere, er manglende muligheder for at fortsætte egne studier på masterniveau ved Syddansk Universitet (SDU) i

¹¹ Se: Nørgaard et. al. (2022). *Kommunale indsatser for at tiltrække tilflyttere til land- og yderkommuner*. Kan tilgås på: https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/517910186/Kommunale_indsatser_for_at_tiltr_kke_tilflyttere_til_land_og_yderkommuner.pdf

Sønderborg. Kommunen kan derfor styrke sit samarbejde med SDU og andre relevante aktører for at skabe flere muligheder for de studerendes videregående uddannelser i Sønderborg.

Det skal dog også fremhæves, at Sønderborg Kommune er bevidst om, at der bl.a. skal fokuseres på at skabe større diversitet i det lokale erhvervsliv og arbejdes med tiltrækningen af flere uddannelser til kommunen.¹² At adressere disse større og mere strukturelle udfordringer er dog ikke kun vigtigt for (potentielle) tyske tilflyttere, men for alle kommende og nuværende borgere i Sønderborg Kommune generelt.

Mens indsatserne på beskæftigelses- og uddannelsesområdet kræver mange ressourcer og er langvarige processer, er der mere umiddelbare tiltag kommunen kan tage for at bidrage positivt til de tyske tilflytteres trivsel. Et konkret eksempel er udviklingen af mere fleksible tilbud ifm. sprogundervisning, da utilstrækkelige danskundskaber er blandt de faktorer, der i størst omfang har en negativ effekt på de tyske tilflytteres trivsel. En af de centrale udfordringer i denne sammenhæng er, at sprogundervisningen kan være svært at passe ind i de tyske tilflytteres hverdag. For en del tyske tilflyttere ligger sprogskolen formentlig for langt væk fra deres bopæl eller sprogundervisningen finder sted på ugunstige tidspunkter – fx om aftenen, hvor tilflyttere med børn har travlt med madlavning eller putning af småbørn. Der findes nok ikke en løsning, der passer alle, men Sønderborg Kommune kan overveje at fremme udbydelsen af danskundervisning på flere forskellige steder – fx for en større dækning af mere landlige områder – samt på mere fleksible tidspunkter. Vi kan tilføje, at kun enkelte deltagere i fokusgrupperne mente, at et større udbud af online undervisning ville hjælpe. Flertallet af fokusgruppemedtagerne understregede derimod vigtigheden af fysisk undervisning og muligheden for at lære og tale dansk sammen med andre under tilstedeværelse af en underviser. Endnu en bemærkning hertil er, at de tyske tilflyttere udfordres af den sønderjyske dialekt, når de lærer dansk.

Et tiltag, der kunne hjælpe med at adressere flere af de nævnte udfordringer, er at arrangere sprogcaféer eller lignende mødesteder, hvor de tyske tilflyttere kan mødes fx med pensionerede lærere eller andre frivillige for at praktisere at tale og forstå dansk – også mht. den sønderjyske dialekt. Her ville de tyske tilflyttere også have mulighed for at møde andre tilflyttere, både fra Tyskland og andre lande end Danmark, hvilket kan fremme social integration.

I forlængelse heraf kan vi anbefale kommunen at iværksætte flere initiativer for at understøtte den sociale integration af de tyske tilflyttere. Under fokusgrupperne har et flertal af tilflyttere omtalt udfordringer med at knytte sociale bånd og danne sig et personligt netværk i deres nærområde som en faktor, der negativt påvirker deres trivsel, og i nogle tilfælde kan være en motivation for at bosætte sig et andet sted. Samtidig peger survey-resultaterne på, at en del af de tyske tilflyttere savner at deltage i flere sociale aktiviteter i deres fritid. I den forbindelse kan Sønderborg Kommune bl.a. i højere grad kommunikere om eksisterende muligheder for at lære andre mennesker at kende. Der er allerede informationer om fx idrætsforeninger og kulturbegivenheder på Sønderborg Kommunes hjemmeside. Erfaringerne fra fokusgrupperne viser dog, at de ikke nødvendigvis opdages af alle i målgruppen. En mulighed her er bl.a. jævnlige at afholde et større arrangement, hvor kommunen samler foreninger, idrætsklubber mv. Her kan de sidstnævnte præsentere, hvad de har at byde på, og hvordan tyske tilflyttere vil kunne engagere sig i dem.

¹² Se: Sønderborg Kommune, (2019). *Bosætning 2019-2022 - 10 konkrete handlinger*. Kan tilgås på: https://sonderborgkommune.dk/sites/default/files/2022-04/handleplan_for_bosaetning_-_2019-2022.pdf

Ydermere kan Sønderborg Kommune med fordel afdække, hvorvidt der i passende omfang er fællesskaber og aktiviteter for forskellige aldersgrupper og interesser. Hvor det ikke er tilfældet, kunne man målrettet understøtte udvikling og udbydelse af mødesteder og fælles aktiviteter for givne målgrupper. Kommunen kan bl.a. med fordel invitere til særskilte arrangementer målrettet unge tyske tilflyttere og kan understøtte disse og lignende tiltag ved at stille lokaler til rådighed og evt. samarbejde med lokale foreninger. Umiddelbart peger resultaterne af vores undersøgelse på, at de tyske studerende føler sig socialt velintegreret, hvorfor kommunen med fordel kan fokusere på unge tyskere, der primært på grund af et nyt arbejde eller sammen med deres forældre er flyttet til kommunen.

For de ældre målgrupper kan Sønderborg Kommune bl.a. fokusere på at fremme det gode naboskab blandt borgerne. Analyseresultaterne viser, at mere end fire ud af fem af de tyske tilflyttere i kommunen trives bl.a. på grund af et godt forhold til deres naboer. Samtidig kan et godt naboskab modvirke social isolation og bl.a. bidrage til, at de tyske tilflyttere føler sig som en integreret del af lokalsamfundet. I fokusgrupperne gav de fleste deltagere udtryk for, at der blev taget godt imod dem af deres naboer – især i landsbyerne. Kommunerne kan bygge ovenpå på dette gode grundlag, fx ved at oplyse deres borgere om, hvordan der kan etableres fælles traditioner og arrangeres fælles aktiviteter i nabolaget. Det kunne fx ske ved at bruge eksisterende lokale Facebookgrupper til direkte kommunikation. Derudover ville kommunerne kunne stille lokaler til rådighed for relevante aktiviteter og i højere grad målrette eksisterende puljer med støttemidler til kulturelle arrangementer og events til støtte for tiltag, der fremmer et godt naboskab. I forlængelse heraf bør kommunen også fortsat arrangere netværksaktiviteter for tilflyttere, bl.a. fordi mere end hver femte af de tyske tilflyttere angiver at trives godt pga. deres deltagelse i fælles aktiviteter med andre tyske tilflyttere. Uanset hvilket segment en specifik indsats fokuserer på, er det vigtigt, at kommunen understøtter den sociale integration af de tyske tilflyttere både i landsbysamfundene og i byerne.

Sidst men ikke mindst har de seneste tyske tilflyttere i højere grad end tidligere hjemmeboende børn og særligt børn under seks år, hvorfor bl.a. daginstitutioner og skoler har, eller kommer til at have, stor betydning. Kommunen bør derfor sikre, at der er gode skoletilbud og daginstitutioner i de lokalområder, hvor de tyske tilflyttere bosætter sig – bl.a. fordi sandsynligheden for at kunne fastholde børnefamilier må forventes at stige, når børnene er startet op og trives i de lokale skoler og daginstitutioner.

Afslutningsvis kan vi understrege vigtigheden af en varig, koordineret og forankret bosætningsindsats, både for at tiltrække, modtage og fastholde tyske tilflyttere. Erfaringer fra andre kommuner viser, at denne tilgang styrker faste samarbejder mellem fx kommunen og lokale borgere, foreninger eller virksomheder, og samtidig øger grundlaget for at undersøge effekt og udbytte af specifikke bosætnings tiltag.¹³

¹³ Se: Nørgaard et. al. (2022). *Kommunale indsatser for at tiltrække tilflyttere til land- og yderkommuner*. Kan tilgås på: https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/517910186/Kommunale_indsatser_for_at_tiltr_kke_tilflyttere_til_land_og_yderkommuner.pdf

8. Bilag

Det samlede antal grafer og krydstabeller, som vi producerede ifm. vores analyse af survey-resultaterne samt resultater fra registeranalysen, er blevet samlet i et separat bilag til rapporten ('Bilag: Katalog af analyser').

Ligeledes er en personarapport blevet udviklet på baggrund af analysen til kortlægningen af tyske tilflyttere som et eksternt dokument under titlen: *"Mød de nye tyske naboer - Personbeskrivelser af forskellige segmenter blandt tyske tilflyttere i Sønderborg Kommune og Aabenraa Kommune"*.

**TEKNOLOGISK
INSTITUT**